

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Iktatási szám: **Vj-18/2008/341.**

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a

- Allianz Bank Zrt.** (Budapest),
- AXA Bank Europe SA Magyarországi Fióktelepe** (Budapest),
- Banco Popolare Hungary Bank Zrt.** (Budapest),
- BNP Paribas Magyarországi Fióktelepe** (Budapest),
- Budapest Bank Nyrt.** (Budapest),
- CIB Bank Zrt.** (Budapest),
- Citibank Europe plc Magyarországi Fióktelepe** (Budapest),
- Commerzbank Zrt.** (Budapest),
- Credigen Bank Zrt.** (Budapest),
- Dresdner Bank AG Magyarországi Fióktelep** (Budapest),
- Erste Bank Hungary Nyrt.** (Budapest),
- ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepe** (Budapest),
- KDB Bank (Magyarország) Zrt.** (Budapest),
- Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.** (Budapest),
- Magyar Cetelem Bank Zrt.** (Budapest),
- Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt.** (Budapest),
- Magyarországi Volksbank Zrt.** (Budapest),
- MasterCard Europe S.p.r.l.** (Waterloo, Belgium),
- Merkantil Váltó és Vagyonbefektető Bank Zrt.** (Budapest),

OTP Bank Nyrt. (Budapest),

Raiffeisen Bank Zrt. (Budapest),

Sopron Bank Burgenland Zrt. (Sopron),

Takarékbank Zrt. (Budapest),

UniCredit Bank Zrt. (Budapest),

Visa Europe Ltd. (London, UK)

eljárás alá vont vállalkozásokkal szemben versenykorlátozó megállapodás és összehangolt magatartás miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban - nyilvános tárgyaláson - meghozta az alábbi

v é g z é s t é s h a t á r o z a t o t .

(1) A Versenytanács végzéssel megszünteti az eljárást a Merkantil Váltó és Vagyonbefektető Bank Zrt.-vel szemben.

E végzéssel szemben a közléstől számított nyolc napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó vagy ajánlott küldeményként postára adott jogorvoslati kérelmet terjeszthet elő az ügyfél, valamint akire nézve a végzés rendelkezést tartalmaz, továbbá az, akivel a végzést a törvény alapján közölni kell.

(2) A Versenytanács határozatával megállapítja, hogy az eljárás alá vont vállalkozások azzal, hogy mindkét nemzetközi kártyatársaság kártyáira és minden bankra egységesen alkalmazandó bankközi jutalék mértéket és struktúrát határoztak meg, illetve ilyen megállapodáshoz szabályzataikkal keretet biztosítottak és azt támogatták, versenykorlátozó, a tilalom alól nem mentesülő megállapodást kötöttek.

E magatartásukkal

- az OTP Bank Nyrt., a Budapest Bank Nyrt., a Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt., a Kereskedelmi és Hitelbank Zrt., a CIB Bank Zrt. (mint az IEB Bank Rt. jogutódja), az Erste Bank Nyrt. (mint a Postabank Rt. jogutódja) és az ING Bank N. V. Magyarországi Fióktelepe (mint az ING Bank Rt. jogutódja), a Visa Europe Ltd. és a MasterCard Europe S.p.r.l. 1997. január 1-től,
- a Raiffeisen Bank Zrt., a KDB Bank (Magyarország) Zrt. (mint a Daewoo Bank jogutódja) 1997-től,
- a Commerzbank Zrt., a Takarékbank Zrt., a Magyarországi Volksbank Zrt. 1998-től,
- a Citibank Europe plc. Magyarországi Fióktelepe (mint a Citibank Zrt. jogutódja) 1999-től,
- a BNP Paribas Magyarországi Fióktelepe (mint a BNP Paribas Magyarország Rt. jogutódja) 2001-től,
- az UniCredit Bank Zrt. (mint a HVB Bank Rt. jogutódja), az AXA Bank Europe SA Magyarországi Fióktelepe (mint az ELLA Első Lakáshitel Kereskedelmi Bank Rt., majd az Axa Bank Zrt. jogutódja) 2002-től,

- a Magyar Cetelem Bank Zrt., a Banco Popolare Hungary Bank Zrt. 2003-tól,
- a Credigen Bank Zrt., a Sopron Bank Burgenland Zrt., a Dresdner Bank AG Magyarországi Fióktelepe 2005-től,
- az Allianz Bank Zrt. 2006-tól

2008. július 30-ig megsértették a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 11. §-ának (1) bekezdését, valamint 2004. május 1-től (a Credigen Bank Zrt., a Sopron Bank Burgenland Zrt., a Dresdner Bank AG Magyarországi Fióktelepe 2005-től, az Allianz Bank Zrt. 2006-tól) 2008. július 30-ig az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 81. cikk (1) bekezdését.

A Versenytanács kötelezi

- az OTP Bank Nyrt.-t 281 000 000 Ft,
- a Budapest Bank Nyrt.-t 188 000 000 Ft,
- a Kereskedelmi és Hitel Bank Zrt.-t 127 000 000 Ft,
- az Erste Bank Nyrt.-t 107 000 000 Ft,
- a CIB Bank Zrt.-t 91 000 000 Ft,
- az ING Bank N. V. Magyarországi Fióktelepét 90 000 000 Ft,
- az MKB Bank Zrt.-t 84 000 000 Ft,
- a Visa Europe Ltd.-t 477 000 000 Ft és
- a MasterCard Europe S.p.r.l.-t 477 000 000 Ft

versenyfelügyeleti bírság megfizetésére, melyet a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül kötelesek megfizetni a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557 számú bírságbevételei számlájára.

A határozat felülvizsgálatát az eljárás alá vont vállalkozások a kézbesítéstől számított harminc napon belül kérhetik a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel.

Indokolás

I.

Az eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2008. január 31-én versenyfelügyeleti eljárást indított huszonhárom magyarországi bankkártya kibocsátó bank, valamint a Visa és a MasterCard kártyatársaságok ellen, mert valószínűsíthető lehetett, hogy a Magyarországon kibocsátott fizetési kártyákkal végrehajtott vásárlási tranzakciók során felszámított bankközi jutalékról szóló megállapodás alkalmas a verseny korlátozására és torzítására, sértve az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (továbbiakban: EKSz., vagy EK-Szerződés) 81. cikkét és a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpv.) 11. §-át.
2. A Versenytanács 2008. december 22-i, majd – az eljárás alá vontak által tett módosított kötelezettségvállalás értékelését és újabb adatkérést követően kibocsátott – 2009. július 12-i előzetes álláspontjában tájékoztatta az eljárás alá vontakat, hogy megállapíthatónak tartja, a vizsgált megállapodás alkalmas volt az árverseny korlátozására, illetve annak célja, továbbá hatása is ez volt, a jogsértésért pedig bírságot szabhat ki.

II. Tényállás

II.1. Az eljárás alá vont vállalkozások

3. Az eljárás alá vont, nemzetközi kártyás fizetési rendszert fenntartó Visa Europe (a továbbiakban: Visa) és MasterCard Europe¹ (a továbbiakban: MasterCard vagy MC) társaságok a tagbankok számára biztosítják az adott kártyatársaság logójával kibocsátott kártyák használhatóságát. Egyik kártyatársaság sem bocsát ki kártyákat a kártyabirtokosok részére és nem köt csatlakozási szerződéseket a kártyát elfogadó kereskedőkkel; ezeket a tevékenységeket a MasterCard vagy/és Visa licenccel felhatalmazott és kötelezett pénzügyintézetek végzik.
4. A **MasterCard** fizetési rendszert több cég testesíti meg, melyből kettő (MasterCard Incorporated és MasterCard International Inc.) az USA-ban került bejegyzésre, egy pedig Európában, Belgiumban (MasterCard Europe S.p.r.l.). A MasterCard fizetési rendszernek egyedül az EGT-ben kb. 2600 tagja van. Tag 2006. május 25-ig csak az a bank lehetett, amely – a feltételeket teljesítve – a MasterCard szervezet tagjává vált. Csak a rendszer tagjai kaptak licencet kártyakibocsátásra és elfogadásra. A fenti időpontot követően a MasterCard részvényeinek egy részét tőzsdére vitték, szervezete átalakult. Ettől kezdve a bankokat nem „tagnak”, hanem „licenc jogosultnak” nevezik.
5. A MasterCard mindig is támogatta a tagbankok nemzeti szintű együttműködését, különböző formációjú fórumok alapítását.² E fórumok specifikus szabályokat alkothatnak adott országra nézve, akár a globális szabályok helyébe is lépve (pl. az országon belüli interchange díjakra). A 2007. évi állapot szerint az EGT tagállamok jelentős részében (így Magyarországon is) hoztak nemzeti szabályokat a MasterCard és a Maestro tekintetében. Nem szükséges, hogy a MasterCard e nemzeti szabályokat jóváhagyja vagy megerősítse (csupán panaszok esetén ellenőrzi, hogy a nemzeti szabályok összhangban vannak-e globális szabályozási elvekkel).³
6. A 2004. évi átszervezés során alapított **Visa Europe Ltd.** az USA székhelyű Visa csoport tagja, melyhez az egész világon mintegy 20.000 pénzügyi intézmény csatlakozott. A Visa kártyarendszerének működtetése céljából kereskedelmi márkákat kezel, rögzíti a rendszer szabályait, autorizációs és elszámolási szolgáltatásokat nyújt VisaNet nevű informatikai és telekommunikációs világhálózatán keresztül.
7. A Visa regionális szervezeteken keresztül végzi tevékenységét. Magyarország az EU csatlakozás előtt a Visa CEMEA régióhoz tartozott (Közép- és Kelet-Európa, Közel-Kelet és Afrika tartozott ide). 2004. május 1-től a Visa Europe régióba került át országunk. 2007-ben a Visa jelentős átszervezésen esett át. A Visa Europe Ltd. megmaradt a tagvállalkozások által irányított társulásként, míg a Visa Inc. a többi régió összevonása nyomán nyilvánosan működő részvénytársasággá alakult.

---

¹ A vizsgált időszak első felében: Europay.

² A Bizottság 2007. december 19-i határozata a COMP/34.579 ügyben (Europay) (a továbbiakban: Bizottság MasterCard határozata), 59. pont, utalva a „Future Governance of MasterCard in Europe”, 2005. szeptember 22-i anyagra. A határozat nem hivatalos szövege elérhető a Bizottság honlapján: (<http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/decisions/34579/en.pdf>).

³ A Bizottság MasterCard határozata, 60-61. pontok

8. A Visa különféle tagkategóriákba sorolja tagjait, a csatlakozás valamennyi kategóriája általában valamennyi szervezet számára (amelyik a saját országában érvényes törvényeknek megfelelően létrehozott kereskedelmi bank és képes befizetni a tagsági díjat) nyitott.
9. Az eljárás alá vont **hitelintézetek** egyebek mellett egyrészt kibocsátó bankként ügyfeleiknek bankkártyát és annak használatához kapcsolódó szolgáltatásokat, másrészt elfogadó bankként a kereskedőknek a kártyaelfogadáshoz kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtanak. Az elfogadói szolgáltatást nyújtó bankok egyben kártyakibocsátó bankok is. A hazai bankok többsége mindkét kártyatársaság rendszerének tagja, illetve licenc jogosultja.
- A kibocsátási és elfogadói tevékenységet is végző **Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.** (a továbbiakban: K&H Bank, vagy K&H) megalakulásától kezdve részt vett a kártyakibocsátásban és elfogadásban érdekelt bankok együttműködésében (Bankkártya Fórum vagy Fórum⁴).
  - A **Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt.** (a továbbiakban: MKB Bank, vagy MKB) kártyakibocsátó bankként a kezdetektől részt vett a Fórum munkájában.
  - Az **OTP Bank Nyrt.** (a továbbiakban: OTP vagy OTP Bank) a kezdetektől részese volt a Fórumnak, mind kibocsátó, mind elfogadó bank, a legjelentősebb szavazati aránnyal.
  - A **Budapest Bank Nyrt.** (a továbbiakban: Budapest Bank vagy BB) a kezdetektől a Fórum tagja volt, idővel csökkenő szavazati aránnyal, mind elfogadói, mind kibocsátói szolgáltatást is nyújt.
  - Az **UniCredit Bank Zrt.** (a továbbiakban: UniCredit Bank) 1995-től részt vett a Fórum működésében, 2007 szeptemberétől végez elfogadói tevékenységet is.
  - Az 1998-tól elfogadói tevékenységet is végző **Postabank és Takarékpénztár Zrt.** (a továbbiakban: Postabank), melynek jogutódja az **Erste Bank Hungary Nyrt.** (a továbbiakban: Erste Bank vagy Erste) lett, egyik alapítója volt a Fórumnak.
  - Az **ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepe**, mint az **ING Bank Rt.** (a továbbiakban: ING Bank) jogutódja 1996-tól vett részt a Fórum munkájában, folyamatosan csökkenő szavazati aránnyal. Csak kibocsátói tevékenységet végez.
  - A **Raiffeisen Bank Zrt.** (a továbbiakban: Raiffeisen) jogelődje, az **Unicbank Rt.** 1997-től bocsátott ki önállóan bankkártyát.
  - A csak kibocsátói tevékenységet végző **Citibank Rt.** (a továbbiakban: Citibank) 1997 tavaszán csatlakozott az akkor már működő Fórumhoz, jóllehet 1999-ig nem volt olyan hazai kibocsátású kártyaterméke, amellyel összefüggésben bankközi jutalék bevételekre tett volna szert, így szavazati jog is csak ettől az időponttól illette meg.
  - A **CIB Bank Zrt.** (a továbbiakban: CIB) 1998-ban vált önálló tagjává a Fórumnak, addig az ideig 1996-tól az MKB szponzorbankként képviselte. Az **Inter-Európa Bank Rt.** (továbbiakban: IEB vagy Inter-Európa Bank), mellyel 2008. január 1-én egyesült, a Fórum megalakulásától kezdve tagja volt annak – ettől az időponttól elfogadói tevékenységet is végez.

---

⁴ Lásd részletesen II.3.2. címtől

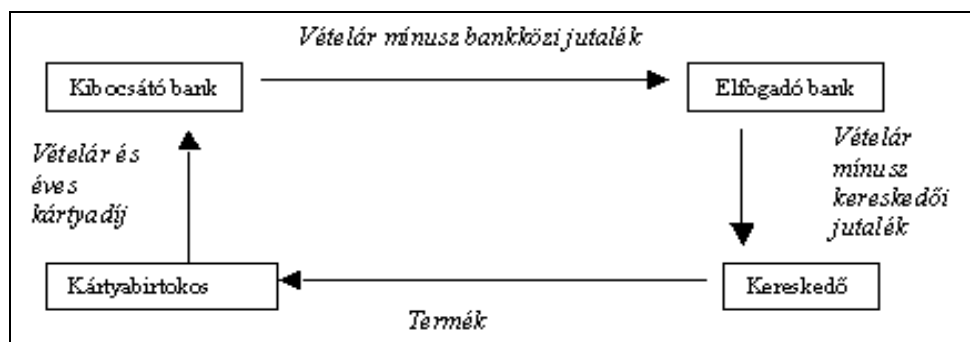
- A **KDB Bank Zrt.** (a továbbiakban: KDB Bank), melynek jogelődje Daewoo Bank Rt. volt, 1997 óta bocsát ki betéti kártyát, elfogadói tevékenységet nem végez, piaci részesedését tükröző szavazati aránya csekély mértékű volt.
- A **Magyarországi Volksbank Zrt.** (a továbbiakban: Volksbank) 1998 első félévétől volt tagja a Fórumnak, kis szavazati aránnyal, csak kibocsátói tevékenységet folytat.
- A **Takarékbank Zrt.** (a továbbiakban: Takarékbank), amely a bankkártya üzletágban a takarékszövetkezetek és a nemzetközi kártyatársaságok között szponzorbankként összekötő kapcsolatot képez, 1998 óta vett részt a Fórum ülésén, de szavazattal csak 1999-től rendelkezett. Csekély mértékben elfogadói tevékenységet is végez.
- A **Commerzbank Zrt.** 1999 első félévétől tagja a Fórumnak. Csak kártyakibocsátó bankként tevékenykedik.
- A kártyakibocsátói oldalon aktív **Magyar Cetelem Bank Zrt.** (a továbbiakban: Cetelem) 2003 májusától vett részt a Fórum munkájában, elenyésző szavazati aránnyal.
- A **BNP Paribas Magyarországi Fióktelepe** 2006 szeptemberében kezdte meg működését, szavazati hányada elenyésző volt, csak korlátozott kibocsátói tevékenységet végez.
- Az **Allianz Bank Zrt.** 2007. januári megalakulását követően vett részt a Fórum munkájában. 2007 decemberétől kártyaelfogadói szolgáltatást is nyújt (azonban a vizsgált megállapodás időpontjában egyetlen ügyfele az Allianz Hungária Biztosító volt).
- Az **AXA Bank Europe SA Magyarországi Fióktelepe**, illetve annak mindenkori jogelődje megalakulása óta a Magyarországi Volksbank Zrt. szponzorált bankja, csak kártyakibocsátói tevékenységet végez.
- A **Credigen Bank Zrt.** (a továbbiakban: Credigen) állítása szerint nem volt formális tagja a Fórumnak, szavazati joggal nem rendelkezett, a döntésekről tájékoztatást nem kapott. 2008-ig a Raiffeisen Bank a Credigen Bank szponzorbankjaként bocsátott ki Credigen kártyákat.
- A **Banco Popolare Hungary Zrt.** közvetlenül nem volt tagja a Fórumnak, közvetlen tagsággal szponzorbankja, a Magyarországi Volksbank Zrt. rendelkezett, így szavazati aránnyal sem rendelkezett.
- A **Sopron Bank Burgenland Zrt.** nem volt tagja a Fórumnak. Kibocsátott csekély számú betéti kártyája a Magyarországi Volksbank Zrt. elszámolási rendszerét veszi igénybe.
- A **Dresdner Bank AG Magyarországi Fióktelepe** a bankkártyákkal kapcsolatos valamennyi érdemi feladatát kiszervezési szerződés alapján a Raiffeisen Bankkal végezteti. Közvetlenül nem tagja egyik nemzetközi kártyatársaságnak, illetve a Fórumnak sem.
- A **Merkantil Váltó és Vagyonbefektető Bank Zrt.** (a továbbiakban: Merkantil Bank) csak saját dolgozói számára bocsát ki OTP Bankcsoport logót tartalmazó betéti kártyát, a Fórummal sem állt semmilyen kapcsolatban.

II. 2. A megállapodással érintett piacok

II.2.1. A kártyás fizetési rendszer működése

10. A kártyás fizetési rendszerekben nagy számú kártyabirtokos és az adott rendszer kártyáját elfogadó kereskedő vesz részt. A különféle típusú kártyák mind a vásárlók (kártyabirtokosok), mind a kereskedők oldalán egyfajta fizetési eszközként jelentkeznek. A kártyabirtokos a kibocsátó banktól szerzi be a kártyáját (tipikusan attól, amelyik a folyószámláját vezeti). A kereskedők az elfogadó bank közreműködése révén képesek elfogadni a kártyás fizetést. A kártyát elfogadó kereskedő vagy az elfogadó bank, vagy a saját tulajdonában, illetve működtetésében levő POS (Point of Sale) terminált használ e célból. Mind a kibocsátó, mind az elfogadó bank (különböző módon és jogcímen) díjbevételekhez jut ügyfeleitől. A rendszert működtető kártyatársaság (esetünkben a MasterCard és a Visa) díjbevételekre tesz szert a kibocsátó és elfogadó bankoktól, miközben szerződéses kapcsolatban sem a kereskedőkkel, sem a kártyabirtokosokkal nem áll.
11. A MC és a Visa kártyás fizetési rendszerében ún. kibocsátó és elfogadó bankok vesznek részt, melyek egymást kiegészítő, de mégis elkülöníthető, saját ügyfélkörükre (kártyabirtokos vagy kereskedő) szabott szolgáltatást nyújtanak.

1. sz. ábra

12. A kártyás fizetési tranzakció folyamata általában a következő. A tranzakciót a kártyabirtokos kezdeményezi azzal, hogy a kártyát a kereskedelmi egységben elhelyezett POS terminálon lehúzzák, mely elektronikus úton „értesíti” az elfogadó bankot a tranzakcióról. Az elfogadó bank elektronikus kommunikációra lép a kibocsátó bankkal, mely ellenőrzi, hogy a tranzakciót fedezi-e a számlán hozzáférhető összeg (és más kritériumokat, pl. kártya érvényességét). Ha igen, akkor jóváhagyja a tranzakciót és átküldi a tranzakciós összeget, csökkentve a százalékos formában meghatározott bankközi jutalék összegével. Az elfogadó bank a tranzakciót érvényesnek tekinti, és jóváírja a tranzakciós összeget a kereskedő számláján, de csak miután levonta a kereskedői jutalék összegét. Az elfogadó bank számára a kereskedői jutalék jelenti a bevételt, és ez szolgál a kibocsátó felé fizetett bankközi jutalék (valamint az egyéb kapcsolódó költségek) fedezetéül.
13. A kártyatársaságok központi szerepére tekintettel helyesebb e szolgáltatást nem négy-, hanem ötszereplős kártyás fizetési rendszernek nevezni. A kártyatársaságok egyfajta központi 'clearing house'-ként (magyarul: elszámolóházaként) működnek az elfogadó és kibocsátó bankok között,

működtetik azt a rendszert, amely a kibocsátó és az elfogadó bank közötti elszámolást, végső soron a fizetési tranzakció lebonyolítását lehetővé teszi. A bankkártya kibocsátói és elfogadói tevékenységet a kártyatársaságok széleskörű szabályrendszerrel biztosítják. A szabályok betartását a társaságok folyamatosan ellenőrzik. Azzal, hogy a MasterCard esetében aláírják a licenc megállapodást, a tagbankra kötelezővé válnak a MasterCard szabályzatai (pl. a bankközi jutalékokra vagy éppen a HACR-ra⁵ vonatkozó rendelkezések). A szakmai kérdések megvitatására a társaságok elvárása volt a kártyakibocsátók és elfogadók szakmai fórumának működtetése.⁶

14. A Visa Europe Fee Guide 2007. augusztusi állapota szerint a tagságért a tagbank mérlegfőösszege alapján számított, százezres euró nagyságrendű összeget kell fizetni. A MasterCard esetében is a licenc jogosult mérlegfőösszege alapján kerül megállapításra az egyszeri belépési díj (licencdíj) összege, amely tízezres-százezres euró tartományban mozog.⁷

II.2.2. A kártyás fizetési rendszer, mint kétoldalú iparág és a bankközi jutalék szerepe

15. A bankkártyás fizetési rendszer kétoldalú iparágként jellemezhető. Kétoldalú piac esetében a piac egyik oldalának árazási döntései befolyásolják a kapcsolódó piac keresleti viszonyait (a kereslet mennyiségét), ami viszont visszahat az eredeti piac keresletére (a kereslet mennyiségére).
16. A bankkártyás fizetési rendszerben a díjak megfelelő meghatározása révén növelhető a tranzakciók száma. Ennek oka elsősorban, hogy a két piaci oldal között keresztirányú pozitív externáliák hatnak: egyrészt egy kártyabirtokos akkor ítéli hasznosnak a bankkártyát, ha azt a kereskedők széles körben fogadják el, másrészt egy kereskedő hajlandósága a kártya elfogadására megnő, ha a vásárlók nagyobb része használja a kártyát (még inkább, ha ily módon bevételeit növelheti). Mindkét oldal számára vonzóbb a szolgáltatás, ha „a másik oldalon” nő a használók száma. (Egy további sajátos jellemző az is, hogy a piac két oldalán szereplő fogyasztók keresleti jellemzői különbözhetnek – lásd 18. pont.)
17. A két oldal keresletének „kiegyensúlyozására” szolgálhat a bankközi jutalék. (A két oldal közötti egyensúly megteremtése ugyanakkor más eszközökkel is megoldható, ami megmutatkozik abban, hogy léteznek bankközi jutalék nélküli kártyás fizetési rendszerek.) A MasterCard Bizottságnak tett nyilatkozata szerint a bankközi jutalék lényegében a kártyabirtokos és a kereskedő fizetési rendszer szolgáltatások iránti keresletének kiegyensúlyozását szolgáló mechanizmus, amely a rendszer kibocsátói és elfogadói költségeinek elosztásán keresztül működik.⁸ A jelen eljárásban érintett vállalkozások ezzel egyező szerepet tulajdonítottak a magyarországi bankközi jutaléknak. A Citibank hozzátette, hogy e jutalék a kártyakibocsátással felmerülő összes költség csak

---

⁵ Honour all cards rule: a kereskedő azon kötelezettsége, hogy minden fajta MasterCard kibocsátású kártyát el kell hogy fogadjon, függetlenül a kibocsátó bank kilététől („honour all banks”) vagy a kártya típusától („honour all cards”). E kötelezettséget az elfogadó bank és a kereskedő közötti szerződés is rögzíti.

⁶ Vj-18/2008/213., 1.o.

⁷ Vj-18/2008/53., 7.o.

⁸ A Bizottság MasterCard határozatának 153. pontja; ennek ellentmondásosságára mutat rá ugyanakkor, hogy a határozat 683-686. pontjai szerint a konkrét költségek elosztását a MasterCard tagadta.

egy részét fedezi. A K&H Bank szerint ezzel az elfogadói oldal is (részben) fedezetet biztosít olyan szolgáltatások költségeire, amelyeket a kibocsátói oldal az elfogadói oldalnak, illetve a kereskedőknek is nyújt.

18. Kétoldalú piacokon a keresletek ár rugalmassága, a költségek és egyéb (pl. a verseny intenzitásával összefüggésbe hozható) tényezők együttesen határozzák meg, hogy melyik keresleti oldalt érdemes támogatni, a másik keresleti oldal terhére (ahhoz, hogy magasabb számú tranzakció generálódjon). Jelen esetben a pozitív értékű bankközi jutalék a kibocsátói oldalt kedvezményezi az elfogadói oldal terhére. A bankkártyák esetén a piaci szereplők megítélése szerint a kártyabirtokosok csoportja képezi az ár rugalmasabb oldalt. A kereskedők főleg vevői igények miatt fogadnak el kártyát. Ezen az oldalon sem tökéletesen rugalmatlan a kereslet (azaz csökkenő kereskedői jutalék valamivel szélesebb körű elfogadáshoz vezet).
19. A kereskedők a költségnövekedést, így a kártyás fizetési mód használatával járó költségeket is, az eladási árban érvényesíthetik (az átterhelés mértéke a kiskereskedelemben fennálló verseny mértékétől függ).⁹ Az áremelés terhét azonban minden fogyasztó fizeti, aminek következtében a készpénzzel fizetőktől a kártyával fizetők felé történik egyfajta újraelosztás. Felárak alkalmazása a kártyás fizetések miatt azonban nagyon ritka. Ennek részbeni magyarázata a felárak alkalmazásának tilalma („no surcharge rule”), amit a MasterCard szabályzatából már kivett. A Visa jelenleg sem engedi a kártyás és nem kártyás fizetés megkülönböztetését. A megkülönböztetés tényleges alkalmazásának hiányát ugyancsak magyarázza a „blending”¹⁰, és a bankközi jutalék mértékére vonatkozó transzparencia hiánya, hiszen a kereskedő a felárak alkalmazásának részleges (csak MasterCard logóra kiterjedő) lehetősége esetén sem tudja azonosítani, hogy az érintett kártyatársaság kártyáját használó vevőre mekkora díjat kell továbbhárítani.
20. Az elfogadó bank által kezelt tranzakciók az „on others” és „on us” típusokra bonthatók. Az „on us” tranzakció esetén, azaz amikor az elfogadó és a kibocsátó bank személye megegyezik (ugyanaz a bank áll szerződéses viszonyban mind a kereskedővel, mind a nála vásárló kártyabirtokossal), a bank nem számít fel bankközi jutalékot, az „on others” esetében viszont igen.
21. Az elfogadó bankoktól a kibocsátó felé áramló bankközi jutalék a kártyakibocsátást támogatja, miközben egy, az externális hatások kezelésére szolgáló költség tényezőt épít be a kereskedői díjakba és végső soron a fogyasztói árakba. Az elfogadó bank a kereskedőre, a kereskedő a vevőre hárítja át a jutalékot vagy annak egy részét. A bankközi jutalékkal megnövelt elfogadói oldali költségeket így (a kereskedői jutalékon és a fogyasztói árakon keresztül) a kereskedő és a fogyasztó fedezi, utóbbi akár használ kártyát, akár nem.
22. A bankközi jutalék létezésétől elkülönítendő kérdés annak megállapításának mikéntje, értve ez alatt különösen azt, hogy azt a kártyarendszert működtető társaság határozza-e meg, vagy az adott országban működő bankok állapítják meg kétoldalúan, vagy kollektív megállapodással. (A MIF nem más, mint a

---

⁹ Általános kereskedői áremelést azonban – még ha azt érzékelnék is – a kártyahasználók valószínűleg nem társítanak a kártyahasználattal.

¹⁰ A különféle kártyákkal együtt járó díjakat egységesen kezelő számlázási gyakorlat, amelynek köszönhetően egységes díjakat fizettek a kereskedők, függetlenül a vevőjük által használt kártyával járó eltérő mértékű bankközi jutaléktól.

bankközi jutaléknak az a formája, amikor a bankközi jutalék mértékét többoldalú megállapodással határozzák meg. A továbbiakban MIF alatt azt a bankközi jutalékot értjük tehát, amelynek nagyságát efféle kollektív (többoldalú) megállapodás révén határozták meg a bankok).

23. Az eljárás alá vont kártyatársaságok az eljárás során az alábbi információt adták szabályzataik bankközi jutaléokra vonatkozó részeiről.
- a) A MasterCard 2003-ból ismert szabályzata szerint az országon belüli bankközi jutalék meghatározásának mértéke a következő rend szerint történhet. Amennyiben nincs az interchange díj mértékéről a bankok között *kétoldalú megállapodás*, úgy ennek hiányában a MasterCard vagy Maestro licenccel rendelkező kibocsátó és elfogadó bankok *többoldalú megállapodása* határozza meg a belföldi bankközi jutalék mértékét. A bankközi jutalék hazai tagbankok általi megállapításának érvényességéhez szükséges az előző üzleti év adott országon belüli kibocsátói és elfogadói forgalma legalább 75%-át képviselő bankok – akik között legalább két elfogadó és legalább két kibocsátó bank van – egyetértése. A hazai tagbankok által megállapított díj mindaddig érvényben marad, amíg azt a MasterCard vagy a tagbankok felül nem vizsgálják. Ilyen külön bankközi megállapodás hiányában a MasterCard által egyoldalúan meghatározott intra-regionális (jelen esetünkben az „intra-EGT fallback interchange”) díjai, illetőleg ennek hiányában az inter-regionális díjak érvényesülnek. A MasterCard rendszerében a „fallback mechanizmus” folytán tehát minden egyes kártyatranzakcióhoz kötődik bankközi jutalékfizetési kötelezettség. A MasterCard szabályok nem tartalmazzák a MIF mértékére vonatkozó követelményt, azt sem írják elő, hogy a bankközi jutaléknak pozitívnak (azaz, hogy azt az elfogadónak kell fizetnie a kibocsátó bank részére), nullának vagy negatívnak (azaz, hogy a bankközi jutalékot a kibocsátónak kell fizetnie az elfogadó bank részére) kell lennie.
- b) A Visa CEMEA¹¹ régiójára 2002-től érvényes szabályzat alapján, ha egy adott országban megállapodás nem rendezi, akkor a Visa által egyoldalúan meghatározott, CEMEA régió belüli bankközi jutalék számítandó fel. A CEMEA régió igazgatótestülete helyi két- vagy többoldalú megállapodás hiányában kérelem esetén országspecifikus bankközi jutalékokat határozhat meg. Ennek feltétele, hogy a tagok fele plusz egy támogatja az adott mértéket (minden tag szavazata egyenértékű) és az adott ország forgalmának legalább 75%-át képviselik e tagok. Ha a kérelmezők nem érik el az előbbi feltétel által megkívánt mértéket, akkor bankközi jutalékként a CEMEA régió belüli díj alkalmazandó. A Visa CEMEA szabályzata a bankközi jutalék mértékének meghatározására nem írt elő semmiféle módszertant. E szabályzatok a régió belüli és régiók közötti tranzakciónál alkalmazandó bankközi jutalékra nézve tartalmaztak rendelkezéseket. A Visa EU régiójához való csatlakozást követően (2004. szeptember) a fennálló díjtételek módosításának egyetlen lehetősége, ha a tagbankok egyhangúan megállapodnak.
- c) A bankkártya társaságok szabályzatai különbséget tesznek egyfelől a szerint, hogy milyen jellegű tranzakcióról van szó (a kártyabirtokos és a kereskedő

---

¹¹ Visa Regional Operating Regulations - CEMEA

egyazon országban honos-e), illetve hogy milyen fajta kártyáról van szó (pl. betéti vagy hitelkártya). Időszakonként eltérő díjak voltak irányadók egyes ágazatokban is (pl. üzemanyag-vásárlás).

II.2.3. A két kártyatársaság piaci helyzete

24. 2004-es adatok szerint a Visa és a MasterCard lényegében egyező részt hasított ki az európai fizetős kártyák piacából. Mára elenyésző azon kártyák aránya, amelyek pusztán belföldi használatúak, azaz nem viselik valamelyik nemzetközi kártyatársaság logóját. EU tagállamonként ugyanakkor jelentős eltérések figyelhetők meg a kibocsátott kártyák darabszáma alapján. Vannak olyan országok, ahol egyik társaság részesedése 10%, míg a másiké 70-80% körüli.¹²
25. A kereskedői oldalról szemlélve a piacot, nincs különbség a két társaság között: lényegében ugyanannyi EGT szinten a kártyájukat elfogadó kereskedők száma (kártyatípusokon belül kicsit magasabb a Visa és a MasterCard, alacsonyabb a Visa Electron és a Maestro).
26. Magyarországon a MasterCard a nagyobb társaság, 50%-ot jóval meghaladó piaci részesedéssel.¹³

2. sz. táblázat: a kártyatársaságok piaci részesedése kibocsátott, használatban lévő hitelkártyáik száma alapján, 2004-2007

CREDIT	2004	2005	2006	2007
MC	73,7%	75,2%	70,3%	68,7%
Visa	20,5%	18,1%	17,6%	18,8%
Diners	0,6%	0,3%	0,2%	0,0%
Sajat logo	5,2%	1,7%	1,2%	1,1%
Amex	0,0%	4,8%	10,7%	11,5%
Összes credit	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

3. sz. táblázat: a kártyatársaságok piaci részesedése kibocsátott, használatban lévő betéti kártyáik száma alapján, 2004-2007

DEBIT	2004	2005	2006	2007
MC	62,6%	62,9%	63,5%	64,9%
Visa	35,7%	35,3%	35,3%	34,7%
Diners	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Sajat logo	1,8%	1,7%	1,2%	0,4%
Amex	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Összes debit	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

II.2.4. A kártyakibocsátói oldal szereplői

27. Magyarországon 2007-ben összesen 8,3 millió kártya volt forgalomban, ennek jelentős része betéti kártya (2007-ben 6,68 millió, azaz 81%). A hitelkártyák számaránya jelentős növekedést mutat: arányuk a 2004-es kb. 13%-ról 2007 végére 19%-ra emelkedett.

¹² A Bizottság MasterCard határozata, 112. pont

¹³ pl. Vj-18/2008/53., 5.o

4. sz. táblázat: kibocsátott, használatban lévő hitel- és betéti kártyák száma, 2004-2007

ÖSSZES KÁRTYA	2004	2005	2006	2007
Credit	813 184	1 080 439	1 398 266	1 568 987
Debit	5 596 560	5 970 483	6 390 941	6 684 715
Charge	210	891	1 437	1 556
Összesen	6 409 954	7 051 813	7 790 644	8 255 258

5. sz. táblázat: kibocsátott, használatban lévő kártyák megoszlása hitel- és betéti kártyák között, 2004-2007

ÖSSZES KÁRTYA	2004	2005	2006	2007
Credit	12,7%	15,3%	17,9%	19,0%
Debit	87,3%	84,7%	82,0%	81,0%
Charge	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

28. 2007-es adatok szerint a Credigen bankon kívül minden bank bocsátott ki betéti kártyát. 2007-ben a kártyák közel fele tartozott az OTP-hez, sorrendben a következő kibocsátók az Erste Bank, a K&H, a CIB, a Cetelem, a Budapest Bank, a Raiffeisen, a Citibank, a Takarékbank, az MKB és az UniCredit. Az OTP-n kívül minden bank 10% alatti részesedéssel rendelkezett.
29. A kibocsátók közvetlenül a kártyabirtokosoktól jellemzően éves díjat kérnek, illetve egyéb díjakat is fizettetnek. A hitelkártyák esetén az éves díjnál jóval jelentősebb a kamat (vagy kamatjellegű) bevétel (ennek súlyozott, egy kártyára jutó átlaga 2007-ben majdnem 30 ezer forint volt).

II.2.5. A kártyaelfogadói oldal szereplői

30. A GVH adatgyűjtése szerint 2007 végén kilenc bank végzett kártyaelfogadást. Minden elfogadó egyben kibocsátó is. A POS terminálok számát tekintve jelentős bővülés ment végbe hazánkban, számuk három év alatt, 2004 végétől 2007 végéig közel 29 ezerről kb. 44 ezerre nőtt (az előző évihez képest növekedési ütem 2005-ben 3,7%, 2006-ban 15,1%, 2007-ben 28,1% volt). A POS olyan kereskedői eladási hely, amely rendelkezik telefonos vagy Internet alapú kártyás fizetést lehetővé tevő, egy vagy több terminállal. A kártya POS használatától megkülönböztetendő az ATM (Automatic Teller Machine), azaz készpénzfelvevő automatánál történő kártyahasználat.
31. A legnagyobb elfogadók az OTP és a K&H, ketten a piac több mint 90%-át fedik le (a kihelyezett POS-ok számát tekintve).
32. Az „on us” elfogadói tranzakciók számát tekintve az OTP mind a hitel-, mind a betéti kártyákkal végrehajtott tranzakciók több, mint 90%-át hajtja végre (a tranzakciók értékét tekintve hasonló arányokat kapunk). Az OTP Bank 2007-es adatait tekintve a fizetett MIF díjtömeg az „on others” tranzakciókon bevételként jelentkező kereskedői jutalék (MSC)¹⁴ díjtömeg túlnyomó többségét tette ki, míg ugyanezen MIF díjtömeg az összes tranzakción keletkezett MSC díjtömegnek kb. a fele volt. Az is megfigyelhető, hogy a két arány az OTP esetében tér el leginkább, mivel oda tartozik az „on us” tranzakciók legjelentősebb része, melyek után nem kell MIF-et fizetni. Mindez mutatja, hogy a piacvezető bank közel azonos tranzakciónkénti bevételt könyvel el a MIF

¹⁴ Merchant service charge

kötelezettség nélküli „on us” tranzakciókon, mint a MIF-fel terhelt „on others” tranzakciókon.

33. Az „on others” tranzakciók 2007-ben a tranzakciók számának kb. 57%-át tették ki, értékének pedig kb. 63%-át.

II.2.6. A kereskedői jutalék és a bankközi „fallback” jutalék mértékének alakulása

34. Az elfogadó bankok kereskedői jutalékot kérnek a kereskedőtől, illetve bankközi jutalékot fizetnek az „on others” tranzakciók után a kártyát kibocsátó bank részére.
35. A kereskedő által fizetett díj mértéke a vizsgált időszak során a POS-on keresztüli vásárlási tranzakció értékének egy bizonyos százalékában került meghatározásra, de megállapítható fix jutalék, illetve e kettő kombinációja is.
36. Az elfogadó bankok a kereskedőtől a kereskedői jutalék mellett – az egyszeri telepítési díjon túl – más jogcímen is számíthatnak fel díjakat, pl. konstrukciótól függően kártyaelfogadói szolgáltatásért havi díjat (amely lehet, hogy csak bizonyos forgalmi szint elérése esetén kerül felszámításra, X ezer Ft/hó/terminál), POS bérleti díjat (ami az MSC-hez képest jelentéktelen összegű), vagy POS felügyeleti díjat.¹⁵
37. A Versenytanács felhívására az eljárás alá vontak az alábbi válaszokat adták az MSC és a MIF viszonya kapcsán:
- a) A CIB, amely a vele egyesült InterEurópa Bank révén végzett elfogadói tevékenységet is 1996-tól, előadta, hogy az MSC tíz év alatt jelentősen csökkent, miközben a MIF nagysága változatlan maradt. Bizonyos esetekben egyedi MSC-t alkalmaztak, melyre vonatkozó döntéseknél minden esetben figyelembe vették a MIF aktuális értékét.¹⁶
  - b) Az Erste Bank jelenleg átlagosan 1,5-2% közötti MSC-eket alkalmaz. A kártyaelfogadói tevékenység kezdetén a jogelőd Postabank 2-4% közötti MSC-eket alkalmazott.¹⁷
  - c) Az UniCredit Bank 2007 szeptemberében vezette be bankkártya-elfogadási szolgáltatását, forgalmi sávától függően idegen kártyás ügyleteknél 1-2% közötti, saját kártyás tranzakcióknál ennél alacsonyabb MSC-t alkalmazva, 2008. október 8-tól egységesítette a díjakat.
  - d) A Budapest Bank esetében az MSC a múltban 1-4% között mozgott az egyes banki ügyfelekkel fennálló, több tényező szerint működő üzleti kapcsolat alapján. A standard MSC szint 2007-től napjainkig 2,5% (ezt megelőzően, 2005-től valamivel alacsonyabb díjat számított fel a piacszerzés érdekében)¹⁸.

¹⁵ A 9. kérdésre adott válasz pl. a Vj-18/2008/208, Vj-18/2008/212, vagy a Vj-18/2008/226 dokumentumokban.

¹⁶ Vj-18/2008/218., 8. kérdésre adott válasz.

¹⁷ Vj-18/2008/211., 8. kérdésre adott válasz.

¹⁸ Vj-18/2008/220., 9. kérdésre adott válasz, utóbbi szám az ÁSZF része.

- e) A Takarékbank esetében az MSC mértéke 1-3% között mozog. A takarékszövetkezetek saját hatáskörben állapítják meg az MSC mértékét, 1-3,5% között (2007-től eltérő MSC-ket állíthatnak be saját és idegen kártyákra: előbbi 1,9%, utóbbi 2,2% átlagosan)¹⁹.
- f) A K&H Bank összehasonlító táblázatot készített a beszedett átlagos MSC és a kifizetett átlagos MIF mértékéről (tartalmazva az „on-us”, a hazai és a nemzetközi forgalmat egyaránt).²⁰
38. A bankközi jutalék esetében, az EGT-n belüli, különféle fallback díjak súlyozott átlaga 2000-ben 0,99%, 2006-ban 1,12% volt a MasterCard hitelkártyákra, a Maestro betéti kártyákra pedig 0,60%, majd 0,57%. Mindkét kártyatípusnál 2001-ben emelkedett a MIF, majd lényegében évekig stabilan maradt, függetlenül attól, hogy a kártyatranzakciók száma és forgalma jelentősen megnövekedett.²¹
39. A MasterCard nyilatkozata szerint a Maestro kártyák átlagos MIF-je 2005-2008 között mérsékelten csökkenő tendenciát mutatott (1,21%, 1,18%, 1,14%, 1,11%), mértéke jelentősebben az új MasterCard díjszabás életbe lépésével esett (0,69%-ra).²²
40. Ami a Visa-t illeti, 1981 óta alkalmaztak MIF-et az európai régió belül, mértéke folyamatosan emelkedve - a vásárlások nettó értékének százalékában kifejezve - 2000-ben 0,93 % volt.²³ A CEMEA régió szabályzatai, melyhez Magyarország 2004. május 1. előtt tartozott, a régiók közötti és régió belüli tranzakciók során alkalmazandó bankközi jutalékok meghatározására az alábbi rendelkezéseket tartalmazták:²⁴
- a) Az 1995. novemberi szabályzat szerint a bankközi jutalék CEMEA-n belüli bankok közötti elektronikus ügylet esetén 0,9%, CEMEA és Visa EU között 0,6% (légiközlekedésre létezett külön tarifa).
- b) Az 1996. novemberi szabályzat szerint a régió belüli Visa Business Card ügyleteknél az általános 1,2% jutalék számítandó fel (kivéve, ahol van szektorspecifikus mérték); betéti kártyánál e mérték 1,5%. A Visaneten folyó elektronikus tranzakcióknál az előbbi pontban nevezett MIF él továbbra is.
- c) Az 1997. májusi szabályzat szerint a régió belüli Visa Business Card ügyleteknél az általános díj 1,44%-ra növekedett, a betéti kártyák és elektronikus tranzakciók díjai nem változtak. A hagyományos papíralapú jutalékszint 1,20% volt.

¹⁹ Vj-18/2008/208., 8. kérdésre adott válasz.

²⁰ Vj-18/2008/215., 8. kérdésre adott válasz, az adatok üzleti titoknak minősülnek.

²¹ A Bizottság MasterCard határozata, 488. pont

²² Vj-18/2008/190., 3. sz. melléklet

²³ A Bizottság 2002. július 24-i 2002/914/EK határozata a COMP/29.373 ügyben (Visa International - Multilateral Interchange Fee) (a továbbiakban: Bizottság Visa II. határozata) HL L 318., 2002.11.22., 17-36. o., 12. pont

²⁴ Vj-18/2008/260., E/1 melléklet

- d) A 2000. novemberi szabályzat értelmében a régió belüli Visa Business Card ügyleteknél az általános (papír alapú) 1,6% bankközi jutalék alkalmazandó.
- e) A 2002. novemberi szabályzat utal először kifejezetten a nemzeti bankközi jutaléokra (9.5.B.). A konkrét díjtételek egyébként nem változtak a korábbihoz képest.
- f) A 2003. novemberi szabályzat a régió belüli Visa Business Card ügyleteknél az általános 1,5%-ot irányozza elő (betéti kártyáknál változatlanul 1,5% a MIF).

41. Magyarország esetében a MIF mértékének alakulását a Fórum működésének bemutatása kapcsán ismerteti a Versenytanács. A kereskedői jutalék és a MIF viszonyának bemutatásához a következő táblázat jelenti a kiindulási alapot.

6. sz. táblázat: összes belföldi vásárlási tranzakció száma és értéke, kereskedői és bankközi jutalék „on us” és „on others” bontásban, 2004-2007 (hitel és betéti kártyák együtt).

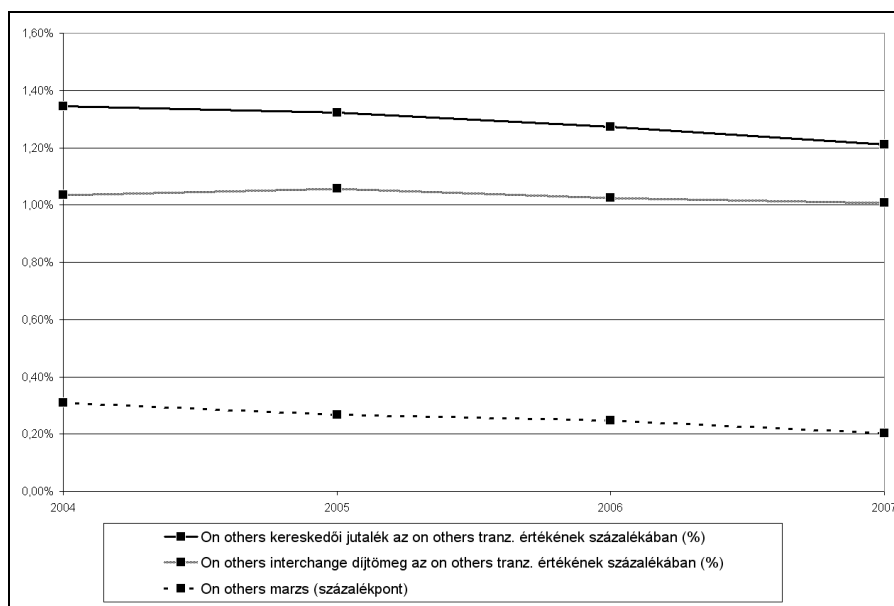
Aggregált számadatok és arányok 2004-2007		2004	2005	2006	2007
A	Belföldi tranzakciók száma	69 686 303	85 083 809	109 814 806	139 044 751
B	Éves növekedési ütem		22%	29%	27%
C	Belföldi on others tranzakciók száma	35 653 034	45 345 366	60 024 277	79 847 847
D	Belföldi on us tranzakciók száma	34 033 269	39 738 443	49 790 529	59 196 904
E	Belföldi on us tranzakciók számaránya (%)	48,8%	46,7%	45,3%	42,6%
F	Belföldi on others érték (mFt)	341 347	431 236	571 718	720 346
G	Belföldi on us érték (mFt)	251 324	292 137	365 356	421 578
H	Belföldi on us érték aránya (%)	42,4%	40,4%	39,0%	36,9%
I	Kereskedői jutalék bevétel (mFt) MSC	8 031	9 528	11 654	13 596
J	On others kereskedői jutalék (mFt) MSC	4 588	5 707	7 272	8 724
K	On us kereskedői jutalék (mFt) MSC	3 443	3 820	4 381	4 872
L	Belföldi on others interchange (mFt) MIF	3 535	4 556	5 862	7 260

42. A következő táblázat származtatott arányokat tartalmaz, a sor elején megadott betűjeles képlet az előbbi táblázat soraira hivatkozik. A nevező mindig a tranzakciók értéke, mivel mind az MSC, mind a MIF a tranzakció értéke alapján számított (százalékos formában).

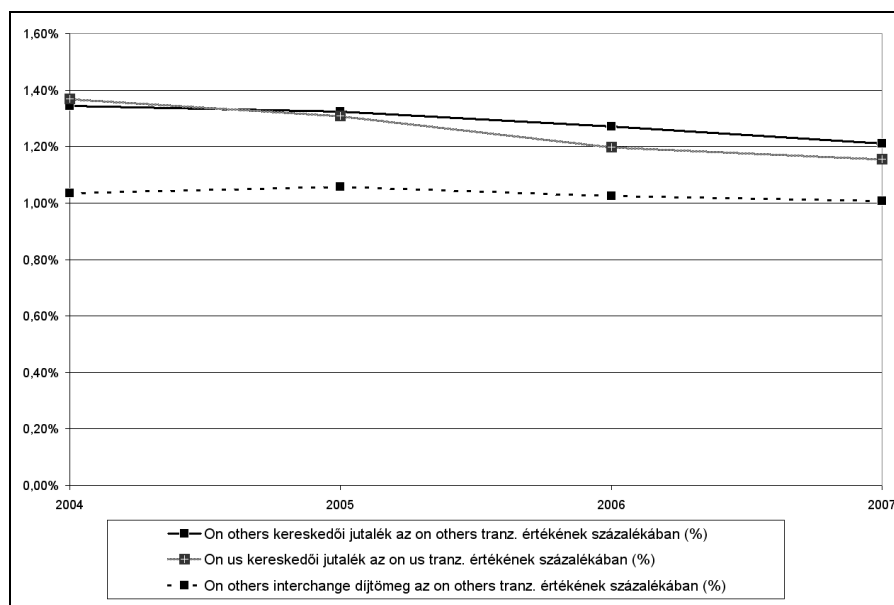
7. sz. táblázat: tranzakciók értékével súlyozott átlagos kereskedői jutalék, „on us” és „on others” tranzakciókra külön is számítva, illetve tranzakciók értékével súlyozott átlagos bankközi jutalék, 2004-2007 (hitel és betéti kártyák együtt).

		2004	2005	2006	2007
I / (F + G)	Kereskedői jutalék / összes tranzakció értéke (%)	1,35%	1,32%	1,24%	1,19%
J / F	On others kereskedői jutalék (%)	1,34%	1,32%	1,27%	1,21%
K / G	On us kereskedői jutalék (%)	1,37%	1,31%	1,20%	1,16%
L / F	On others interchange (%)	1,04%	1,06%	1,03%	1,01%
L / (F + G)	On others interchange / összérték (%)	0,60%	0,63%	0,63%	0,64%
(J - L) / F	Marzs (on others jutalék % - interchange %)	0,31%	0,27%	0,25%	0,20%

8. sz. ábra: tranzakciók értékével súlyozott átlagos kereskedői jutalék és bankközi jutalék az „on others” tranzakciók vonatkozásában, 2004-2007 (hitel és betéti kártyák együtt).

9. sz. ábra: tranzakciók értékével súlyozott átlagos kereskedői jutalék az „on others” és „on us” tranzakciók vonatkozásában, illetve az „on others” tranzakciók után fizetett bankközi jutalék tranzakciókkal súlyozott átlaga, 2004-2007 (hitel- és betéti kártyák együtt).

43. A fenti két táblázat és két ábra alapján két megállapítás tehető. Egyrészt az „on others” tranzakciókat tekintve a kereskedői jutalék (tranzakciós értékekkel) súlyozott átlaga magasabb, mint a MIF súlyozott átlaga (a 2004-2007 között enyhén csökkenő átlagos marzsot a 8. ábra szaggatott vonala mutatja). Másrészt az „on us” tranzakciókat (is) tekintve a 9. ábra alapján hasonló megállapítás tehető: annak ellenére, hogy az „on us” tranzakciók után nem kell az elfogadó bankoknak MIF-et fizetnie, az „on us” tranzakciókra vonatkozó kereskedői jutalék súlyozott átlaga gyakorlatilag megegyezik az „on others” tranzakciók átlagával. (Ennek további tárgyalását a megállapodás versenykorlátozó jellegéről szóló rész tartalmazza.)

II.2.7. Kereskedői vélemények a kártyahasználatról

44. A kártyás fizetésekkel kapcsolatos kereskedői vélemények, tapasztalatok megismerése érdekében a GVH 2007-ben 503 kereskedőre kiterjedő kérdőíves piackutatást végeztetett.²⁵ Annak érdekében, hogy a kártyás fizetéstől való tartózkodás okairól és a kártyás fizetés esetleges bevezetésével kapcsolatos véleményekről is képet lehessen alkotni, a mintába olyan cégek is kerültek, amelyek jelenleg nem fogadnak el kártyát (az 503 fős mintából 144 cég). A kutatás mintája az alábbi célcsoportokból állt:
- nagyméretű kiskereskedelmi egységek (hipermarketek, szupermarketek, beszerzési társulások, szakboltok, drogériák),
  - üzemanyag-forgalmazók,
  - vendéglátó-ipari egységek (szállodák, éttermek),
  - légitársaságok és utazási irodák,
  - autókereskedések,
  - műszaki cikket forgalmazó boltok, valamint
  - online cégek és webáruházak.
45. A bankkártya elfogadási hajlandóság összefüggésben áll a cég méretével: minél kisebb a cég, annál jellemzőbb, hogy nem fogadnak el kártyát fizetési eszközként és fordítva. A mintába került kereskedők közül a vendéglátó cégek, a benzinkutak és a nagyméretű kiskereskedelembe sorolható cégek fogadnak el bankkártyákat az átlagoshoz képest magasabb arányban. A kérdőívekben megnevezett két legfontosabb ok a kártyaelfogadásra a vásárlóbarát üzletpolitika és az, hogy a versenytársak is alkalmazzák.
46. Ezt a fizetési módot nem alkalmazó kereskedők válasza alapján a kártyás fizetés bevezetésétől való tartózkodás hátterében a vásárlói igény hiánya, illetve a fizetési mód készpénzhez viszonyított költségesebb volta áll. A jelenleg tartózkodó kereskedők 20%-a belátható időn belül be kívánja vezetni ezt a fizetési módot, melynek fő oka a vevők igényei. Azon kereskedők, amelyek eredetileg nem gondoltak a kártyás fizetés bevezetésére, 14%-a azt nyilatkozta, a kereskedői jutalék csökkenése esetén hajlana a készpénzkímélő fizetési mód bevezetésére. A MIF mértékével, sőt fogalmával a vállalkozások elenyésző hányada van tisztában.
47. A kártyás fizetést alkalmazó cégek csupán elenyésző hányada hárítja a vásárlókra a kártyás fizetés költségeit, lehetőség esetén akár minden negyedik cég így tenne. Az e szándékot elismerők a műszaki cikk kereskedelemben (35%) fordulnak elő a legnagyobb hányadban, s a legkisebb arányban pedig a nagyméretű kiskereskedelemben (13%). Ugyancsak elvétve fordul az elő, hogy egy kereskedelmi cégnél befolyásolni próbálják az ügyfeleket abban, hogy milyen típusú kártyával fizessenek.
48. A kereskedők a készpénzes fizetést tartják a legolcsóbb módozatnak. A második legolcsóbb megoldásnak az átutalást tartották, s csupán ezután következik a bankkártyás fizetés. A felmérés szerint az autókereskedők és a műszaki cikk kereskedelem képviselői tekintik a leginkább költségesebbnek a bankkártya használatot az alternatív fizetési módokhoz képest.

---

²⁵ A kutatást a GVH számára a MASMI Hungary Piackutató Kft. végezte el (Vj-18/2008/164).

49. A cégek közel kétharmada kész lenne a jelenleginél alacsonyabb díjat felszámító bank ajánlatát elfogadni. A legnagyobb nyitottságot a műszaki cikk kereskedelem képviselői (70%) mutatták, a viszonylag legkisebbet pedig az autókereskedők (50%). Kiugró költségérzékenységet és rugalmasságot mutattak az internetes értékesítést is végző cégek: 76%-uk váltana bankot alacsonyabb díjak esetén.

II.3. A vizsgált megállapodás

II.3.1. A Bankkártya Fórum előzményei

50. A közép-kelet európai régióban elsőként az MKB Bank bocsátott ki nemzetközi használatú deviza alapú, Visa Business típusú bankkártyát. Ezt követően, a kilencvenes évek elején jelentek meg Magyarországon a szélesebb kör számára is elérhető bankkártyák a Dunabank, az OTP Bank és az IBUSZ Bank kibocsátásában.²⁶
51. Az informálisan működő Bankkártya Fórum a Visa ösztönzésére, az MKB és a Dunabank kezdeményező szerepe mellett alakult meg, az MKB ismerete szerint már 1992-ben.²⁷ A fórum legfőbb célja a bankkártya kibocsátáshoz kapcsolódó piacfejlesztés megvalósítása, a bankok hasonló problémáinak megvitatása, irányvonalak meghatározása, a kártyatársaság felé az egységes kommunikáció megteremtése volt.
52. Az OTP Bank nyilatkozata szerint az IBUSZ Bank Rt., az MKB és a Postabank, mint Visa tagbankok 1994 márciusában kötöttek együttműködési megállapodást²⁸, amely gentlemen agreement-ként szolgálta a kártyaüzletág sikeres elterjesztését a hazai piacon.
53. A Visa egyik „National organisations” című, 1994. november 14-i irata²⁹ utal arra, hogy hat tagbankja van Magyarországon, melyek közül az IBUSZ, az MKB és a Postabank aktívak, míg az OTP Bank, a Magyar Hitel Bank és a Budapest Bank tervezik a Visa kártyák kibocsátását. E többszereplős környezetben új működési szabályokra lesz szükség. Az anyag a Visa nemzeti Fórum/Szövetség lehetséges feladatai között jelöli meg a helyi árpolitika kialakítását (ársávok a kibocsátói és elfogadói tevékenységre nézve).
54. A három aktív bank a kezdetekben azonos tartalmú kétoldalú szerződésekkel oldotta meg a napi elszámolás kérdését. Az MKB a Magyar Nemzeti Banknak írott 1994. november 16-i levelében jelezte, hogy az aktív bankok számának bővülésével a kétoldalú elszámolás technikailag lehetetlenné válik.³⁰
55. A K&H Bank előzetes álláspontra adott észrevételeiben az alábbi módon jellemezte a releváns időszak kezdetén a magyar piaci viszonyokat. 1996 előtt a kártyaüzletág a készpénzfelvételre épült, alig voltak elfogadóhelyek, 1995-ben összesen 3780 POS terminál³¹ (azaz nem elfogadóhely, hanem készülék)

---

²⁶ Vj-18/2008/213., 1. o.

²⁷ Vj-18/2008/213., 1. o.

²⁸ Vj-18/2008/226., 16. melléklet

²⁹ Vj-18/2008/226., 17. melléklet,

³⁰ Vj-18/2008/216. 1/1. melléklet

³¹ A fizetési kártya üzletág Magyarországon (1999), 5. oldal (a továbbiakban: MNB-tanulmány) http://www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbfile&resourcename=fizkar1999_hu

üzemelt az országban. Az elszámolás ekkor még kétoldalú – azonos tartalmú – szerződések alapján működött, úgy, hogy a belföldi elszámolás is a nemzetközi csatornán keresztül történt. Ez praktikusán azt eredményezte, hogy a tranzakciók után a nemzetközi régiós multilaterális bankközi jutalék került felszámításra, és a forint tranzakciókat a nemzetközi kártyatársaságok átkonvertálták DEM vagy USD elszámoló devizára. Ezt kapta meg az elfogadó bank, illetve ezen összeggel (vagy ezen összeg kibocsátó által választott elszámoló devizanemére konvertált ellenértékével) terhelték a kibocsátó bankot, akik a saját kártyabirtokosokra így forint tranzakció és forintban vezetett számla esetén is két konverziós költséget terheltek. Marginális volt a forgalom: 1995-ben 147 milliárd Ft, amelynek 91%-a azonban készpénz felvétel, a külföldiek és a belföldiek fizetésre alig 13 milliárd Ft értékben használtak kártyát³², és azon belül is a nemzetközi forgalom aránya lényegesen magasabb volt a jelenleginél. Az összesített, nemzetközi és hazai bankközi jutalék összege ekkor alig haladta meg a 100 millió forintot az összes bank esetében.

56. A fizetési kártya-üzletág számára 1996 volt a fordulópont, amikor január 1-jétől a bankkártyákhoz kapcsolódóan konvertibilissé vált a forint. Továbbá, ehhez kötődően egyre több bank kívánt kibocsátani kártyákat, illetve lépett be az elfogadói piacra. Ezek a tényezők együttesen vezettek oda, hogy a bankoknak a korábban már megkezdett tárgyalásaikat folytatva és felgyorsítva, a megnövekedett és a várhatóan tovább növekvő kibocsátás és kártyahasználat miatt ki kellett alakítaniuk egy működőképes fizetési kártya-rendszert.
57. A Budapest Bank szerint ekkoriban az elszámolási rendszer létrehozatalára két lehetőség volt: a bankok közösen vagy egy független szereplő investál az elszámolási rendszer kiépítésébe, vagy csatlakoznak egy már működő elszámolási rendszerhez. A magyar bankok olyan kártyákat akartak kibocsátani, amelyek nemzetközileg is elfogadottak, külföldön is alkalmazhatók. Ezért a hitelintézetek számára nyilvánvaló volt, hogy a MasterCard és/vagy a Visa rendszerhez kell kapcsolódni.
58. A K&H Bank szerint a bankközi jutalékot tartalmazó rendszer választása irányába ható példával szolgált a Duna Bank Dunakártya programja is. Ez egy korábban kifejezetten a hazai piacra kialakított elfogadóhelyi hálózat volt, melynél a kártyabirtokosok is fizettek a vásárlás után. Ez azonban nem bizonyult életképesnek, pedig a Dunakártya elfogadóhelyek száma (az akkori viszonyokhoz képest) rendkívül kiterjedt volt. A többi bank is úgy vélte, hogy a kilencvenes években Magyarországon nem lehetett volna elindítani a kártyás fizetési rendszereket, ha ennek költségét közvetlenül a fogyasztókra hárították volna.
59. A Cetelem Bank saját példáján keresztül is szemléltette, hogy annak idejében racionális döntést hoztak a bankok. A Cetelem Bank 1999-ben bocsátotta ki első hitelkártyáit, amelyek 2003-ig kizárólag a saját elfogadói hálózatban, a kereskedőkkel kötött egyedi megállapodások keretében voltak használhatóak. A kártyahasználat autorizációja telefonon, vagy a kereskedőhöz telepített informatikai rendszeren keresztül volt lehetséges. A rendszer működtetéséért díjat, jutalékot sem a kereskedők, sem a vásárlók, fogyasztók irányában nem számított fel. 1999 és 2003 között számos sikertelen kísérletet tett a kereskedőkkel való közvetlen kapcsolat kiépítésére, illetve az elfogadó

---

³² MNB-tanulmány, 3.2 pont

bankokkal kétoldalú megállapodások kötésére. Az ingyenes rendszer jelenleg csupán a bankkártyás forgalmuk 12,5%-át teszi ki.

II.3.2. A Fórum létrejötte és működése

60. 1995/96 során a hazai bankkártya piac aktív szereplői multilaterális együttműködési formát alakítottak ki, életre hívták a kártyakibocsátásban és elfogadásban résztvevő bankok nem jogi személy formában létező együttműködését, amelyet Fórumnak neveztek el. Jóllehet a Versenytanács elé tárt korabeli jegyzőkönyvek időről időre eltérő titulust használtak a bankkártya piac kérdéseit megvitató bankok találkozóira, a résztvevők és céljaik megegyeztek. A kártyaüzletágba közvetlenül bekapcsolódó bankok tagjai lettek a Fórumnak.
61. A Fórum elé egy-egy bank által kidolgozott javaslatok kerültek be, amelyekről a jelenlévők szavaztak. A benyújtott indítványokról szóló szavazást követően a Fórum vezetője írásban tájékoztatta a kártyatársaságokat a döntésről, amelyek azt tudomásul vették és életbe léptették.
62. A szavazat számításának módszere a Fórum ülések egyik gyakori témája volt. A szavazati rend az eldöntendő kérdés jellegétől függően kétféle lehetett: egyszerű módszer (egy bank egy szavazat) és súlyozott módszer. Ez utóbbit a tagbankok által benyújtott adatok alapján a Magyar Nemzeti Bank számolta ki a bankok által meghatározott módszertan alapján. A szavazati arány a kibocsátott kártyaszámok, a kibocsátói forgalom és az elfogadói forgalom összetevőiből alakult ki azzal a megkötéssel, hogy a maximális szavazati arány nem haladhatta meg bankonként a 33%-ot (ez gyakorlatilag az OTP szavazati arányát korlátozta). Súlyozott szavazásnál 2/3-os többség, egyszerű szavazásnál (ez vonatkozott például az interchange díjakra is) 50%+1 szavazat volt szükséges.
63. A Fórum működésének fontos témája volt a bankközi jutalék ügye mellett a csalással szembeni küzdelem. E mellett azonban egyeztették egymás között a bankközi készpénzfelvételi díjakat is.³³ Sor került a taxik, mint bankkártya elfogadók esetében alkalmazott „floor limit” megvitatására is.³⁴ A fórum 2004. szeptember 14-i ülésén a tagbankok – tartva attól, hogy visszaszorítaná az ATM forgalmat és hivatkozva arra, hogy az interchange díj struktúrába sem lenne beilleszthető, elvetették annak lehetőségét, hogy a Visa keretében bevezessék a „cash-back” tranzakciót.³⁵ A Visa anyaga amerikai és egyesült-királyági példákon keresztül mutatja be ezen addicionális POS szolgáltatás előnyeit a fogyasztók és a kereskedők részére (pl. az USA kártyabirtokosok fele kész lenne bankot váltani, ha pénzintézete beszüntetné ezt a szolgáltatást).³⁶
64. A Fórum működését formálisan rendező szabályzat nem született, jóllehet az évek során többféle elképzelést vitattak meg – végül is eredménytelenül - a tagok. A Bankszövetség 2002. február 19-én az MKB-nak írott levelében³⁷ mégis arra utal, hogy a Bankkártya Fórum nem egyszerűen érdekegyeztető fórum, hanem bizonyos kérdésekben a tagokra nézve kötelező döntéseket is hoz,

³³ Vj-18/2008/205., 2. melléklet, 1998. december 16-i feljegyzés. Vj-18/2008/226., 5. melléklet az emlékeztetőről. Vj-18/2008/226., 6. melléklet az 1998. január 14-i Visa Fórum üléséről.

³⁴ Vj-18/2008/205., 10. melléklet

³⁵ Vj-18/2008/205., 14. melléklet, Raiffeisen belső feljegyzés.

³⁶ Vj-18/2008/218., 13. melléklet: Visa Cashback Service – Discussion Document.

³⁷ Vj-18/2008/216., 1/67. melléklet

tevékenysége így túlment a Bankszövetség érdekképviseleti tevékenységének keretén.

65. A Fórum statútumának kidolgozása kapcsán az alábbi események érdemesek említésre:
- Egy 1996. szeptember 25-i tagbanki megbeszélés napirendi pontjai között szerepelt a Magyarországi Bankkártya Fórum létrehozásáról szóló megállapodás tervezetének megvitatása. A preambulum szerint a megállapodás célja egyebek között a hazai bankkártya piacon „az árak kedvező alakulása”. A megállapodáshoz felekként a nemzetközi kártyaszervezeteknél teljes jogú tagsággal rendelkező alábbi pénzüintézetek csatlakoztak:
Europay International S.A. tagbankok: Budapest Bank, Creditanstalt, ING Bank, Inter-Európa Bank, K&H, Magyar Hitelbank³⁸, MKB, OTP és Postabank;
Visa International Inc. tagbankok: Budapest Bank, K&H, Magyar Hitelbank, MKB, OTP és Postabank.
  - A Visa Fórum – a fellelhető dokumentumok szerint Visa által szervezett - 1997. április 30-i ülésén az angol nyelvű emlékeztető szerint³⁹ R. O., a Visa régió felelőse sikerként emelte ki, hogy 1997 márciusára 500 ezer kártyát bocsátottak ki.
  - Az 1998. december 2-án tartott „Magyar Bankkártya Fórum és a Magyar Visa Fórum üléséről” készített emlékeztető szerint szó volt az Europay azon javaslatáról, amely szerint minden tagországban létre kellene hozni egy jogi személyiséggel bíró szervezetet, amely egyebek között az interchange díj alakítását végzi. Hosszas vitát követően szavazati többséggel úgy döntött a Fórum, hogy a jövőben jogi személyiséggel rendelkező szervezeti formában kíván működni.⁴⁰
  - A Fórum 2003. március 7-i ülésén az került rögzítésre, hogy a Bankszövetség támogatja a Fórum működési kereteinek megváltoztatását, de ehhez szükség van az alapszabály módosítására.⁴¹
  - Az OTP a szupermarketeket érintő interchange díj csökkentésre irányuló javaslatának kudarcát⁴² követően kezdeményezte a banki együttműködésnek keretét adó Fórum átalakítását. Álláspontját a 2005. februárban az elnöknek küldött levélben ismertette.⁴³ E szerint a Bankkártya Fórum át kell, hogy alakuljon olyan hivatalos Visa és MasterCard Fórummá, amely formálisan is kötelező érvényű döntéseket tud hozni. Mindaddig, amíg a jelenlegi helyzet fennáll, a bank nem kíván részt venni a Fórum ülésein, döntéseit nem tartja magára nézve kötelezőnek és követendőnek.
  - A 2005. február 21-én tartott Fórum-ülésen az elnök a jövőre nézve kétféle lehetőséget vázolt: információcserét elősegítő tájékoztató fórum, vagy a kártyatársaságok által is elismert formális fórum.⁴⁴ A jelenlevők a második opcióban értettek egyet, ami révén elérhető lett volna, hogy a Fórumon

---

³⁸ 1996-ban a holland ABN Amro vásárolta fel, melynek magyarországi leányvállalata 2001-ben olvadt be a K&H-ba.

³⁹ Vj-18/2118/213., 14. melléklet

⁴⁰ Vj-18/2008/216., 1/47. melléklet. Ezen az ülésen kezdeményezte egyébként a Posta a postafiókban használt POS terminálok kapcsán alkalmazott bankközi jutalék emelését, mivel az nem fedezi a költségeit.

⁴¹ Vj-18/2008/205., 10. melléklet

⁴² Lásd az határozat 106. pontját.

⁴³ Vj-18/2008/226., 3. melléklet

⁴⁴ Vj-18/2008/216., 1/74. melléklet

hozott döntéseket a kártyatársaságok anélkül is elfogadják, hogy azok elfogadásáról a bankok külön-külön nyilatkoznának.⁴⁵

66. Az eljárás alá vontak eljárás során tett nyilatkozatai szerint 2005 februárja után a Fórum már nem tudott formálisan működni, sikertelenül próbálták a működőképes formát megtalálni. 2006 elejétől szakmai konzultatív testületként dolgoztak tovább, 2008 februárjától pedig kizárólag a GVH eljárással kapcsolatos kérdésekkel, különösen a kötelezettségvállalások kidolgozásával foglalkoztak.

II.3.3. A kártyatársaságok egységes kezelése: egy vagy több fórum?

67. A két kártyatársaság együttes kezelése a kezdetektől fontos szempont volt. Az MKB által a Budapest Banknak, K&H-nak, OTP-nek és Postabanknak 1996. március 27-én küldött levél melléklete tartalmazta a szavazás rendjére vonatkozó javaslatot. Ez utalt arra, tekintettel a tagbankok többségének kettős státuszára, azaz hogy tagja mind az Europay⁴⁶-nek, mind a Visa⁴⁷-nak, már a korábbi megbeszéléseken is elhangzott, hogy a két társaság vonatkozásában azonos módon és feltételekkel kell fellépni, illetve eljárni.⁴⁸
68. Az MKB szerint a mindkét kártyatársasággal kapcsolatban álló egyes bankoknál ugyanazon személyek feleltek mindkét társaság portfóliójáért. A Fórumban résztvevők javaslata így az volt, hogy egységesen foglalkozzanak mindkét kártyatársaság kérdéseivel.⁴⁹
69. A Fórum egy későbbi időszakban is kísérletet tett az „osztódásra” – ami közvetve mutatja azt, hogy valójában az eljárás alá vont bankok együtt kezelték a két kártyatársaságot érintő kérdéseket⁵⁰. A Fórum elnöke 2005. március 31-én megküldte a Fórum létrehozásához a MasterCardtól kapott háttéranyagokat. A MasterCard anyaga kitér arra, hogy a Fórum csak a MasterCard kártyáival kapcsolatos ügyeket intézhet, a Visa ügyektől teljesen elkülönítve.⁵¹ 2005. májusban, júniusban a MasterCard Bankkártya Fórum létrehozására alakult MasterCard munkacsoport tartott üléseket a Bankszövetség épületében.⁵² 2005. júniusban⁵³ és szeptemberben a Visa Bankkártya Fórum létrehozására alakult Visa munkacsoport ülésezett, téma volt a Visa költségelemzés elkészítése, finanszírozása.⁵⁴
70. 2005 decemberében, a Raiffeisen Bank tárgyaló termében ismét „összevont” ülésen találkoztak a bankok képviselői.⁵⁵ Az ülésen vita bontakozott ki arról, hogy kell-e a két külön fórum. Olyan vélemény is elhangzott, hogy fontosabb az egységes Magyar Bankkártya Fórum megalakítása. A 2006. januári

⁴⁵ Vj-18/2008/212., 4. melléklet, 2. o.

⁴⁶ Europay tagbankok 1996 elején: Budapest Bank, Dunabank, Inter-Európa Bank, OTP, MKB (Vj-18/2008/226., 15. melléklet).

⁴⁷ A Visa tagbankok 1996 elején: Budapest Bank, OTP Bank, MKB, Postabank és K&H Bank.

⁴⁸ Vj-18/2008/226. 12. sz. melléklet

⁴⁹ Vj-18/2008/213., 2. o.

⁵⁰ 2000. április 12-i jegyzőkönyv a „Magyar Bankkártya Fórum és Magyar Visa Fórum üléséről” szól - Vj-18/2008/205., 6. melléklet.

⁵¹ Vj-18/2008/212, 4. melléklet, 4. o.

⁵² Vj-18/2008/221., 2., 3. mellékletek

⁵³ Vj-18/2008/205., 18. melléklet

⁵⁴ Vj-18/2008/221., 4., 5. mellékletek

⁵⁵ Vj-18/2008/221., 6. melléklet

tanácskozáson⁵⁶ a Visa fórum létrehozása kapcsán az a javaslat fogalmazódott meg, hogy az interchange díjról ne a „Visa Executive Committee”, hanem a Magyar Bankkártya Fórum döntsön. Ugyanekkor egyetértettek a bankok, hogy a jövőben is működőképes Magyar Bankkártya Fórumot kell létrehozni (majd hosszan vitatkoztak a szavazati arányokon, az OTP a 75%-os döntési szabályt tartotta volna elfogadhatónak).

71. A Bankkártya Fórum 2007. február 16-i ülésén, a Visa Bankkártya Fórumhoz történő viszonyulás kapcsán elhangzott, hogy a Visa ragaszkodik a Visa-board és MC-board elkülönítéséhez, továbbá ahhoz, hogy a Visa-boardban szereplő bankok döntéseit a többi bank külön-külön írásban fogadja el.⁵⁷

II.3.4. A bankközi jutalék megállapítása

72. 1991 és 1994 között, amíg csak két-három bank bocsátotta ki és fogadta el a két eljárás alá vont kártyatársaság bankkártyáit, a bankok kétoldalúan kezelték az elszámolásokat és kétoldalúan állapodtak meg a díjak mértékében is.
73. A Visa magyar tagbankjai számára készített, 1994. december 15-i üzleti stratégiája szerint egyetlen 1%-os hazai interchange díj létezik. A jövőbeni díj(ak) esetében jelzi, az költségtanulmányon kell, hogy alapuljon.⁵⁸ A kártyakibocsátást és elfogadást két külön üzletnek tekinti az anyag. Az eladáshoz kapcsolódó interchange kapcsán, a kibocsátói oldalon felmerülő költségek tipikusan az alábbi módon oszthatók fel: közvetlen költség 35%, forrásköltség 35%, hitelvesztés 17%, csalási veszteség 7%, reklám 2%, tagdíjak 0,5% és más közvetett költségek 3%. Az elfogadói költségek megoszlása ugyanígy: interchange díj 60%, közvetlen költség 33%, forrásköltség 4%, kereskedői csalás vesztesége 1%, reklám 0,5%, tagdíjak 0,5% és más közvetett költségek 1%.
74. A MIF mértékére vonatkozó, a Fórum keretében elfogadott kifejezett írásos megállapodás nem létezett. A hazai elszámolásról az MKB Bank kötött megállapodásokat a két kártyatársasággal, melyek mellékletei tartalmazták a MIF-eket. Az MKB ilyen hazai elszámolási és fizetési megállapodásokat kötött 1995. júniusban a Visa-val, majd 1995. októberben az Europay International S.A.-val (későbbi MasterCard)⁵⁹, amelyeknek köszönhetően tartotta a kapcsolatot a tagbankok nevében a két kártyatársasággal. Az Europay megállapodás 4. pontja utal arra, hogy a magyar bankok a hazai tranzakciókra az alábbi interchange díj struktúrában állapodtak meg:⁶⁰

10. sz. táblázat

Papír alapú eladás	1,9%
Papír alapú eladás, benzinkút	0,9%
Elektronikus eladás	1%
Elektronikus eladás, benzinkút	0,3%

⁵⁶ Vj-18/2008/221., 7. melléklet

⁵⁷ Vj-18/2008/221., 8. melléklet

⁵⁸ Vj-18/2008/216. 1/4. melléklet

⁵⁹ Vj-18/2008/205., 27-29. mellékletek

⁶⁰ Megjegyzendő, hogy ugyanitt rendezik az ATM tranzakciók és a készpénz ügyletek díjait is 180, illetve 200 Ft összegben.

75. A banki nyilatkozatok szerint először ott teremtették meg a kártyahasználat lehetőségét, ahol a mindennapi forgalom jelentős része zajlott. Eredendően kizárólag a benzinkút társaságoknál működött a kártyaelfogadás. A benzinkút hálózatok érdekeltségének megteremtése érdekében az ő esetükben egy relatív alacsony jutalék mérték került kialakításra. Egyéb kiskereskedői hálózatok akkor még nem léteztek, így a bankok minden egyéb elfogadóhelyre egységes bankközi díjat vezettek be.⁶¹
76. A Visa tagbankok részvételével (Budapest Bank, OTP Bank, MKB, Postabank és K&H Bank) 1996. március 6-án tartott tárgyaláson⁶² egyetértettek azzal az elvvel, hogy az interchange díj egyik eszköze a kereskedői jutalék alakításának. Többségében egyetértettek abban is, hogy az interchange díj emelését pillanatnyilag nem időszerű tárgyalni, ugyanakkor a díj csökkentését sem támogatták. Amennyiben az interchange díj módosítására sor kerül, mindenképpen fontos a belföldi díjtételeket a Visa és az Europay (a továbbiakban: MasterCard) esetében egységes szintre hozni annak biztosítása érdekében, hogy a Visa termékeket a hazai kereskedői kör a MasterCard termékekkel azonos módon fogadja. A díjemelés kérdését szeptember-október folyamán kell megvizsgálni. Abban is megállapodtak, hogy a következő megbeszélésen az ATM és a jelenlegi kereskedői interchange díjakat Visa és MasterCard vonatkozásban harmonizálják.
77. A március 6-i megbeszélésre invitáló, 1996. február 16-i K&H levél melléklete tartalmazza a Visa Fórum szervezeti és működési rendjére vonatkozó javaslatot.⁶³ A banki képviselők testületének feladata egyebek között megbeszélni az árpolitikai kérdéseket (interchange díjak, kereskedői jutalék).
78. Ugyanezen levél második mellékletében a K&H összefoglalta az interchange díjak akkori helyzetét. Ez utal arra, hogy a Visa magyar tagbankjai 1995-ben létrehozták a Visa Nemzeti Nettó Elszámolási Rendszert, amelynek keretében szabályozták a hazai elszámolásoknál egymással szemben alkalmazandó díjtételeket, az ún. interchange díjakat. A kibocsátónak fizetendő jutalék kereskedői elfogadás esetén, papír alapú elfogadásnál a tranzakció értékének 1,2%-a, elektronikus elfogadásnál 0,9%-a. Ugyanezen díjak benzinkút esetében 0,5% és 0,3%.
79. A levél szerint a Visa, elősegítendő a Magyarországon kibocsátott Visa kártyák forgalmából származó kibocsátói bevételek növelését, kezdeményezte a belföldi interchange díjak emelését. További célja ezzel a kereskedői jutalék szint csökkenésének megakadályozása (az elfogadói piacra belépő újabb Visa bankok ugyanis kereskedői nyomásra, az üzlet megszerzése érdekében készek ezt felvállalni).
A tranzakciókból származó kereskedői jutalékbevételek és ráfordítások aránya a következő:
Kereskedői jutalék bevételek: 100%
Ráfordítások a bevételek %-ában:
- interchange díjak 27%,
- operációs költségek 40% (feldolgozás, rendszerüzemeltetés, személyzet stb.),

⁶¹ Vj-18/2008/82. OTP Bank adatszolgáltatás 11. o.

⁶² Vj-18/2008/226. 13. melléklet

⁶³ Vj-18/2008/226. 14. melléklet

- nettó jutalékbevételek: a bevételek 33%-a.

Jelzi az anyag, hogy ha a kereskedőbeszervezéshez és gondozáshoz kapcsolódó tevékenységet is figyelembe vennék, úgy az operációs költségek elérnék a bevételek 50-60%-át.

80. A piac ismertetése szerint ekkoriban a belföldi kibocsátású kártyák elfogadói forgalma kicsi volt, az átlagos kártyabirtokosi költségek kb. 10 ezer Ft összegűek. Ha e mellett következne be a belföldi interchange díjak emelése, és a kártyák száma jelentősen nem nőne, úgy az elfogadói bankok bevételei jelentősen csökkennének. A belföldi interchange díj változtatása ellen szólt az is, hogy a kereskedők számának növelése kiemelt, jelentős költségekkel járó feladat. Szintén nem elhanyagolható szempont a kereskedői jutalékok csökkentésére irányuló törekvés a piacon kialakult alacsonyabb MasterCard (az akkori Europay) jutalékszint miatt. A duális elfogadó bankok kényszerhelyzetbe kerülnek és a Visa üzlet biztosítása érdekében kénytelenek lesznek a jutalékcsökkentési igényeket elfogadni. A két kártyatársaság együttes kezelése mellett azt is javasolta, hogy a Visa tagbankok alapvető szinten rögzítsék a kereskedők felé alkalmazandó minimális jutalékszintet.
81. 1996. március 27-én a duális tagbankok⁶⁴ a szavazati rend mellett a kereskedői jutalékszintet és a belföldi harmonizált interchange díjakat is megtárgyalták. Az előbbi kapcsán az előterjesztést a K&H nyújtotta be. Szóban pontosításra került, hogy a lista szerinti jutalékok alatt szerződés/minimum jutalék értendő. A résztvevők megállapodtak abban, hogy az OTP Bank által összeállításra kerülő bankközi megállapodás szerint szankcionálják az elfogadott kereskedői jutalékszintet be nem tartó tagbankot.⁶⁵ Az interchange díjak kapcsán az előterjesztő K&H annak ellenére tett javaslatot emelésre, hogy a tagbankok többsége azt nem tartotta időszerűnek (a K&H visszautal a március 6-i megbeszélés emlékeztetőjére). A résztvevők egyetértettek az egységes, harmonizált belföldi díjtétel rendszer alkalmazásának gondolatával.
82. A magyar Visa/MasterCard tagbankok 1996. április 24-i megbeszélésén is megvitatták a belföldi, harmonizált interchange díjak mellett a kereskedői jutalékokat.⁶⁶ Előbbi kapcsán 5/3 arányú szótöbbséggel arról döntöttek, hogy az interchange díjtételek kapcsán a súlyozott számítási módszert fogják alkalmazni. A K&H összesítette a tagbankok kereskedői jutalékokra tett javaslatait, melyet a jelenlevők megvitattak. Az emlékeztető 3. sz. melléklete tartalmazza a K&H ülést előkészítő, április 4-én kelt javaslatait a „minimális elfogadói jutalékszintre”, kereskedőtípusonkénti bontásban, mellette az OTP díjtételeivel. A Budapest Bank oszlopa üres, azzal a megjegyzéssel, hogy összességében egyetért azzal, hogy a jutalékszint sehol ne legyen alacsonyabb 2,5%-nál, kivéve a benzinkutakat. Az emlékeztető szerint a résztvevők megállapodtak abban, hogy a benzinkút és belföldi légitársaság kategóriát a listából kiemelik. A továbbiakban a benzinkút hálózatokkal megkötendő szerződéseket a tagbankok saját kockázataikra – kizárólag a bank és a kereskedő közötti tárgyalások alapján kialakítandó jutalékon – kötik meg. A Budapest Bank korábbi javaslatát módosítva a diszkont kategóriában beleegyezett a 2%-os szintbe. A tagbankok

⁶⁴ Ezek a mindkét kártyatársaság kártyáit kibocsátó bankok.

⁶⁵ Vj-18/2008/213., 4. melléklet, 2.o.

⁶⁶ Vj-18/2008/226., 10. melléklet

egyhangú jóváhagyása értelmében a melléklet szerinti jutalék tételeket 1996. május 1-i hatállyal alkalmazzák szerződéskötéseik alkalmával.

83. Az emlékeztető 3/a sz. melléklete a tagbankok által az április 24-i megbeszélésen egybehangzóan jóváhagyott minimális elfogadói jutalékszinteket tartalmazza:

11. sz. táblázat

Kereskedői kategória	Kereskedői jutalék minimális értéke %-ban
Nemzetközi légitársaságok	4
Belföldi légitársaságok	3
Autókölcsonzók	3,5
Hotel, motel, panzió	3
Étterem, kávéház	3
Utazással kapcsolatos szolgáltatások (busz, hajó, vonat, utazási iroda)	3
Kiskereskedelmi egységek, kivéve az alábbiakat:	3
Élelmiszerbolt	2,5
Szőrmebolt	4
Ékszerbolt	4
Szolgáltató egységek (fodrász, cipész, orvosi szolgálat stb.)	3,5
Kongresszusszervező, mail order, csomagküldő szolgálat	3,75
ÁFÉSZ üzletek	2,5
Minden típusú diszkontáruházak, nagykereskedelmi egységek	2
Egyéb, fel nem sorolt kereskedőtípus	3,5

84. A tagbankok következő tárgyalására 1996. augusztus 28-án, az MNB által megadott szavazati arányok elfogadását követően került sor. E tárgyaláson fogadták el a résztvevők az interchange díjak egységes mértékét. Az emlékeztető⁶⁷ utal arra, hogy az előző találkozáson már döntöttek e díjak Europay és Visa rendszerekben történő egységessé tételéről. A szavazás előtt a résztvevők úgy döntöttek, hogy kompromisszumos egyeztetés helyett (az MKB javasolta, hogy a díjtétel alakítását motiváló banki tényezőket, álláspontokat vitassák meg) soronként szavaznak az egyes díjtételekről. Az OTP jelezte, hogy a díjtételek módosítása következtében kialakuló esetleges előnytelen pozícióba kerülése az elfogadói piac adott szegmenséről (benzinkút) való visszavonulását jelentheti. Mindegyik bank egyetértett vele abban, hogy veszteség termelése nem engedhető meg. Az emlékeztető 3. sz. melléklete az alábbiak szerint összegzi (angol nyelven) az 1996. október 1-től hatályos díjtételeket – melyről a K&H Bank a nemzetközi kártyatársaságokat tájékoztatja:

⁶⁷ Vj-18/2008/226. 9. melléklet

12. sz. táblázat

Transaction:	Fee
- Original	
- Chargebacks	
- Reversals	
- Chargeback reversals	
Sales Draft	1,6%
Sales draft-Petrol Station	0,5%
Sales POS (Except petrol)	1,4%
POS Petrol Station	0,3%
Credit voucher	1,6%
Credit voucher POS	1,4%
Cash disbursement	200 Ft
ATM disbursement	200 Ft
Fees:	
Merchant reward	6000 Ft
Lost/stolen card	1000 Ft
Retrieval request:	
Request for original	500 Ft
Request for copy	150 Ft
Retrieval free reversal	150 Ft

85. A soronkénti szavazás kapcsán az alábbiak érdemelnek kiemelés a jegyzőkönyvből (megjegyzendő, hogy minden esetben többségi szavazat döntött).
- A „Sales draft” kategóriában 1,5% és 1,6% mértékre tettek javaslatot, a korábbi 1% (MasterCard) és 1,2% (Visa) helyett.
  - A „Sales draft petrol station” kategóriában 0,5% és 0,8% volt a két javaslat a korábbi 0,5%-hoz képest (MasterCard, Visa).
  - A Sales POS esetében 1,4% volt a javaslat a korábbi 0,9% (Europay, Visa) ellenében. A „Sales POS petrol station” esetében 0,3% (Europay, Visa) volt a korábbi helyzet, a most javasolt 0,5% ellenében ez marad továbbra is.
  - A „merchant reward” díjtétel az egységesítés előtt korábban 6.000 Ft volt a MasterCard-nál, Visa-nál viszont csak 4.000 Ft. Az „original doc. küldésnél” egyhangúan szavazták meg az új díjat, amely korábban 600 Ft volt a MasterCard-nál, 300 Ft pedig a Visa-nál.
86. Még szintén ezen az 1996. augusztusi tárgyaláson megvitatták a kereskedői jutalékhoz kapcsolódó kérdéseket is. A Budapest Bank napirenden kívül jelezte, hogy az április 24-én megszavazott kereskedői jutalékokat korrektül be kell tartani. Több elfogadó bank csatlakozott ahhoz az állásponthoz, hogy az indokolatlanul alacsony jutalékok az elfogadói piac szétzilálását eredményezik. A Budapest Bank kalkulációk alapján beszámolt arról, hogy az elfogadói piac jutalékszintje csökkenő tendenciát mutat és egyértelműen a veszteségtermelés irányába halad – e véleménnyel több elfogadó bank egyetértett. A tagbankok abban is egyetértettek, hogy a kereskedők gyakran használják a „kijátszás módszerét”, mely elleni fellépés a bankok közös érdeke kell, hogy legyen (a bankok felsorolták idevágó negatív tapasztalataikat is). A téma lezárásaként egyetértettek abban, hogy a bankközi megállapodások korrekt betartása mellett, nem bonyolódva „jutalékháborúba”, igyekeznek a kereskedő szervezői tevékenységüket végezni.

87. A két kártyatársaságra egységes bankközi jutalékokat megállapító augusztusi megbeszélésen az MNB által július 4-én megküldött alábbi szavazati arányok voltak irányadók:

13. sz. táblázat

Bank	Összes szavazat
Budapest Bank	254
Inter-Európa Bank	5
ING Bank	146
K&H Bank	140
MKB	88
OTP	336
Postabank	32
Összesen	1000

88. A MasterCard 1996. szeptember 30-án jelezte vissza a kapcsolattartó K&H Banknak, hogy a megszavazott díjtételek 1996. október 4-től élnek a rendszerében (a mellékelt táblázat tranzakció típusonként tartalmazta a régi és az új interchange díjakat).⁶⁸
89. Egy 1997. április 27-én kelt K&H Bank javaslat a nagy összegű tranzakciók esetén módosított interchange díjakról szól.⁶⁹ E szerint vannak olyan nagy értékű árucikkeket (pl. személygépkocsi, mezőgazdasági gépek) forgalmazó kereskedők, akiknél az alkalmazott árrés nem teszi lehetővé bankkártya elfogadását, a jelenlegi jutalékszint mellett. Figyelembe véve, hogy a nagy értékű tranzakciók feldolgozási költségei nem értékarányában magasabbak az átlagos összegű tranzakciókénál, a kereskedői jutalékszint csökkenthető lenne. Ennek feltétele a bankok egymás közti megállapodásaiban rögzített interchange díjak bizonyos körben való csökkentése. A javaslat szerint az alábbi interchange díjak lennének alkalmazandók (kivéve azon kereskedőket, akik már jelenleg is elfogadják kártyát, pl. szálloda, kaszinó, autókölcsönző):

14. sz. táblázat

Tranzakció összege	Papíralapú elfogadás	Elektronikus elfogadás
500.000 Ft-ig	1,6%	1,4%
500.001-1.000.000 Ft között	0,8%	0,7%
1.000.001 Ft-tól	0,4%, max. 8.000 Ft	0,35, max. 7.000 Ft

90. Az MBK Bank 1997. május 23-i levelében reagált a K&H díjsökkentési kezdeményezésére. Egyetértett azzal, hogy a nagy összegű tranzakciónál helye lehet új díjaknak, nem szeretnék viszont maximált interchange díjat alkalmazni.⁷⁰
91. A Visa Fórum ülésének 1998. január 14-i jegyzőkönyve szerint megvitatták a bankközi díjtételek mértékét. A jegyzőkönyv egyik csatolmányában részletes táblázatok találhatóak az Europay/MasterCard interchange díjak alakulásáról.⁷¹ E szerint 1997-ben nem változtak az előző évi díjak, sem POS kereskedelmi elfogadás, sem ATM készpénzfelvételi szolgáltatások esetében. Az előbbinél az alapdíj így 1,15%, elektronikus tranzakció esetében 0,90%, „secured”

⁶⁸ Vj-18/2118/213., 10. melléklet

⁶⁹ Vj-18/2008/213., 8. o. és 11. melléklet

⁷⁰ Vj-18/2118/213., 15. melléklet

⁷¹ Vj-18/2008/216., 1/39. melléklet

elektronikus fizetésnél 0,75%. Az interchange díjak 1998. januártól a következők szerint alakultak:

15. sz. táblázat

	Edc/Maestro		EC/MC
Intra-regional		Intra-Regional	
- PIN-Based	0,5%	Elektronic	0,9%
- Paper-Based	0,6%	Base	1,15%
Inter-regional		Inter-Regional	
- PIN-Based	0,5%	Elektronic	1,10% (márc. 27-től 1,16%)
- Paper-Based	0,6%	Base	1,51% (márc. 27-től lakossági kártyánál 1,57%, business kártyánál 1,75%) + 0,1 USD

92. A Gazdasági Minisztérium helyettes államtitkára 1999. január 26-án levélben kérte a Bankszövetségtől, hogy járjon közben a bankkártyával történő vásárlás esetén alkalmazott kereskedői jutalékkulcsok mérséklése érdekében. A levél szerint a magas kereskedői díjak (nem ritka a 4% is) egyrészt inflációgerjesztő hatásúak, másrészt hátrányosan érintik a KKV-kat a nagyvállalkozásokkal szemben. A bankszövetségi körlevélre a K&H illetékese kézírással azt jegyezte fel, a válaszban szerepeljen az, hogy a jutalékkulcs alacsony (átlagosan 2,5% a hazai kártyapiac 95%-át kitevő Visa és EC/MC kártyákra), illetve hogy a csökkentést a „bankközi jutalék nem teszi lehetővé”.⁷² A Bankszövetség 1999. március 3-i válaszlevele szerint a jutalékkulcs „a nagyon éles banki verseny hatására gyorsan lemorzsolódott a mostani, nemzetközileg is elfogadhatónak nevezhető mértékre”. Felhívta a figyelmet arra, hogy racionális korlátok szabnák gátat a jutalékszint mérséklődésének: a bankok jelentős – elsősorban számítástechnikai – fejlesztéseket hajtottak végre, továbbá a folyamatos költségek is számottevőek (itt utalt az 1,4%-os bankközi jutalékra). A kereskedőknek meg kell fizetniük a részükre nyújtott banki szolgáltatást. A jutalék természetesen költséget jelent a kereskedőnek, de a kártyás vásárlások eredményezte többletbevétel kompenzálja ezeket, illetve a készpénztartás sem ingyenes. Mindezek alapján a Bankszövetség elzárkózott a minisztérium kezdeményezte megbeszéléstől.
93. Az OTP 1999. február 12-én az MKB-nak írott levelében versenyjogi aggályainak is hangot adott: a megállapodás nem tartalmazhat a fogyasztókkal és ügyfelekkel szemben közvetlenül versenykorlátozó, illetve árkartell rendelkezéseket. Erre tekintettel javasolta átgondolni a Fórum hatáskörét és tevékenységét. A Fórum megnyugtató működése érdekében szükségesnek tartotta a megállapodás versenyhivatali kontrollját is (hivatkoznak a Tpv. 18. §-ára).
94. Az ezt követő években két kísérlet történt a bankközi jutalék mértékének megváltoztatására, amelyek közül az egyik sikeres, a másik pedig sikertelen volt.
95. A jutalék mértékének tényleges változásával járt a chipkártya bevezetése, aminek következtében a chipkártyákra 0,2 százalékponttal alacsonyabb bankközi jutalékot állapítottak meg. A Fórum 2002. május 22-i ülésének egyik

⁷² Vj-18/2008/216., 1/49. melléklet

fontos témája volt a belföldi interchange díjak meghatározása. Az MKB az alábbi Internetes interchange díjakat terjesztette elő szavazásra:⁷³

16. sz. táblázat

MasterCard	Kereskedői UCAF ⁷⁴	1,4%
	Teljes UCAF	1,5%
Visa	Kereskedői UCAF	1,4%
	Teljes UCAF	1,5%

96. Mivel az új azonosítási technológia nagy beruházásokat kíván meg, a K&H jelentősebb különbséget javasolt tenni a kereskedői és a teljes UCAF között, 1,2-1,4% értékekkel. Kompromisszumos javaslatként, egy tartózkodás mellett az alábbi díjakat fogadták el:

17. sz. táblázat

MasterCard	Kereskedői UCAF	1,3%
	Teljes UCAF	1,5%
Visa	Kereskedői UCAF	1,3%
	Teljes UCAF	1,5%

97. Az MKB a chip kártyás fizetés esetén az alábbi interchange díjakat javasolta:

18. sz. táblázat

MasterCard	Kereskedői chip	1,2%
	Teljes chip	1,3%
Visa	Kereskedői chip	1,2%
	Teljes chip	1,3%

98. Fontosnak tartva a kibocsátói oldal ösztönzését a chip technológia bevezetésére, az MKB a díjstruktúrát 1,5% kibocsátói chip díjtétellel is javasolta kibővíteni. A K&H Bank 1,1%, illetve 1,2% díjtételeket javasolt elfogadni. Hét tartózkodás, egy ellenszavazat mellett, mindkét kártyatársaság esetében 1,2% és 1,3% került elfogadásra, a kibocsátói chip díjtétel mértékét később kívánták megvitatni.
99. B. Cs. feljegyzése szerint az ülésen elfogadott díjváltoztatás célja, hogy a „zseben” keresztül törekedjenek a biztonságosabb Internetes kereskedelemre, illetve szorgalmazzák a chipes kártyák kibocsátását.⁷⁵
100. Ugyanezen találkozó során a K&H felvetette, hogy bizonyos kereskedőtípusoknál aránytalanul magas belföldi interchange díj van érvényben (pl. a szupermarketek esetében). Jelezte, hogy előterjesztést fog készíteni, hogy mely kereskedőtípusokra javasol – a benzinkutakhoz hasonlóan – alacsonyabb interchange díjat alkalmazni.⁷⁶

⁷³ 2002. május 22-én az MKB épületében megtartott Bankkártya Fórum üléséről készített jegyzőkönyv (pl. Vj-18/2008/208., melléklet).

⁷⁴ UCAF: Universal cardholder authentication field, amely a MasterCard által használt biztonsági megoldás. Teljes UCAF esetében a kereskedő és a vásárló is MasterCard SecureCode-ot használ, ami biztonságosabb.

⁷⁵ Vj-18/2008/205., 7. melléklet

⁷⁶ 2002. május 22-én az MKB épületében megtartott Bankkártya Fórum üléséről készített jegyzőkönyv 5. o. (Vj-18/2008/208., melléklet).

101. 2002 első félévére az MNB az alábbi szavazati arányokat adta meg⁷⁷:

19. sz. táblázat

Bank	Kerekített szavazat
AÉB	1
BNP-Paribas Bank	1
Budapest Bank	61
CIB Hungária Bank	29
Citibank	35
Commerzbank	0
HVB	24
Daewoo Bank	1
Erste Bank	40
Inter-Európa Bank	14
ING Bank	3
K&H Bank	204
Konzumbank	1
MKB	88
Takarékbank	28
OTP	333
Postabank	111
Raiffeisen Bank	11
Volksbank	15
Összesen	1000

102. A Fórum 2002. szeptember 2-i ülésén a K&H ismét javaslatot tett 1,5% mértékű kibocsátói chip interchange díjra vonatkozóan. A K&H előterjesztése⁷⁸ a nemzetközi gyakorlatra hivatkozva javasolta a belföldi kibocsátói chip interchange díj bevezetését. A Visa nemzetközi interchange díja 2000. októbertől chip kártya kibocsátásra ösztönöz azáltal, hogy 1,1% helyett 1,2% díjat állapít meg a chip kártya kibocsátója részére. A K&H szerint ez lenne az az ösztönző, ami a kibocsátó bankokat érdekeltté teszi a chip technológia fejlesztésében (a javasolt hazai differenciálás aránya – 1,4% helyett 1,5% – még így sem éri el a Visa nemzetközi díjtételeinél levő arányt). Az ülésen az OTP ismertette más országok hasonló adatait, annak alátámasztására, hogy szerinte a jelenlegi 1,4%-os díjszabás a megfelelő. A szavazás során az 1,5%-os díjmértéket nem hagyták jóvá.
103. A Fórum vezetője által a tagoknak 2003. október 29-én küldött e-mail üzenet szerint – amelyhez csatolta az október 20-i Bankkártya Fórum jegyzőkönyvét – a fórumon felmerült az igény, hogy a tagbankok szívesen tanulmányoznák az EU tagországok Visa belföldi⁷⁹ interchange értékeit, mielőtt döntenének a hazai bankokat érintő adatokról. Utalt arra, hogy levelet írt a Visa-nak, amely a kérést elutasította, az adatok bizalmas voltára hivatkozva.⁸⁰
104. A Fórum következő, 2003. november 24-i ülésén⁸¹ a MasterCard vendégelőadója beszámolt a kártyapiacot érintő európai fejleményekről,

⁷⁷ Vj-18/2008/213., 51. melléklet

⁷⁸ Vj-18/2008/213., 50. melléklet, 7. o.

⁷⁹ A „domestic”, vagy belföldi/hazai kártyaügyleteknél a kibocsátó és az elfogadó bank egyazon országban tevékenykednek.

⁸⁰ Vj-18/2008/213., 55. melléklet, 1. o.

⁸¹ Vj-18/2008/205., 13. melléklet

rámutatva a versenyjogi problémákra is. Az előadásban kitért a belföldi és a határon átnyúló szolgáltatások esetén érvényes MIF-ek közötti mértékbeli eltérésre. Hitelkártyák esetében az átlagos belföldi szint a jelentősebb európai országokban 0,91%, míg az országok közötti⁸² szint 1,04%. Ezekhez képest a magyar jutalékszint 1,2% (néhány egyéb adat: Lettország 1%, Franciaország 0,52%, Szlovákia 0,70%, Egyesült Királyság 1,04%, Németország 1,49%, Ausztria 1,75%, Lengyelország 1,97%, Portugália 2,82%). Betéti kártyák esetében az EU átlag belföldi viszonylatban 0,24%, határon átnyúló esetben 0,65%. Az előadás szerint a folyamatban levő EU bizottsági vizsgálat eredménye azért is jelentős, mert ki fog hatni az egyes tagállamokon belül alkalmazandó szabályokra is.

105. A Fórum elnöke által a tagoknak 2004. január 30-án küldött e-mail utal arra, hogy a MasterCard levelet juttatott el a részükre a Maestro belföldi POS tranzakciók elszámolásával kapcsolatosan.⁸³ A 2003-as MasterCard szabályzat szerint három csoportra oszthatók a bankok által választható lehetőségek a belföldi Maestro kártyás tranzakciók esetén:
- a) nemzetközi szabályok érvényesek, azaz az intra-európai interchange díj érvényesül a belföldi tranzakciókra is,
  - b) a bankok megegyezése alapján a belföldi szabályok kerülnek alkalmazásra,
  - c) a magyar bankok által megalkotott szabályok alkalmazása azzal, hogy e bankoknak a magyar Maestro kibocsátói és elfogadói forgalom legalább 75%-át képviselniük kell.
106. A másik díjcsökkentési kísérlet a Fórum 2004. szeptember 14-i üléséhez kötődött, amikor szavazás útján elfogadták az OTP Bank arról szóló javaslatát, hogy a hazai forgalom harmadát kitevő élelmiszer szektorban csökkentsék a bankközi jutalék mértékét. Ennek értelmében két lépcsőben 1,2%-ról 0,75%-ra (chipes terminál), illetve 0,85%-ra (mágnescsíkot olvasó terminál) csökkent volna a bankközi jutalék mértéke.
107. Az OTP Bank jelen eljárás során tett nyilatkozata⁸⁴ szerint megfigyelhető volt a kártyatársaságok nemzetközi MIF-jének csökkenése, ezt a tendenciát szerették volna itthon is követni. A bank szerint e folyamatot ott lett volna célszerű elindítani, ahol a hitelkockázati összetevőtől mentes betéti kártyák generálják a forgalom nagy részét. Ekkorra a bank kártyaelfogadóként a nagyméretű kiskereskedők esetében kénytelen volt olyan alacsony kereskedői díjat alkalmazni, amely a nem saját kibocsátású kártyák forgalmát interchange szintű jutalék mellett üzemi veszteséggel bonyolította (emellett a POS költségek, telepítések és az igazán nagy forgalmúaknál a távközlési hálózat költségei is a bankot terhelték). A másik ok az volt, hogy nagyon hasonló volt a helyzet a benzinkutakéhoz: a kártyás fizetések aránya elérte a 23-25%-ot, továbbá a közepes értékű tranzakciók száma jelentős volt. Az OTP Bank 2004 végétől kezdte el a POS terminál hálózat chip olvasásra való alkalmassá tételét. Az ezzel járó többletköltségek egyik felét a POS hálózat modernizálása, másik részét a

---

⁸² A cross-border ügyleteknél a kibocsátó bank és az elfogadó bank más-más országban működik.

⁸³ Vj-18/2008/213., 58. melléklet, 1. o.

⁸⁴ Vj-18/2008/226., 5. o.

megnövekedett licenc díjak tették ki. E költségelem megtérülését is el kívánták érni a javasolt interchange díj csökkentéssel.⁸⁵

108. Az eljárás során egy másik bank által beadott iratok között fellelhető⁸⁶, 2004. szeptember 8-i, egyoldalas OTP előterjesztés némileg más indokokat vázolt fel. E szerint több piacon is komoly kereskedői nyomás indult meg a kereskedői jutalékok alacsonyabb szintre szorítása érdekében és ezt jogi úton, az interchange díjak csökkentésével próbálják meg elérni. Információi szerint az EU Bizottság egyik döntése nyomán a Visa körben 2007-re betéti kártyáknál 0,28 eurocent, hitelkártyáknál 0,7% lehet a maximum mérték. A MasterCard esetében még nem lépték meg ezt a szigorú lépést, de nem fog sokáig várni magára. Ezen eljárások hátterében olyan multinacionális vállalkozások állnak, amelyek Magyarországon is jelen vannak, így értelemszerűen a magyar elfogadó bankokon is egyre erősödő nyomás érezhető. *„Lehetőségeinkhez képest ellenállunk ennek, azonban látnunk kell, hogy előbb-utóbb lépniünk kell, részben azért, hogy a magyar GVH kartellgyanúját ne keltsük fel, és nem utolsó sorban az ösztől életbe lépő Visa EU tagságunk miatt is.”* Továbbá: *„Ma az önköltségeken felül gyakorlatilag az alkalmazott interchange díj húzza meg a határt a nagy élelmiszer láncoknak ajánlható jutalék mértékében, amely nyilvánvalóan nem lehet alacsonyabb (ráfizetés nélkül) az érvényes 1,4%-os (chip-es terminál esetén 1,2%) elektronikus rate-nél.”* Végző érvként utal arra, hogy a Metro áruház csak így hajlandó megnyitni pénztárait a nemzetközi logós kártyák előtt – az ezzel járó jelentős forgalomnövekedés minden más kártyás banknak is újabb bevételi forrást jelenthet.
109. A díjcsökkentés végül mégsem lépett életbe, mert a Visa-nak és a MasterCard-nak írt levelet két tagbank (Citibank és Inter-Európa Bank) vezetője nem írta alá. Ehhez kötődően 2004. október 22-én B. Cs. a tagbankok részére a Visa-tól kapott angol nyelvű e-mailt küldött meg. Ez felidézi, hogy 2003-ban a magyar tagok regisztrálták a hazai bankközi jutalékok mértékét a Visa EU-nál. Ekkor még a Visa CEMEA szabályzat volt esetükben érvényben, mely szerint 50%+1 szavazat és a kártyabirtokosok forgalmának 75%-a kellett a döntéshez. Az EU tagságot követően azonban változott a helyzet, a hazai bankközi jutalék mértéke háromféleképpen változtatható meg.
- (1) Az intra-regionális díjra való áttérés (mivel Magyarországon már van hazai bankközi jutalék, ez nem járható út).
  - (2) Egy Csoporttag határozza meg a díjat – ez sem jön szóba, mert Visa Csoporttag nincs Magyarországról.
  - (3) A tagok egymás között állapodnak meg a díjról – ehhez azonban a 14 magyar „Principal Member” egyhangú szavazata szükséges.
110. A 2004. szeptember 28-i ülést⁸⁷ megelőző e-mailes kommunikáció során az OTP Bank képviselője azt a megjegyzést fűzte az elnök által küldött alapszabályzat javaslatához, hogy *„a világban dúló versenyhivatali eljárások miatt azokat a részeket, amik versenyjogi kérdéseket vetnek fel – pl. hazai interchange díjak megállapítása – roppant aggályosnak tartjuk”*. A Fórum szabályzat tervezetének egyes tevékenységi körei felvetik a versenykorlátozás lehetőségét. Szükségesnek tartják e probléma átgondolását és e pontok átfogalmazását.⁸⁸

⁸⁵ Vj-18/2008/53., 10. o.

⁸⁶ Vj-18/2008/218., 14. melléklet

⁸⁷ Vj-18/2008/205., 14. melléklet

⁸⁸ Vj-18/2008/218., 13. melléklet

111. A soron következő, 2005. február 21-i ülésre szóló meghívó 2. napirendi pontként tartalmazta azt a javaslatot, hogy a benzinkutakra vonatkozó POS interchange díjat emeljék 0,5%-ra (a jelenlegi 0,3%-ról).⁸⁹
112. A Bankkártya Fórum ezen ülésén első napirendi pontként került szóba, hogy a hazai díjcsökkentés nem valósult meg. Az egyik alá nem író bank, a Citibank kifejtette, hogy az elutasított javaslat külső nyomás hatására történő drasztikus értékmódosítás lett volna.⁹⁰ A Citibank eljárás során tett nyilatkozata szerint⁹¹ a kérdéses szektorban (MCC 5411: grocery stores, supermarkets) történő díjcsökkentési kezdeményezés mögött valójában az OTP azon szándéka állt, hogy alacsonyabb MIF esetén a Metro áruházlánc hajlandó lett volna az OTP Bank POS termináljait kihelyezni. A Citibank úgy gondolta, hogy a döntés mögött nem a tényleges piaci folyamatok, hanem egyetlen bank piacszerzési törekvései állnak. Nem a díjcsökkentéstől magától zárkózott el, pusztán nem látta az előterjesztést kellően indokoltnak.
113. 2005. június 15-én a Visa Bankkártya Fórum létrehozására alakult Visa munkacsoport tartott ülést, meghívott Visa előadóval.⁹² A Visa előadása szerint a magyar interchange díj struktúra nem teljesíti a Bizottság határozatából adódó mentesülési kritériumokat: nem költségtanulmányon alapszik, nincsen „flat rate” az „Immediate Debit” esetére, a kereskedői transzparencia nem nyilvánvaló és nem kizárólag a Visa-ra vonatkozik. Az előadás egyik táblázata összeveti a Visa Europe „default” díjait a magyar díjakkal, levonva azt a következtetést, hogy a váltás piaci zavart okozna. A magyar átlag – mely nem tesz különbséget debit és credit kártyák között – 1,396%, míg a Visa Europe díjtételei hitelkártyáknál 0.65-1,4% között, debit kártyáknál 0,26-0,60% között mozognak.
114. Az ülést követően a Visa által megküldött emlékeztető levél⁹³ szerint a megbeszélésen a magyar Visa tagok ígéretet tettek, hogy felülvizsgálják az interchange díj megállapítási módszerüket és megfontolják a költségtanulmány elkészítését. A Visa szerint, ha ezt nem támogatja a tagok 75%-a, akkor nem lesz más választása, mint hogy Magyarországon bevezesse a default intra-regionális díjakat. Nagyon fontosnak tartotta, hogy a költségtanulmány teljesítse az EU Bizottság elvárásait. A költségtanulmány, melynek elkészítése általában 9 hónapot vesz igénybe, kiemelten fontos szerepet játszik az interchange alakulásában, segíti a hazai díjak objektív alapú megállapítását. További haszna, hogy a tagok jobban megismerik saját üzletmenetüket, saját költségeiket össze tudják vetni a hazai átlaggal. A Visa levél 2. sz. melléklete ismerteti az Egyesült Királyság, Lengyelország, Görögország, Olaszország, Törökország és Írország esetében a Visa tagbankok helyi szervezeteinek döntéshozatali szabályait – megjegyzendő, hogy több helyen nem terjed ki e szervek hatásköre az interchange díj megállapítására.
115. 2005 szeptemberében Visa munkacsoportként üléseztek a bankok, téma volt a Visa költségelemzés elkészítése, finanszírozása.⁹⁴ A költségtanulmány célja

⁸⁹ Vj-18/2008/216., 1/73. melléklet. Itt tervezték a Fórum belső működési szabályának végleges elfogadását is.

⁹⁰ Vj-18/2008/205., 15. melléklet, 2.o.

⁹¹ Vj-18/2008/212.

⁹² Vj-18/2008/205., 18. melléklet

⁹³ Vj-18/2008/216., 1/79. melléklet

⁹⁴ Vj-18/2008/221., 4., 5. mellékletek

olyan interchange díj meghatározása, amely Magyarországon is elfogadható. A tanulmány elkészülte után a bankok dönthetnek a megfelelő interchange díjról. Ha 100%-os egyetértés van, akkor az kerül bevezetésre, ha csak többségi döntés születik, akkor a Visa Europe Board dönt.

116. 2005 decemberében tartott „összevont” ülésen⁹⁵ szó volt arról, hogy a MasterCard is költségtanulmányt készít, amely alapján a bankok közös megegyezéssel dönthetnek az interchange díj mértékéről, ennek hiányában a MasterCard határozza azt meg.
117. A Bankkártya Fórum 2007. február 16-i ülésén azt is rögzítették a jegyzőkönyvben, utalva egy február 15-i találkozóra, hogy az interchange díjjal kapcsolatban a GVH vizsgálatot fog indítani, amelynek végén szinte biztosra vehető, hogy a bankokkal szemben büntetést fog kiszabni, mivel a kartellszerűen megállapított díjak nagyon magasak. A büntetés mértékét azonban befolyásolhatja, hogy a bankok tesznek-e lépést a díj csökkentése érdekében (a jegyzőkönyv alapján „a GVH szerint az „on-us” tranzakciók interchange díjai elfogadhatók⁹⁶, az e feletti díjmérték már extraprofitnak számít”). Nehezítő körülményként jelölték meg, hogy a GVH nem ad iránymutatást az interchange díj mértékére nézve. A Fórum feladata ebben a helyzetben egy gyors intézkedési terv készítése, amelyben elmagyarázzák a GVH-nak, hogy miért nem működnek a bankok közötti bilaterális megállapodások a kártyakibocsátás területén, melyek azok a költségelemek, amelyek alapján a díj összetevői legalább nagy vonalakban meghatározhatók (pl. a POS-költségek, informatikai háttér stb.), kérni kell a kártyatársaságok támogatását és új interchange díj struktúrát kell kialakítani (betéti és hitel kártyák elkülönítése).
118. A Versenytanács második előzetes álláspontjára beadott válaszaikban a bankok beszámoltak a Visa és MasterCard költségtanulmányok eredményeiről. A K&H Bank szerint a bankok és a kártyatársaságok először 2005-ben végeztek több bankra kiterjedő költségtanulmányt. A bankok az eredményekről 2006-ban (MasterCard), illetve 2007-ben (Visa) kaptak tájékoztatást. Jóllehet a teljes tanulmányt nem ismerték meg, számukra a kártyatársaságok képviselői az összesített adatok alapján tartottak összefoglaló prezentációt:

20. sz. táblázat

		2005	2007
Visa	debit	2,05	N/A
	credit	2,07 ⁹⁷	N/A
MC	debit	1,37	1,77/1,19 ⁹⁸
	credit	0,99	1,563
MIF on-others-re vetítve		1,06	1,01
MSC		1,32	1,19

Ezen módszertan alapján az a következtetés adódott számukra, hogy a bankok által megállapított MIF mértéke a kibocsátói költségeket teljes mértékben nem fedezte.

⁹⁵ Vj-18/2008/221., 6. melléklet

⁹⁶ Megjegyzendő, hogy - mint azt a piac működésének bemutatásánál már említettük - „on us” tranzakció esetén nem kerül felszámításra MIF.

⁹⁷ Megjegyezzük, hogy a hitelkártya-üzletág még meglehetősen kezdetleges volt Magyarországon 2005-ben is, a hitelkártyák aránya kb. 15%-ot tett ki.

⁹⁸ Mastercard Maestro / MasterCard MC debit.

II.3.5. A bankközi jutalék meghatározása a MIF megállapodás felmondását követően

119. Az eljárás alá vont bankok önállóan, de egybehangzóan értesítették 2008. július legelején a két kártyatársaságot, hogy a multilaterális bankközi jutalékra vonatkozó megállapodást 2008. július végétől felmondják.
120. Részben az EU Bizottsága előtt folyó eljárások eltérő stádiuma miatt is a két kártyatársaság esetében a határon átnyúló tranzakciók esetében alkalmazott díjak néhány hónapig jelentősen eltértek egymástól. Míg a MasterCard 0 mértékű bankközi jutalékot számított fel a határon átnyúló tranzakciók esetében, a Visa-t nem terhelte ilyen kötelezés (a díj mértéke 0,7% körül van hitelkártyák esetén⁹⁹). A belföldi (átlagosan a forgalom 95%-át kitevő) tranzakciókra a MasterCard élt az egyoldalú díjmeghatározás jogával. Ennek eredményeként a MasterCard kártyák után Magyarországon 2008. július 28-tól a korábitól csak kis mértékben eltérő, nagyságrendjében lényegében azonos bankközi jutalékot számított fel, legalábbis néhány hónapig. 2009. február 1-jétől a MasterCard új, a korábinál sok esetben jelentősen alacsonyabb összegű, s egyben rendkívül részletesen, kártyafajtánként és kereskedőtípusonként tagolt bankközi jutalékrendszert vezetett be Magyarországon.¹⁰⁰
121. A magyar törzstagok a belföldi bankközi jutalékot 2008. augusztus 1-jei határnappal kívánták megszüntetni, a döntés a Visa tekintetében azonban csak 2009. január 1-jétől hatályosult, tekintettel arra, hogy a teljes Visa Europe rendszert érintő lényeges módosításokra volt szükség. 2009. január 1-jétől Magyarországon a Visa Europe nemzetközi (határon átnyúló, „default”) bankközi jutaléka lett automatikusan alkalmazandó. 2009. március 11-én a Visa Europe Tanácsa úgy döntött, hogy a nemzetközi bankközi jutalékot és többek között a magyar MIF-et szétválasztja. A magyarországi jutalék mértéke nem változott, de azt ettől az időponttól kezdve maga a Visa Europe Tanácsa állapítja meg.

III. Az EU Bizottság bankközi jutalékot érintő eljárásai

122. A Bizottság a nyolcvanas évek második felétől hozott nyilvánosságra olyan határozatokat, amelyekben bankok többoldalú, egymás közötti elszámolást érintő megállapodásait mondta ki versenykorlátozónak, adott körülmények között mentesítve azokat néhány évre a tilalom alól. A 87/13/EGK sz., Belga Bankszövetség ügyében hozott határozata nem kártyás fizetési piachoz kötődően ugyan, de hasonló többoldalú bankközi jutalék megállapodást mondott ki versenykorlátozónak, azonban a bankok kérelmére azt mentesítette a tilalom alól. Még ugyanebben az évben a 87/103/EGK sz., Olasz Bankszövetség (ABI) ügyében számos banki megállapodást és ajánlást vizsgált a Bizottság, egy részükben az ármegállapítás szabadságának korlátozása miatt megállapította a versenykorlátozást, de egyben mentességet is adott 1994-ig. Hasonló döntés született a 89/512/EGK sz. eljárásban holland bankokat illetően.

⁹⁹ A Visa aktuális díjai az Európai Bizottság döntéseinek következtében elérhetők a <http://www.visaeurope.com/aboutvisa/overview/fees/interchangelevel.jsp> weboldalon keresztül.

¹⁰⁰ Vj-18/2008/190., 1. sz. melléklet

123. A Bizottság tapasztalatai alapján 1995-ben közleményt adott ki a határon átnyúló átutalások EK versenyszabályok szerinti megítéléséről¹⁰¹. E szerint a kétoldalúan meghatározott bankközi jutalék főszabályként nem versenykorlátozó. A többoldalú bankközi díjra vonatkozó megállapodás viszont a 81. cikk (1) bekezdése alá tartozó versenykorlátozás, mert jelentős mértékben korlátozza a bankokat önálló díjpolitika kialakításában. E korlátozó hatás csekélyé válhat, ha a kártyás fizetési rendszerek közötti verseny erős, feltéve, hogy a versengő rendszer sem hasonló MIF-re épül. A feltételek teljesülése esetén nem kizárt a MIF megállapodás tilalom alóli mentesülése.¹⁰²
124. A Bizottság 2002. július 24-én a Visa intra-regionális MIF rendszere kapcsán megállapította (lásd a Bizottság Visa II. határozatát), hogy az az EKSz. 81. cikk (1) bekezdése alá esik, de azt ugyanezen cikk (3) bekezdése alapján öt évre, bizonyos feltételekkel egyedi mentesítésben részesítette.¹⁰³ Feltétel volt például, hogy fokozatosan csökkentenie kell a díjat. Ennek maximumát három olyan szolgáltatással járó költség együttes szintjén húzta meg, amely szolgáltatásokat a Visa kibocsátó bankok az elfogadó bankokon keresztül közvetetten nyújtanak a kereskedők részére (tranzakció feldolgozás, fizetési garancia és ingyenes hitelperiódus). E költségek alakulásáról rendszeresen auditált költségvizsgálatot kellett előterjesztenie a Bizottságnál. A Visa-nak meg kellett továbbá engednie a tagbankok számára, hogy azok a kereskedők előtt felfedjék a MIF mértékét és az előbbi három költségelem arányát.
125. A Bizottság ebben a döntésében rögzítette, hogy a MIF az EKSz. 81. cikk (1) bekezdése alá tartozik, mert hatásában versenykorlátozó azáltal, hogy korlátozza a kibocsátó bankokat jutalékuk meghatározásában, valamint korlátozza a Visa kibocsátók közötti, illetőleg a Visa elfogadók közötti versenyt. Megállapította továbbá, hogy a MIF a felek költségeinek és bevételeinek jelentős hányadát előre meghatározza. Kimondta, hogy a MIF tényleges küszöbértékként szolgálhat a kereskedői díjak megállapításakor.¹⁰⁴ Felidézte, hogy a Bizottság már évtizedekkel korábbi határozataiban is azt az álláspontot foglalta el, hogy a MIF korlátozza a versenyt, mert a kibocsátó bank egy rögzített jutalékot kell számlázzon az elfogadó banknak, tehát nem határozhatja meg saját maga, hogy az általa az elfogadónak nyújtott szolgáltatásért (pl. fizetési garancia) mennyit kér.
126. A Bizottság 2007. december 19-i határozatában 1992. május 22-től kezdődően az EKSz. 81. cikkébe ütközőnek mondta ki a MasterCard EGT-n belül érvényesülő „fallback interchange” díját, mivel azzal lényegében meghatározta a kereskedők által az elfogadó bankoknak fizetett díj küszöbét. A jogsértéstől eltiltotta, külön nevesítve a „SEPA/Intra-Eurozone fallback interchange” díjat, mindegyre hat hónap haladékot adva. E díjak érvényesülnek szinte valamennyi határon átnyúló ügyletnél és némely tagállam esetében az országon belüli tranzakcióknál. A határozat kitér a MasterCard szabályzatának „Honour All Cards” részére, mivel az erősíti a MasterCard MIF korlátozó hatását. A határozat

¹⁰¹ SEC (95) 1403 Final – HL C 251, 1995.09.27., 3. o.

¹⁰² Lásd a határozat 40-41. pontjait.

¹⁰³ A Bizottság Visa II. határozata, 17. o. Az egy évvel korábbi, ún. Visa I. határozat (A Bizottság 2001. augusztus 9-i 2001/782/EK határozata a COMP/29.373 ügyben (Visa I.) (HL L 293., 2001.11.10., 24-41. o.)) számos Visa szabályzat, pl. a no-discrimination rule (NDR), honour all cards rule (HACR) nemleges megállapításáról szólt.

¹⁰⁴ A Bizottság Visa II. határozatának (64)-(68) preambulum bekezdése

nem terjed ki a kétoldalúan megkötött díj megállapodásokra és a többoldalúan elfogadott hazai „fallback” díjakról szóló megállapodásokra.¹⁰⁵

127. A döntés főbb sarokpontjai a következők:
- A MasterCard-ot vállalkozók társulásaként kezelte, a 2006-os átalakulását megelőzően és azt követően is. (372-374. pontok)
  - A MIF nem feltétlen szükséges a négyoldalú kártyás fizetési rendszer működtetéséhez. (7.3.4.3. cím)
  - A MIF hatásában korlátozza a versenyt az elfogadói piacon, inflálja a kereskedői díjat. Alacsonyabb lett volna többoldalú megállapodás nélkül és ha az ex post árazás tiltva lenne. (408. pont)
  - A MIF árrögzítő természete miatt versenykorlátozó célzatú is lehet, függetlenül attól, mi volt a felek szubjektív szándéka. (402., 405. pontjai) Hatásában azonban egyértelműen versenyellenes volt. (407. pont)
  - A MIF nem teljesíti a 81. cikk (3) bekezdésében a mentesüléshez megkívánt első három kritériumot. (753. pont)
128. A Bizottság fent hivatkozott döntéseiben kétféle verseny színteret azonosított: egyrészt a különböző kártyahálózatok közötti versengést, másrészt a hitelintézetek közötti versenyt a kibocsátói piacon és az elfogadói piacon. Az elfogadói és kibocsátói piacokat illető konklúziója szerint az egyéb fizetési módok, mint különösen a csekk és a készpénz nem kellően helyettesítik a különféle kártyákat. A piac további szegmentálásának kérdését hitel- és betéti kártyákra, vagy akár MasterCard árakra, nyitva hagyta. (307. pont) A piac földrajzi kiterjedtsége kapcsán a *Visa II* ügyben nemzeti piacokat határozott meg a Bizottság, amin nem látott okot változtatni a MasterCard határozatban sem. Mindezek alapján a MasterCard MIF-jét a kártyás fizetési eszközök elfogadásának nemzeti piacain értékelte. (329. pont)
129. A Bizottság a MasterCard MIF-jét vállalkozások társulásának döntésének tekintette. Az átszervezés után is megmaradt a tagbankok közötti együttműködés horizontális jellege. A bankok csak akkor adnak át az új Globális Tanácsnak döntéshozatalt, ha antitröszt eljárástól kell tartaniuk. (362. pont)
130. A határozat nyitva hagyta annak kérdését, hogy a MasterCard MIF-je célja alapján versenykorlátozó-e, mivel egyértelműen kimutathatók voltak az elfogadói piacon érvényesülő versenyellenes hatások. Kétoldalú megállapodás hiányában a többoldalú megállapodás a díjat minden elfogadó bank számára egységesen határozza meg, inflálva ezzel a kereskedőktől kért díj alapját. (408. pont)
131. A Bizottság figyelembe vette, hogy a kártyarendszerek közötti verseny felfelé hajtja az interchange díjat, továbbá a MasterCard MIF-je nincs kellő keresleti oldali versenynyomásnak kitéve. Fontos kérdés, hogy vannak-e olyan piaci erők, amelyek képesek korlátozni a rendszert, illetve tagjait abban, hogy közösen határozzák meg az interchange díjat. Ha így lenne, nem lenne szükség arra, hogy a versenyhatóság a piaci folyamatokba avatkozzon. Ehhez képest tény, hogy a MasterCard többször is a Visa szintjéhez emelte díjait. A MasterCard rendszerének legtöbb tagja egyben Visa tagbank is, a kereskedők gyakran „blended” díjat fizetnek az elfogadó banknak a Visa és a MasterCard kártyák

---

¹⁰⁵ A határozatot a címzett az Elsőfokú Bíróság előtt megtámadta (ennek ugyanakkor nem volt felfüggesztő hatása a határozatban előírt kötelezettségek teljesítésére).

használatáért, továbbá az egyes kártyafajtákhoz tartozó interchange díjak nem láthatók sem a fogyasztók, sem a kereskedők számára.¹⁰⁶ A MasterCard a piaci erőterétől függetlenül alakíthatta díjait, amit mutat az is, hogy amíg átlagos díjai hitelkártyák esetében 1,1% körül maradtak 2002 óta, addig a Visa a Visa II. határozat miatt kénytelen volt díjait 2007-re fokozatosan 0,7%-ra csökkenteni.

132. A kereskedői oldal alku- és egyben árleszorító képességét korlátozza a HACR szabály azon része, amely szerint a kereskedő adott kártyatársaság minden egyes kártyafajtáját köteles elfogadni („honour all products”).¹⁰⁷ A számlázásnál jelentkező „blending” gyakorlata miatt a kereskedők nem tudnak élni érdemben a „no surcharge rule” eltörlése (2005) utáni helyzettel, kellő információ hiányában nem tudják, hogy melyik fajta kártya használata miatt kellene vevőiknek díjat felszámítaniuk.¹⁰⁸
133. A Bizottság empirikus alapon mutatta be, hogy a MIF tényleges küszöbként funkcionál a kereskedői díj (MSC) megállapításakor.¹⁰⁹ Ennek keretében először vizsgálta, hogy hogyan aránylik a MIF az összes MSC (kereskedői díj) súlyozott átlagához a kiválasztott, a cross border MIF-et a hazai tranzakciókra is alkalmazó három ország (Belgium, Olaszország, Cseh Köztársaság) esetében. Az elemzés célja annak bemutatása volt, hogy általában milyen hatást gyakorol a MIF az MSC mértékére. Az első elemzés szerint a MIF az átlagos MSC 56-73%-át tette ki a három vizsgált országban. A második elemzés is arra vezetett, hogy ugyan jelentős különbség van a kisebb és a nagyobb kereskedők által fizetett MSC között, a MIF súlyozott átlaga mindig alatta maradt az MSC súlyozott mértékének (84% és 46%). A második elemzés a legkisebb és legnagyobb kereskedők tekintetében vizsgálta meg a MIF hatását az alkalmazott MSC-re, összehasonlítva a MIF súlyozott átlagát az egyes kereskedőknek felszámított súlyozott MSC értékkel.
134. A Bizottság a MasterCard határozatban megállapítja, hogy a kibocsátó bankok részéről racionális stratégia a magasabb MIF-fel járó kártyák előtérbe helyezése az alacsonyabb jutalékot biztosítókkal szemben. Erre a folyamatra empirikus bizonyítékokat is felhoz, hivatkozva az IATA légitársaságok adatszolgáltatására, amely szerint teljes portfóliókat migráltak a bankok a kedvezőbb feltételeket (magasabb MIF-et) nyújtó rendszerbe.¹¹⁰ A kártyatársaságok érdekei alapvetően ahhoz fűződnek, hogy minél több, az ő logójukkal ellátott kártya legyen forgalomban, és hogy a lehető legmagasabb legyen a kártyás tranzakciók száma és értéke. Ezt a célt azonban csak a kibocsátó bankok meggyerése révén tudják megközelíteni. A kibocsátó bankokkal való megállapodáshoz a kulcs pedig az, hogy a versenytárs kártyatársaságénál magasabb MIF alkalmazását teszik lehetővé. A Bizottság a tömeges migrációra nézve is szolgál adatokkal.¹¹¹
135. A bizottsági határozat megállapítja, hogy önmagában a kibocsátói oldalon felmerülő költségekre való hivatkozás nem elégséges a MIF igazolásához. Először is, a kibocsátói oldalon felmerülő költségek jelentős részét a MIF léte okozza. A bankok a kártyák terjesztésében a MIF révén válnak érdekeltté, így az ebből fakadó (pl. marketing) költségek kompenzációja nem igazolhatja a MIF

¹⁰⁶ Bizottság MasterCard határozata, 495. pont

¹⁰⁷ Bizottság MasterCard határozata, 508. pont

¹⁰⁸ Bizottság MasterCard határozata, 517. pont

¹⁰⁹ Bizottság MasterCard határozata, 7.3.2.1.3. cím

¹¹⁰ Bizottság MasterCard határozata, (463) preambulum bekezdés

¹¹¹ Bizottság MasterCard határozata, 7.2.4. cím

létét. Másfelől nem csak a kibocsátói oldal költségeire kell figyelemmel lenni, hanem az ott keletkező bevételekre is. Ha ezek a bevételek (kamat, pénzváltás, díjak) és egyéb pénzügyi előnyök (adminisztrációs és bér költségek csökkenése) ellensúlyozzák a költségeket, akkor a MIF léte/mértéke/iránya indokolatlan, esetenként a piac fejlődésére nézve káros lehet.¹¹² Emellett azt is bemutatja a Bizottság, hogy a MIF nélkül működő európai kártyarendszerekben jóval átlag feletti a kártyahasználat¹¹³, és a MIF számításának esetleges, de az eljárásban nem hivatkozott közgazdasági alapját (Baxter elmélet¹¹⁴) sem tartja elfogadható hivatkozási alapnak.¹¹⁵

136. A Bizottság elvi élel hangsúlyozta, hogy az a kérdés, hogy egy bizonyos korlátozás révén az adott üzleti modell jobban, hatékonyabban működik-e, mint anélkül (vagy más korlátozással), nem a 81. cikk (1) bekezdése, hanem (3) bekezdése alá tartozó kérdés.¹¹⁶ A versenykorlátozás léte, nem-léte kérdéskörben csak az vizsgálendő, hogy e korlátozás nélkül működhet-e egyáltalán a rendszer. Ebben az esetben a következő két kérdésre kereste a választ a Bizottság:
- Tudnának egy MIF-nélküli nyitott fizetési kártya rendszerben is együttműködni egymással a bankok?
  - Ha a MIF valóban szükségszerű eleme az együttműködésnek, vannak-e esetleg az együttműködésnek más, kevésbé korlátozó eszközei (ehhez képest más, a mentesülés kapcsán vizsgálendő kérdés, hogy van-e olyan alternatíva, amely jobb rendszer kibocsátással járhat)?
137. A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a MasterCard rendszere MIF nélkül is működőképes lenne, azaz a MIF a kártyaelfogadó bankok által a kereskedőknek nyújtott szolgáltatásoknak nem előfeltétele. Több példát is felhoz arra, hogy nemzeti szinten sikeresen tudnak működni kártyás fizetési rendszerek MIF nélkül is: a finn Pankkikortti, a luxemburgi Bancomat, a dán Dankort, a holland PIN és a norvég BAX.¹¹⁷ Ebből az következik, hogy a jóval nagyobb kártyabirtokosi és kereskedői bázissal működő nemzetközi kártyatársaságok rendszerei is működőképesek lehetnének MIF nélkül.
138. A Bizottság MasterCard ügyben hozott döntése a mentesülés körében mozogva, a kétoldalú piacokra vonatkozóan kimondja, hogy elméletileg járhat hatékonysági előnyökkel az, ha a piac két oldalán működő vállalkozások önként felosztják a külön-külön keletkező költségeket, ahelyett, hogy mindkét oldal a saját költségeit viselné. Mindazonáltal hozzáteszi, hogy az ilyen költség-újrafelosztások esetében a fogyasztókra nézve nem vélelmezhető azok jótékony, rendszer-optimalizáló hatása, mivel az arra is alkalmas, hogy a vállalkozások piaci erejét növelje azáltal, hogy korlátozzák a versenyt a piac azon oldalán, ahol a torzítatlan verseny képes lenne a profit leszorítására. Emiatt meggyőző bizonyítékra van szükség annak alátámasztására, hogy a költségek felosztása jótékony hatásokkal jár.¹¹⁸

¹¹² Bizottság MasterCard határozata, (685)-(686) preambulum bekezdés

¹¹³ Bizottság MasterCard határozata, (697) preambulum bekezdés

¹¹⁴ Bizottság MasterCard határozata, 3.1.7. b) rész

¹¹⁵ Bizottság MasterCard határozata, 8.2.2.2. f) és g) részek

¹¹⁶ Például C-250/92 Gottrup-Klim v Dansk Landbrugs AmbA, (1994) ECR I-5641, 35-45. pontok

¹¹⁷ Bizottság MasterCard határozata, 7.3.4.3. cím

¹¹⁸ Bizottság MasterCard határozata, 682. pont

139. A határozat összegzése rámutat arra, hogy nem lehet szimplán közgazdasági elméletekre hivatkozva eldönteni, hogy a közösen meghatározott interchange díjat az elfogadó bankok fizessék-e a kibocsátónak (elvileg lehetne fordítva is), illetve, hogy a díj mértéke mekkora legyen, mivel az elméletek mindig olyan előfeltételezéseken nyugszanak, amelyek nem kellően tükrözik a piaci valóságot. Minden MIF-hez kötődő hatékonysági érvelést olyan részletes, robusztus, meggyőző elemzésre kell alapozni, amely feltételezéseiben és következtetéseiben piaci adatokon és tényeken nyugszik.¹¹⁹
140. A rendszer kibocsátásának maximalizálásra vonatkozó MasterCard érv kapcsán emlékeztet arra, hogy az egy főre eső kártyás fizetések számának európai rangsorában az első hét országban négy olyan is található, ahol MIF nélkül működik a rendszer.¹²⁰
141. A második mentesítési feltétel kapcsán a határozat összegzése szerint a kereskedők ugyan előnyhöz juthatnak a kibocsátói oldalon jelentkező hálózati hatások révén, ez azonban nem szükségszerűen ellentételezi az inflált kereskedői díjból eredő hátrányukat. A Bizottság megvizsgálta a MasterCard által alkalmazott interchange díjak plafonjára vonatkozó módszertant. Az azonban tartalmazott olyan költségelemeket, amelyek nem feltétlen kötődnek a kártya fizetési eszköz funkciójához (pl. hitelkártyáknál az ingyenes hitelezési időszak).¹²¹ A MasterCard kibocsátó bankjait nem köti semmi arra nézve, hogy az interchange bevételeket fogyasztóik javára használják fel.
142. A harmadik feltétel kapcsán a MasterCard nem bizonyította kellő meggyőző erővel, hogy a MIF jelenlegi formájában feltétlen szükséges a rendszer kibocsátás maximalizálásához. Sok példa hozható fel arra, hogy MIF nélküli kártyás rendszerek nemcsak hogy életképesek, hanem sikeresek is tudnak lenni.
143. A Bizottság határozatában rámutatott arra, hogy a MIF hiányában sem valószínűsíthető a kártyabirtokosi költségek jelentős emelkedése, mivel
- a MIF nélküli kártyarendszerekben nem ilyen magasak a díjak,
  - a bankok jelentős, nem a MIF-hez kapcsolódó kereskedelmi hasznot is húznak a betéti és hitelkártyák létéből (ez a harmadik mentesülési feltétel nem-teljesülése kapcsán is releváns érv volt) és
  - a kibocsátó bankok közötti verseny korlátozná a kártyabirtokosi költségek emelésének lehetőségét.¹²²
144. Magyarország kapcsán a határozat kitér arra, hogy a MasterCard vezetősége kifejezetten előnyben részesíti a tagbankok fórumain zajló decentralizált horizontális döntéshozatalt. A magyar rendszerhez hasonló működik Hollandiában, Dániában és Finnországban.¹²³

IV. Az eljárás alá vontak vizsgálat során tett észrevételei

145. A vizsgálati szakban tett banki nyilatkozatok szerint a bankkártya piac sokszereplőssé válása miatt vált szükségessé az azonos mértékű belföldi

¹¹⁹ Bizottság MasterCard határozata, 6. pont

¹²⁰ Bizottság MasterCard határozata, 697. pont, 2005-ös adat, Magyarország az utolsó csoportban található Csehországgal, Szlovákiával, Lengyelországgal és Görögországgal.

¹²¹ Bizottság MasterCard határozata, 10. pont

¹²² Bizottság MasterCard határozata, 7.3.4.4. cím

¹²³ Bizottság MasterCard határozata, 59. pont

interchange díj alkalmazása minden kibocsátó részéről. Kettőnél több kibocsátó esetén ugyanis az elszámolási rendszer bonyolult, exponenciálisan válik áttekinthetlenné, kezelhetlenné. Az MKB szerint¹²⁴ a díj elfogadásáról minden bank maga döntött és maga jelentette be az általa alkalmazott díjtételeket mindkét kártyakibocsátónak. Ahhoz, hogy a bankok ezt megtehesék, kommunikálniuk kellett egymással azt a mértéket, amelyet elfogadtak – ennek biztosított teret a Bankkártya Fórum. Elismerte ugyanakkor azt is, hogy elvileg volt lehetőség arra, hogy a kártyakibocsátók mindegyike egymástól eltérő bankközi jutalékot jelentsen be és kétoldalúan állapodjon meg minden kártyakibocsátóval annak elszámolásáról. Ez a megoldás azonban nem lett volna működőképes.

146. A GVH kérdőívére adott banki válaszok szerint a jutalékkal elérni kívánt első cél az volt, hogy optimalizálják a rendszer kibocsátását. A jutalék biztosítja, hogy a fizetési rendszer a legteljesebb kihasználtsággal, mindkét oldalon méretgazdaságos piacként, maximális hatékonyság mellett működjön, mivel kiegyenlíti a kibocsátó bankok oldalán jelentkező aránytalan költségeket.¹²⁵ A rendszer optimalizálása során a válaszok szerint a kiépítés és a működés költségeit kellett a bankközi jutaléknak fedeznie.¹²⁶ A költségalapúság segíti a versenyalapon történő működést és a befektetések megtérülését.¹²⁷ Megjegyzendő ugyanakkor, bankonként változó, hogy milyen működési költségek fedezetére tekintik indokoltnak a bankközi jutalék érvényesítését a válaszadók. Ezek a tranzakciókkal kapcsolatos változó költségeken túl, az innováció-ösztönzésen át a felügyeleti jelentések elkészítéséig terjednek.
147. A nyilatkozatok szerint a MIF előnyei különösen a következők:
- Segíti az üzleti investíció és azok megtérülési számításait,¹²⁸ emellett gyorsabb elszámolást tesz lehetővé.¹²⁹
  - Minden szereplőre egységes feltételek vonatkoztak, a jutalék nem az erőviszonyok függvénye,¹³⁰ lévén, hogy a többoldalú meghatározás elejét veszi az erőfölényes visszaélés lehetőségének, ami kétoldalú tárgyalások esetében óhatatlanul megjelenne.¹³¹
  - Valamennyi résztvevő érdekeltté válik a legfontosabb készpénzkímélő fizetési rendszer terjedésében.¹³²
  - A módszer segíti a piacralépést, mert nem szükséges a díjak bilaterális letárgyalása az új piacra lépő számára.^{133 134}

¹²⁴ Vj-18/2008/213., 5. o., 7.o.

¹²⁵ Vj-18/2008/62. UniCredit adatszolgáltatás 10.o.

¹²⁶ A kártyás fizetés lehetőségének megteremtése jelentős kiadásokkal járt, amelyeket a bankrendszer viselt. A rendszer kiépítésének költségei azonban egyszeri költségáthárítással nem voltak finanszírozhatók, ezért szükséges volt, hogy annak transzparens költségfedezete biztosított legyen valamilyen más módon. Ezen túl a rendszer fenntartásához is szükséges annak megfelelő finanszírozása. (Vj-18/2008/59. MKB adatszolgáltatás 11. o.)

¹²⁷ Vj-18/2008/63. CIB 17. o. 23. kérdés

¹²⁸ Vj-18/2008/55. Credigen 7. o. 23. k.; Vj-18/2008/57. Erste 7. o. 23. k. megerősíti, hogy a jelenlegi rendszer egyszerű, átlátható és kiszámítható feltételrendszert biztosít, kellően ösztönözve a piaci szereplőket.

¹²⁹ Vj-18/2008/63. CIB 17. o. 23. kérdés

¹³⁰ Vj-18/2008/67. Cetelem 7. o. 23. k.; Vj-18/2008/74. ELLA 7. o. 23.k.

¹³¹ Vj-18/2008/62. UniCredit 14. o. 23. k.

¹³² Vj-18/2008/77. Raiffeisen 9. o. 23. k.

¹³³ Vj-18/2008/60. K&H 9. o. 23. k.; Vj-18/2008/62. UniCredit 14. o. is.

¹³⁴ Vj-18/2008/68. Takarékbank 11. o. 23. kérdés

148. A második deklarált cél a kölcsönös kártyaelfogadó rendszer gyors kiépítése volt. A MIF kellő bevételt biztosít a kibocsátó bankoknak, így azok érdekelteivé válnak a vásárlási tranzakciók növekedésének elősegítésében.¹³⁵ Ez az érdekeltség azután arra vezeti őket, hogy a kártyabirtokosoknak olyan ösztönzőket biztosítsanak, amelyek például az ATM használat helyett a kártyás fizetésre bírják rá őket (visszatérítések, pontgyűjtő akciók stb.). Az elfogadó bankok a növekvő tranzakció szám után magasabb bevételhez jutnak, így hajlamosak lesznek finanszírozni a POS készülékek kihelyezését, vagy más kedvezőbb fizetési konstrukciókat ajánlanak fel a kereskedők számára.¹³⁶
149. Magának a kártyarendszernek betudhatóak még azok a hivatkozott előnyök, amelyek szerint nőtt a kereskedők által realizált forgalom.¹³⁷ Gyorsabb elszámolást és garantált fizetést biztosított.¹³⁸ Alacsonyabbak a költségek, illetve az időráfordítás és az adminisztrációs terhek is csökkentek.¹³⁹
150. A meghatározás módjának közvetlen pozitív hatásaként értékelték a bankok, hogy a jutalékról való kétoldalú megállapodások esetében magasabb áthárított költségekkel szembesülne a kártyabirtokos is.¹⁴⁰
151. Ami az interchange díj mértékét illeti, az OTP Bank nyilatkozata szerint azt a kilencvenes évek elején a nemzetközi ajánlások és tapasztalatok alapozták meg, de figyelembe vették a hazai piaci viszonyokat is.¹⁴¹ A mértékek meghatározásakor fontos szempont volt a kártyakibocsátást segítő elfogadói hálózat kiépítése. Így a benzinkút hálózatok esetében viszonylag alacsony díjat állapítottak meg. Egyéb kereskedelmi hálózatok akkor még nem léteztek, így a többi kereskedőre egységes díjat vezettek be.
152. Az OTP Bank szerint eltérő mértékű bankközi jutalék a fizetési rendszer modell egyensúlyának felborulását eredményezi. A túl alacsony, esetleg nulla bankközi jutalék ahhoz vezet, hogy a kibocsátók költségeiket a kártyabirtokosokra hárítják át. A másik oldalon az elfogadó bankok jogos igénye, hogy szolgáltatásaikért profitot termeljenek. Amire mindenképp szükség van, az a költségek felmérése, ennek alapján egy karbantartott, az érdekeket harmonizáló bankközi díjstruktúra.¹⁴²
153. Az OTP szerint a hazai és a határon átnyúló ügyletek után fizetendő interchange díjak közötti eltérés kapcsán figyelembe kell venni, hogy az utóbbi a teljes kártyaforgalomban jóval kisebb hányadot képvisel, ami konzekvenciákkal jár a költségviselés tekintetében is. Nem ad reális képet az sem, ha a kártyamodellek összetevőiből kizárólag a bankközi díjat ragadjuk ki és hasonlítjuk össze olyan nyugat-európai országokkal, ahol
- a kártyaüzletág több évtizedes múltat tekint vissza,

¹³⁵ Vj-18/2008/70. Volksbank 9. o. 24. k.

¹³⁶ Vj-18/2008/70. Volksbank 9. o. 24. k.

¹³⁷ Vj-18/2008/62. UniCredit 15. o. 24.k. ; Vj-18/2008/57. Erste 7.o. 24.k.; Vj-18/2008/63. CIB 18.o. 24.k.

¹³⁸ Vj-18/2008/57. Erste 7.o. 24.k.; Vj-18/2008/63. CIB 18.o. 24.k.

¹³⁹ Vj-18/2008/59. MKB 14. o. 24.k.; Vj-18/2008/73. Citi 8. o. 24.k.; Vj-18/2008/73. Citibank 8. o. 24.k.; Vj-18/2008/63. CIB 18.o.; Vj-18/2008/67. Cetelem 8. o. 24. k.24.k.

¹⁴⁰ Vj-18/2008/60. K&H 9. o. 24.k.

¹⁴¹ Vj-18/2008/53., 10. o.

¹⁴² Vj-18/2008/53., 14. o.

- nagyobb a hitelkártyák aránya a portfólióban (akár 50-50% a magyar 10-90%-hoz képest),
- más innovációs indíttatásai vannak (pl. a chip elterjesztését a sok család indukálta, míg hazánkban a családok száma évek óta a nemzetközi átlag alatt van),
- a kereskedők – különösen a nagy hálózatok – jelentős beruházásokat eszközölve tulajdonolják az infrastruktúrát, gondoskodnak annak üzemeltetéséről és folyamatos megújításáról.¹⁴³

V. Jogi háttér

154. A Tpv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. A (2) bekezdés szerint e tilalom vonatkozik különösen
- a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására.
155. A Tpv. 13. § (1) bekezdése szerint nem esik a tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. A (2) bekezdés alapján csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a tíz százalékot nem haladja meg, kivéve, ha az a) a vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy b) a piac versenytársak által történő felosztására vonatkozik.
156. A Tpv. 17. § szerint mentesül a 11. §-ban foglalt tilalom alól a megállapodás, ha
- a) az hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához;
  - b) a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz jut;
  - c) a gazdasági verseny velejáró korlátozása vagy kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladja meg; és
  - d) nem teszi lehetővé az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a verseny kizárását.
157. A Magyarország területén 2004. május 1. óta hatályos EK-Szerződés 81. cikke (1) bekezdése értelmében a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen
- a) a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése.

---

¹⁴³ Vj-18/2008/53., 17. o.

158. Az EKSz. 81. cikk (3) bekezdése szerint az (1) bekezdés alkalmazásától el lehet tekinteni
- vállalkozások közötti megállapodások vagy megállapodások csoportjai,
  - vállalkozások társulásainak döntései vagy döntéseinek csoportjai,
  - összehangolt magatartások vagy ezek csoportjai
- esetében, ha ezek hozzájárulnak az árutermelés vagy a forgalmazás javításához, vagy a műszaki, illetve gazdasági haladás előmozdításához, miközben az ebből származó haszon méltányos része a fogyasztókhöz jut anélkül, hogy
- a) az érdekelt vállalkozások a célok eléréséhez nem feltétlen szükséges korlátozásokat vállaljanak,
  - b) lehetőséget teremtsenek az érintett áru jelentős részét illetően a verseny megszüntetésére.
159. A Tanács 1/2003/EK. sz. rendeletének 16. cikk (2) bekezdése értelmében, amennyiben a tagállamok versenyhatóságai hoznak határozatot a Szerződés 81. cikkének hatálya alá tartozó olyan megállapodásokról, amelyek már bizottsági határozat tárgyát képezik, nem hozhatnak a Bizottság által elfogadott határozattal ellentétes határozatot.
160. A Tpvt. 70. §-a alapján a vizsgálat megindításának feltételei között meghatározott követelmények fennállását az eljárás során folyamatosan vizsgálni kell – erre utalnak a Tpvt. 71/A. §-ban, illetve a 72. § (1) bekezdés a) pontjában az eljárás megszüntetésére vonatkozó rendelkezések. Ez utóbbi alapján az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentésének kézhezvételét követően az eljárást végzéssel megszüntetheti, ha a vizsgálat elrendelésére okot adó, a 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn. Az eljárást megszüntető végzéssel szemben külön jogorvoslatnak van helye.
161. A Tpvt. 77. § (1) bekezdés d) pontja alapján az eljáró versenytanács határozatában megállapíthatja a magatartás törvénybe ütközését.
162. A Tpvt. 78. § (1) bekezdése alapján az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a Tpvt. rendelkezéseit megsérti. A bírság összege legfeljebb a vállalkozás, illetve annak – a határozatban azonosított – vállalkozáscsoportnak a jogsértést megállapító határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet, amelynek a bírsággal sújtott vállalkozás a tagja.
163. A Tpvt. 78. § (3) bekezdése értelmében a bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztói érdekek sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

VI. A Versenytanács döntései

VI. 1. Az alkalmazandó jog

164. A jelen eljárásban vizsgált megállapodásra az eljáró versenytanács szerint a magyar versenyjog mellett 2004. május 1-től kezdődően a közösségi versenyjogi szabályok is alkalmazandók. A megállapodás ugyanis érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, mivel
- kiterjedt valamennyi határon belüli tranzakcióra, azaz minden Magyarországon kibocsátott bankkártyával, magyarországi elfogadóhelyen végzett ügyletre, lefedve az ország egész területét,
  - a megállapodással érintett piacon a felek bevétele rendkívül jelentősnek mondható,
  - a megállapodásban részes felek nagyobb részt más tagállamokban is aktív multinacionális vállalkozások leányvállalatainak minősülnek,
  - a MIF vonatkozott olyan határon belülinek minősülő tranzakciókra, amikor egy Magyarországon nem honos személy vásárolt magyarországi kibocsátású kártyával.
165. A Versenytanács hozzáteszi ehhez, hogy az egyik eljárás alá vont előzetes álláspontra írt beadványában elismerte, hogy a nemzeti megállapodás eredményeképpen olyan struktúrák jöttek létre, amelyek átjárhatóbbá tették mind a magyar, mind az európai piacot. Fontos azonban látni, hogy a kereskedelem érintettségének nem feltétele, hogy az korlátozóan (negatívan) hasson a közös piac működésére, akár egy pozitív irányú folyamathoz való hozzájárulás is bizonyítja a kereskedelem érintettségét.¹⁴⁴
166. Tekintettel a két jogi rendelkezés lényegében azonos szövegezésére és értelmezésére, az eljáró versenytanács jelen ügyben a tényállást egyszerre értékelte az EKSz. 81. cikke és a Tpv. 11. §-a fényében.
167. Az eljárást megindító végzés (lásd 1. pont) adta keretek között az eljáró versenytanács csak a Tpv. hatályba lépésétől, azaz 1997. január 1-től értékelte a megállapodást a magyar – és a közösségi – versenyjogi szabályok alapján – a korábbi események bemutatása csupán a vizsgált időszak történéseinek jobb megértését szolgálja.

VI. 2. A megállapodás résztvevői és időtartama

VI.2.1. Időtartam

168. Mind a közösségi, mind a magyar versenyjog két- vagy többoldalú akaratgyezségként definiálja a megállapodást, melynek bizonyítása történhet mind közvetlen, mind közvetett bizonyítékok által.
169. A két kártyatársaságra nézve egységesen megállapított, többoldalú bankközi jutalékról (MIF) szóló megállapodás már az alkalmazott jogszabályok hatályba lépése előtt létrejött. Az akaratok találkozásának pontos időpontja ebből a szempontból nem feltétlenül döntő, a lényeg az, hogy az akaratgyezség az

---

¹⁴⁴ Lásd pl. EU Bíróság 56/64 és 58/64 Consten & Grundig ügyben hozott ítéletét, EBHT (1966) 299

alkalmazott jogszabályok hatályba lépésének időpontjától a megállapodás felmondásáig folyamatosan fennállt. Ettől függetlenül megállapítható, hogy a megállapodást hét pénzintézet, a két kártyatársaság tudtával legkésőbb 1996. augusztus 28-án megkötötte¹⁴⁵. Nem lehetetlen, hogy az akarategyezés már korábbi időponttól is datálható lenne, de ennek jogi relevanciájának hiánya miatt a Versenytanács e vonatkozásban további bizonyítást nem folytatott le.

VI.2.2. Résztvevő pénzintézetek

170. Az eljárás alá vont pénzintézetek közül elsődlegesen az 1996. augusztusi megállapodást megkötő eljárás alá vontak felelősége volt megállapítható, ezek az akkori szavazati joggal rendelkező
- a) Postabank (jogutódja az Erste Bank),
  - b) OTP Bank,
  - c) Budapest Bank,
  - d) ING Bank (ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepe),
  - e) K&H Bank,
  - f) MKB Bank és az
  - g) Inter-Európa Bank (jogutódja a CIB Bank).
171. A kártyás fizetés piacára később belépő bankok szükségszerűen részesévé váltak e megállapodásnak, akkor is, ha a Fórum tagjává váltak és akkor is, ha formálisan nem vettek részt a Fórum működésében. A döntő szempontnak a Versenytanács azt tartotta, hogy az illető bank a Visa vagy MasterCard kártyakibocsátás vagy kártyaelfogadás piacára belépett-e, s ha igen, mikor. Azzal, hogy az új elfogadók a MIF megállapodásnak megfelelően bankközi jutalékot utaltak át a kibocsátó banknak, illetve újonnan piacra lépő kibocsátó bankként részesedtek a megállapodásnak megfelelően felszámított bankközi jutalékból, a megállapodást ráutaló magatartással elfogadták. Ezen vállalkozások esetében a jogsértés kezdő időpontja ennek megfelelően az, amikortól a Visa/MasterCard kártyák kibocsátásába vagy elfogadásába kezdtek. A Versenytanács nem lelt fel arra utaló bizonyítékot, hogy az újonnan piacra lépő bankok tiltakoztak volna a fennálló rendszer ellen, illetve egyet nem értésük értékelhető jeleként kísérletet tettek volna annak megváltoztatására.
172. A Versenytanács megszüntette az eljárást a Merkantil Bank ellen a Tpv. 72. § (1) bekezdésének alkalmazásával, mivel a rendelkezésre álló adatok alapján e pénzintézet a vizsgált időszakban a két nemzetközi kártyatársaság kártyáit nem bocsátotta ki, illetve nem fogadta el. Emiatt vele szemben a Tpv. 70. §-a alapján az eljárás megindításának sem lett volna helye.

VI.2.3. Résztvevő kártyatársaságok

173. A GVH szerint a két kártyatársaság megállapodásban való részessége is megállapítható volt, mivel
- a) az általuk alkotott szabályzat tette lehetővé, hogy a bankok egymás között, akár a másik kártyatársaságra is irányadóan határozzák meg a bankközi jutalékot;

---

¹⁴⁵ Lásd a határozat 84. és 87. pontjait.

- b) a bankok elismerték azt, ami a kezdeti időszakból származó levelezésekből is kitűnik, hogy a kártyatársaságok kifejezetten segítették őket, „fogták a kezüket”;
- c) nem tartja a Versenytanács üzletileg életszerűnek és ezért hihetőnek, hogy ne tudtak volna arról, hogy a magyar bankok egységes díjat rögzítenek mindkét társaság kártyáira (ez ellen pl. a Visa később tiltakozott is), miközben ez érdeküket szolgálta, hiszen ez a gyakorlat az egymás közötti verseny legfontosabb elemét kiiktatta;
- d) tudniuk kellett arról, hogy a magyar piaci szereplők a szükséges elemzések közül költségtanulmányt sem végezve állapították meg és tartották fenn az egységes MIF szintjét.

174. A kártyatársaságok fall-back bankközi díjak megállapításával egyfajta orientáló, minimum díj jellegű iránymutatást tettek, hiszen csak ennél magasabb összegű díjnál van értelme a multilaterális bankközi díjban megállapodni, az azzal járó adminisztratív és egyéb terheket felvállalni. MIF hiányában az alacsonyabb szintű „fallback” jutalékok lettek volna irányadók Magyarországon is. Több jegyzőkönyv is mutatja, hogy a magyar MIF mértéke kapcsán szempont volt a kártyatársaságok „fallback” díjainak mértéke:

- a) Az 1998. január 14-i jegyzőkönyv szerint a MasterCard régióközi és régió belüli interchange díjaira figyelemmel vitatták meg a bankközi díjtételek mértékét.
- b) A Fórum 2003. november 24-i ülésén¹⁴⁶ a MasterCard vendégelőadója részletesen kitért a hazai és a határon átnyúló szolgáltatások esetén érvényes MIF-ek közötti mértékbeli eltérésre.
- c) Az OTP Bank 2004. szeptemberi előterjesztése felhívja a figyelmet arra, hogy az EU Bizottság egyik döntése nyomán a Visa körben 2007-re betéti kártyáknál 0,28 eurocent, hitelkártyáknál 0,7% lehet a maximum mérték.
- d) 2005. június 15-én a Visa vendégelőadójának egyik táblázata összeveti a VisaEurope „default” díjait a magyar díjakkal, levonva azt a következtetést, hogy a váltás piaci zavart okozna, mert a magyar átlag, nem téve különbséget betéti és hitelkártya között, magasnak minősül.

175. Az iratok is azt mutatják, hogy a nemzetközi kártyatársaságok a vizsgált időszak kezdetétől tisztában voltak azzal, hogy Magyarországon a MIF-et a helyi bankok milyen módon határozták meg.

- a) A Visa már 1994-ben felhívta a tagbankokat olyan Visa Nemzeti Fórum létrehozására, amely egyik feladata a helyi árpolitika kialakítása (ársávok a kibocsátói és elfogadói tevékenységet nézve).
- b) A K&H Bank által a tagoknak 1996 elején írott levélből kitűnik, hogy a Visa, elősegítendő a Magyarországon kibocsátott Visa kártyák forgalmából származó kibocsátói bevételek növelését, kezdeményezte a

¹⁴⁶ Vj-18/2008/205., 13. melléklet

belföldi interchange díjak emelését (akkoriban a MasterCard díjszint alacsonyabb volt).

- c) Az 1998. december 2-án tartott „Magyar Bankkártya Fórum és a Magyar Visa Fórum üléséről” készített emlékeztető szerint a MasterCard javaslatot tett, amely szerint minden tagországban létre kellene hozni egy jogi személyiséggel bíró szervezetet, amely egyebek között az interchange díj alakítását végzi.
  - d) A Fórum 2003. november 24-i ülésén a MasterCard vendég előadója beszámolt a kártyapiacot érintő európai fejleményekről, rámutatva a versenyjogi problémákra is.
  - e) A Visa Bankkártya Fórum létrehozására alakult Visa munkacsoport 2005. június 15-i ülésén a Visa jelen levő képviselője felhívta a bankok figyelmét arra, hogy a magyar díj struktúra nem teljesíti a Bizottság határozatában részletezett mentesítési kritériumokat, mivel egyebek között nem költségtanulmányon alapszik és együtt kezeli a két kártyatársaságot.
176. Mi több, a Visa és a MasterCard közvetlen ismerettel is rendelkeztek arról, hogy a MIF rendszerük versenyjogi problémákat vet fel. A két kártyatársaság szerepét mutatja az is, hogy volt ráhatásuk arra nézve, hogy a megállapodás effektíve mely naptól szűnjön meg (ahhoz nem volt elegendő a tagbankok egybehangzó akarategyeztetése).
177. Az eljárás alá vontak MIF együttes meghatározására vonatkozó megállapodása egészen az azt „felmondó” nyilatkozataik hatályba lépésig fennállt. Ezen időpontot követően a GVH rendelkezésére álló bizonyítékok szerint már nem a magyar pénzintézetek, hanem a külföldi kártyatársaságok döntései határozzák meg a MIF mértékét.
178. A MIF mértékének módosítását érintő egyeztetéseket, illetve a MIF mértékének módosítását szolgáló megállapodásokat a Versenytanács nem tekintette versenyjogilag releváns aktusoknak, mert azok nem változtatták meg a már évek óta fennálló akarategyezés lényegét: a MIF mindvégig egységesen (egyrészt a két társaságra, másrészt a betéti és hitelkártyákra), előzetes költségtanulmány nélkül volt megállapítva, csupán annak mértéke változott kisebb mértékben.

VI. 3. A megállapodás versenykorlátozó jellege

VI.3.1. Az érintett piac

179. A megállapodás a kártyás fizetési rendszerek piacát, azon belül is elsődlegesen a Visa és a MasterCard közötti versenyt és az e társaságok kártyáit elfogadó és kibocsátó bankok közötti versenyt érintette. Eltérő árjellemzőik és használatukkal/elfogadásukkal járó költségeik miatt a Versenytanács nem tartotta versenyjogi értelemben helyettesítő terméknek sem a készpénzt, sem az egyéb készpénz helyettesítő fizetési módokat (csekk, átutalás, utalványok).
180. Tekintettel arra, hogy a megállapodást – a későbbiekben részletezett indokok miatt – a Versenytanács versenytársak közötti, árat érintő megállapodásnak

minősítette, az érintett piac részletekbe menő, a szereplők pontos (együttes) piaci részesedését feltáró vizsgálatnak – figyelemmel a Tpvt. 13. § (2) bekezdésére – nem látta szükségét.

181. A fenti piac meghatározásra helyezkedett minden ismertett bizottsági határozat, illetve dokumentum is. Az eljárás alá vont hitelintézetek védekezéseiben hivatkozott Vj-205/1999. számú ügyben hozott határozat, mellyel a Versenytanács részben mentesítette a kártyahasználat biztonságának fokozása érdekében megkötött bankközi megállapodást, azon a tételen alapszik, hogy az érintett piac a bankkártyával történő vásárlás, másodlagosan a kereskedelmi szolgáltatások, a szóban forgó döntésben nincs szó arról, hogy a készpénz vagy egyéb fizetési módok érdemi, versenyre kiható nyomást tudnának kifejteni.

VI.3.2. A korlátozás szükségessége

182. Egyes eljárás alá vontak előadása kapcsán a Versenytanács egyetért azzal, hogy nem minden magatartáskorlátozás minősül automatikusan versenykorlátozásnak. A közösen elfogadott magatartáskorlátozást annak jogi és gazdasági keretei között kell értékelni. A piaci verseny torzítása, vagy korlátozása akkor állapítható meg, ha annak ezirányú célja vagy hatása, különösen az árak vagy a kibocsátás alakulására nézve (a Tpvt. esetében annak alkalmassága) megállapítható.
183. Ha egy korlátozás feltétlenül szükséges egy fogyasztói jólétet növelő megállapodás létrejöttéhez, úgy az főszabályként nem is esik a versenykorlátozás tilalma alá.
184. Jelen esetben azonban nem állítható, hogy a két kártyatársaság együttes kezelése nélkülözhetetlen eleme lett volna akár egy belföldi, akár egy nemzetközi kártyás fizetési rendszer működésének. Ezt az eljárás alá vontak sem állították.
185. Jelen eljárásban hozott döntéshez a Versenytanácsnak nem kellett állást foglalnia a vizsgált megállapodás jogi értékeléséhez abban a kérdésben, hogy magának a bankközi jutaléknak a szükségessége megállapítható-e egy nemzetközi kártyás fizetési rendszer működéséhez. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a hivatkozott EU bizottsági határozatok mind arra a tételre épülnek, hogy bankközi jutalék nélkül is működhetnek a kártyás fizetési rendszerek.
186. Ugyanígy nem volt döntő kérdés, hogy a bankközi jutalék többoldalú módon való meghatározása nélkülözhetetlen korlátozásnak minősül-e. Mindenesetre ennek hiányát mutatja egyrészt a kártyatársaságok szabályzataiban foglalt egyéb jutalék meghatározási lehetőségek létezése, továbbá a magyar MIF felmondása után bekövetkezett helyzet. A kártyatársaságok, ahogy az jelenleg is (a vizsgált megállapodás felmondását követően) történik, maguk meghatározhatják a díjstruktúrát és a díjak nagyságát. Azaz, nem nélkülözhetetlen a kártyarendszer működéséhez, hogy a bankközi, vagy bármely más jutalék nagyságát a bankok többoldalú megállapodás keretében határozzák meg.¹⁴⁷ Maga a kártyatársaság is

---

¹⁴⁷ Még arra is van példa, hogy egy nemzetközi (tehát nem belföldi) kártyás fizetési rendszer kétoldalú megállapodásokra épülve működjön egy EU tagállamban – a MasterCard tárgyaláson előadott nyilatkozata szerint ez a helyzet Svédországban – függetlenül attól, hogy egyes vélemények szerint az hatékony-e vagy sem. Az eljárás során korábban tett egyes banki nyilatkozatok is alátámasztják ezt – volt olyan észrevétel, mely a kétoldalú megállapodások veszélyét abban látja, hogy a nagy elfogadók kisebb

meghatározhatja a bankközi jutalék mértékét, mint ahogy azt a kártyatársaságok szabályzata lehetővé is teszi és az a gyakorlatban meg is valósult és jelenleg is megvalósul. A kártyatársaságoknak nem csak elvi lehetősége van tehát arra, hogy a bankközi jutalékot meghatározzák; bizonyos esetekben ráadásul ez kizárólagos joguk.

VI.3.3. A versenytorzító, illetve korlátozó célzat

187. Az eljárás eredményeként megállapítható volt, hogy a kártyás fizetési rendszerek piacán (ahol a két jelentős szereplő a Visa és a MasterCard), valamint – értelemszerűen – ezen piac két kártyarendszerén belül (ahol az eljárás alá vont elfogadó és kibocsátó bankok vannak jelen) egységesen (azonos szinten) állapították meg a bankközi jutalék mértékét. A bankközi jutalékok közös és egységes megállapítása torzította a versenyt. Nem volt esély arra, hogy a Visa és MasterCard közötti verseny e téren éreztesse hatását, ami egyben azonban szükségszerűen korlátozta az elfogadó bankok közötti versenyt is. A megállapodással ugyanis közvetetten befolyásolták a kereskedői díj (vagyis a kereskedő által a kártyás fizetést elfogadó banknak fizetett díj) szintjét, ami az elfogadói szolgáltatást nyújtó bankok közötti verseny egyik legfontosabb tényezője. Mivel a versenykorlátozó módon megállapított MIF-ből a kibocsátó bankok részesedtek, a kibocsátói piacot is érintette a megállapodás.
188. A Versenytanács a vizsgált megállapodást versenykorlátozó célzatúnak minősítette, mert:
- a két kártyatársaság együttes kezelése a két társaság közötti árverseny egyik legfontosabb elemét semlegesítette,
  - maguk az eljárás alá vont hitelintézetek is az elfogadó bankok közötti díjversenyt mérséklő szerepet tulajdonítottak neki (lásd MSC kartell 84-89. pontok és a fórum feladataira utaló statútum tervezetek és jegyzőkönyvek vonatkozó részeit), és
  - ezektől függetlenül is a bankközi jutalék kártyatársaságok szintjén megvalósult együttes megállapítása olyan természetű megállapodás, amely szükségszerűen kihat a kereskedői díj terén az elfogadó bankok közötti versenyre.
189. Az EU és magyar gyakorlat szerint a versenykorlátozó célzat keretén belül a megállapodás természetét, „szokásos”-tipikus következményeit kell vizsgálni, nem pedig a vállalkozások szubjektív szándékait bizonyítani.
190. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a szándékok ismertsége esetén ne lehetne azokat a célzat kapcsán bizonyítékként felhasználni. A gazdasági kontextus feltárásának egyik eleme lehet a felek motiváltságának tisztázása. Különösen igaz ez a Tpv. szövegezése esetén (célzat, hatással lehet, hatás). Továbbá az EU Bíróság ítélezésének elismert tétele szerint az, hogy egy megállapodásnak a versenykorlátozó célzaton túl más, legitim célja is van, nem jelenti azt, hogy a jogsértés célzat alapon ne lenne megállapítható.¹⁴⁸

---

díjakat erőltetnének a kisebb kibocsátókra, ezért olyan rendszerre volt szükség, amely biztosítja a kisebb kibocsátók költségeinek a megtérülését is (Vj-18/2008/71., 28. kérdésre adott válasz).

¹⁴⁸ 96-102, 104, 105, 108 és 110/82 sz. egyesített ügyek, NV IAZ International Belgium és mások kontra Bizottság; (1983) ECR 3369

191. Irati bizonyítékok alapján tehát bizonyítottnak tekinthető, hogy a megállapodás létrehozói tudatában voltak annak, hogy ezzel végső soron a kereskedői jutalékra ható nyomásnak tudnak gátat szabni, az egymás közötti versenyt tudják mederben tartani. A fórum megállapodás tervezeteiben az első években szerepel, hogy a banki együttműködés célja az árak kedvező alakítása. Még ha nem is írták ezt alá, a banki motivációt mégis bizonyítja.
192. A Visa és MasterCard együttes kezelésének versenyellenes célzatát mutatja, hogy már az 1996. március 6-án tartott tárgyaláson egyetértettek azzal az elvvel, hogy az interchange díj a kereskedői jutalék alakításának egyik eszköze. Az interchange díj módosítása esetére lényegesnek tartották a belföldi díjtételeket a Visa és a MasterCard esetében egységes szintre hozni annak biztosítása érdekében, hogy a Visa termékeket a hazai kereskedői kör a MasterCard termékekkel azonos módon fogadja.
193. Az MSC, mint végső ár és a MIF, mint egyfajta közös költségtényező közötti szoros összefüggést mutatja az is, hogy a Visa, elősegítendő a Magyarországon kibocsátott Visa kártyák forgalmából származó kibocsátói bevételek növelését, 1996 elején kezdeményezte a belföldi interchange díjak emelését. Az ismertetett tényállás szerint¹⁴⁹ ezzel egyik célja a kereskedői jutalék szint csökkenésének megakadályozása volt. Az elfogadói piacra belépő újabb Visa bankok ugyanis kereskedői nyomásra, az üzlet megszerzése érdekében készek voltak ezt felvállalni.
194. Az alábbi bizonyítékok mutatják, hogy a bankok a kereskedői díjat és a MIF-et együtt, egy témaként kezelték.
- a) Az 1996. március 6-i megbeszélésre invitáló februári K&H levél szerint a banki képviselők testületének feladata egyebek között megbeszélni az árpolitikai kérdéseket (interchange díjak, kereskedői jutalék). A belföldi interchange díj változtatása elleni érvként megemlítette, hogy a kereskedők számának növelése kiemelt feladat. Nem elhanyagolható szempont a kereskedői jutalékok csökkentésére irányuló törekvés a piacon kialakult alacsonyabb MasterCard jutalékszint miatt. A mindkét kártyatársasággal kapcsolatban álló elfogadó bankok kényszerhelyzetbe kerülnek és a Visa üzlet biztosítása érdekében kénytelenek a jutalékcsonkítási igényeket elfogadni. A két kártyatársaság együttes kezelése mellett azt is javasolta, hogy a Visa tagbankok alapelvi szinten rögzítsék a kereskedők felé alkalmazandó minimális jutalékszintet.
  - b) A 1996. márciusi és áprilisi megbeszéléseken a MIF mellett a minimum kereskedői jutalékot is megvitatták. Megállapodtak abban, hogy a meghatározott díjakat figyelembe veszik – a benzinkutak kivételével – 1996. május 1-től. A táblázat 15 kereskedő kategóriát tartalmaz, 2-4% között díjtételekkel.
  - c) Az 1996. augusztusi megbeszélésen, ahol meghatározták az egységes MIF mértékeket, egyben megvitatták a kereskedői jutalékhoz kapcsolódó kérdéseket is. A Budapest Bank napirenden kívül jelezte, hogy az április 24-én megszavazott kereskedői jutalékokat korrektül be kell tartani. Több elfogadó bank csatlakozott ahhoz az állásponthoz, hogy az

---

¹⁴⁹ Lásd pl. 76. és 79. pontok.

indokolatlanul alacsony jutalékok az elfogadói piac szétzilálását eredményezik. A tagbankok abban is egyetértettek, hogy a kereskedők gyakran használják a „kijátszás módszerét”, mely elleni fellépés a bankok közös érdeke kell, hogy legyen (a bankok felsorolták idevágó negatív tapasztalataikat is). A téma lezárásaként egyetértettek abban, hogy a bankközi megállapodások korrekt betartása mellett, nem bonyolódva „jutalékháborúba”, igyekeznek a kereskedő szervezői tevékenységüket végezni.

- d) Megjegyzendő, hogy jóllehet az MSC rögzítésére vonatkozó írásos információk 1996-os évhez kötődnek is, az átlagos MSC a korábban rögzített árszinten (2,5%) állt még 1999-ben is. Nem lehet azt állítani tehát, hogy az 1996-os, a Tprvt. hatályba lépése előtti történések olyan véletlenszerű, elszigetelt események lettek volna, amelyek a piac későbbi működésére nem bírtak hatással.

195. Sem a megismert későbbi jegyzőkönyvek tartalma, sem a tényleges piaci események nem mutatnak arra, hogy idővel e kezdeti időszakban világosan dokumentált motiváció megváltozott volna.

196. A kereskedői díjak befolyásolására, az elfogadó bankok közötti verseny „mederbe terelésére” vonatkozó szándéktól függetlenül is, mind a Fórumban kezdetektől részt vevők, mind a később csatlakozott pénzügyi intézetek tisztában kellett, hogy legyenek azzal, hogy a MIF a kereskedői díj egyik legfontosabb komponensét alkotja, amelynek az 1996-ban elhatározott módon való megállapítása természetéből adódóan érzékelhetően korlátozza az elfogadó bankok közötti árversenyt. Ezt a nyilvánvaló logikai következtetést az alábbi iratok is alátámasztják:

- a) Egy 1997. április 27-én kelt K&H Bank javaslat szerint a nagy összegű tranzakciók esetén a kereskedői jutalékszint csökkenthető lenne, feltétele, hogy előtte csökkentik a bankok egymás közti megállapodásaiban rögzített interchange díjakat.
- b) A Visa magyar tagbankjai számára készített, üzleti stratégiáját bemutató fóliái szerint az elfogadói költségekben 60% a MIF aránya.¹⁵⁰
- c) A 2004. szeptember 8-i, MIF szupermarketekben való csökkentésére vonatkozó OTP előterjesztés utal azokra az európai fejleményekre, amikor a kereskedők a MIF csökkentése, eltörlése révén kívánják a kereskedői díjat letörni. A levél szerint *„Lehetőségeinkhez képest ellenállunk ennek, azonban látnunk kell, hogy előbb-utóbb lépniünk kell, részben azért, hogy a magyar GVH kartellgyanúját ne keltsük fel, és nem utolsó sorban az őszől életbe lépő Visa EU tagságunk miatt is.”* Továbbá: *„Ma az önköltségeken felül gyakorlatilag az alkalmazott interchange díj húzza meg a határt a nagy élelmiszer láncoknak ajánlható jutalék mértékében, amely nyilvánvalóan nem lehet alacsonyabb (ráfizetés nélkül) az érvényes 1,4%-os (chip-es terminál esetén 1,2%) elektronikus rate-nél.”*

---

¹⁵⁰ Lásd a határozat 73. pontját.

197. Mindezekhez hozzá kell tenni azt is, hogy a GVH megkeresésére – egy kivétellel – valamennyi elfogadó bank a legfontosabb szempontok között első helyre tette a MIF szerepét az MSC mértékének meghatározásában.¹⁵¹
198. Összességében megállapítható, hogy jóllehet az IF/MIF egy nemzetközi kártyás fizetési rendszerben a két oldal közötti egyensúly biztosítására lehet hivatott, a magyar bankok, a kártyatársaságok által támogatva, a Bankkártya Fórum keretei között azzal a cézzal állapodtak meg, hogy gátat szabjanak a kereskedői díjak túlzott csökkenésének.¹⁵²

VI.3.4. A versenytorzító, illetve -korlátozó hatás

199. A fentiek alapján is megállapítható már, hogy az elfogadó banknak tekintettel kellett lennie a MIF mértékére, mint valamennyi versenytársa számára azonos szinten rögzített költségelemre, amely minden olyan tranzakció esetében jelentkezett, amikor a kártyabirtokos nem az elfogadó bank által kibocsátott kártyával fizetett. E mesterségesen egységesített költségtényező, a MIF az elfogadási szolgáltatás árának alsó korlátját képezte, így a bankközi jutalékokra vonatkozó megállapodás az elfogadói szolgáltatások piacán az elfogadó bankok közötti árverseny korlátozásához vezetett. A vizsgált magyar MIF megállapodás tényleges piaci hatása alapján is versenykorlátozónak minősül.
200. A megállapodás káros versenyhatása volt, hogy egységesen kezelte mindkét kártyatársaság kártyáit, azonos jutalékot rögzítve a Visa és a MasterCard kártyák vonatkozásában, jelentősen torzítva a két nagy kártyarendszer közötti verseny egyik fontos dimenzióját. A megállapodás hiányában másként alakulhattak volna a bankközi jutalékok, kihatva a kereskedői díjak összegére és a kibocsátó bankok azon döntéseire, hogy melyik kártyatársaság kártyáját bocsássák ki. Mind a megállapodás előtti, mind az azt követő idők adatai azt mutatják, hogy megállapodás hiányában legalább részben eltérő mértékű, de szinte bizonyosan kártyatársaságonként eltérő struktúrájú díjak alakultak volna ki.
201. A két kártyatársaság együttes kezelésének versenytorzító következményei világosak annak fényében, hogy részben más bankok voltak tagjai az egyik, illetve a másik kártyatársaság rendszerének, ami eltérő bankközi jutalék mértékeket indokolhatott volna, továbbá a MIF, pontosabban két kártyatársaság számára együtt és egységesen meghatározott díjstruktúra hiányában érvényesülő (fall-back) kártyatársasági díjak is eltérő szintűek és struktúrájúak voltak.
202. A két kártyatársaság együttes kezelésének káros hatását mi sem szemlélteti jobban, mint a szupermarket üzleteket megcélzó 2004-es díjcsökkentési kísérlet kudarca. A többségi alapon meghozott döntés nyomán az ahhoz nem csatlakozó bankok a MasterCard szabályzat alapján nem tudták volna megvétózni a változást, a Visa szabályzat értelmében viszont igen. Azaz, ha a megállapodás nem fedte volna le mindkét kártyarendszert azonos módon, úgy a MasterCard kártyák vonatkozásában megvalósulhatott volna a díjcsökkenés, egyben a két rendszer közötti verseny is élénkült volna. Az „on others” tranzakciókat tekintve megállapítható, hogy a MIF valóban az MSC alsó korlátjaként működött összességében és bankonként is: az MSC 2007-re számított tranzakciós

¹⁵¹ Lásd a 38. kérdésre adott válaszokat.

¹⁵² Mindez nem jelenti azt, hogy a Versenytanács a magyar hitelintézetek által életre hívott, a bankkártya piacot érintő kérdések megvitatására szolgáló Fórumot működésének egészét tartaná jogsértőnek.

értékekkel súlyozott átlaga 1,21%, míg a MIF díjtömeg tranzakciós értékekkel súlyozott átlaga ez alatti, 1,01%.¹⁵³

203. A Visa és a MasterCard együttes kezelésén túlmenően is a GVH számításai egyértelműen kimutatták, hogy a MIF szintje főszabályként az MSC minimum szintjeként szolgált. A MIF valamennyi elfogadó bank számára azonos szinten lett rögzítve, azonban tranzakcióik eltérő hányadán jelentkezett költségként, mivel ezen tranzakciók aránya bankról bankra változott. Az OTP kereskedő ügyfelei által „elfogadott” fizetési tranzakciók közel fele volt 2007-ben az „on us” tranzakciók értéke, míg a többi piaci szereplőnél ez jellemzően 10% alatti. Az OTP tranzakcióinak tehát jelentős részét, majdnem felét nem terheli a MIF. Emellett az összes „on us” tranzakción belül több, mint 90% az OTP tranzakciók aránya (szemben az „on others” tranzakciókkal, ahol ez az arány kb. 60%), lényegében évek óta változatlanul. Összefoglalva: az „on us” tranzakciók értékének csak elhanyagolható része, a műveletek kevesebb, mint 10%-a tartozik OTP-n kívüli szereplőkhöz, és ezen szereplők jellemzően tranzakcióik értékének több, mint 90%-án fizetik a MIF-et, mint költséget. Ezen megállapításokból az következik, hogy a legtöbb piaci szereplő esetében nem lehetséges a MIF alatti MSC, a MIF tehát alsó korlátot jelent az MSC-re nézve (az elfogadói oldalon jelentkező egyéb költségek figyelembe vétele ezen nem változtat, mivel az MSC emelése irányába hat). Az „on us” tranzakciók szinte egészét magáénak tudó OTP valószínűsíthetően képes arra, hogy az „on us” tranzakciókra jelentősen alacsonyabb (vagy az összes tranzakcióra nézve valamivel alacsonyabb) MSC-t állapítson meg, azonban árazási viselkedésében figyelembe veszi a versenytársak lehetőségeit is. Az elfogadói piacszerkezetnek köszönhetően az MSC díjbevétel aránya a tranzakciók értékéhez viszonyítva (súlyozott átlag MSC) nem tér el jelentősen az „on us” és „on others” tranzakciók esetén (sem a piac egészén, sem bankonként), tehát összességében a MIF az „on us” tranzakciókra alkalmazott MSC esetében is alsó korlátként lépett fel. A 9. sz. ábra azt mutatja, hogy összességében nincs jelentős különbség az MSC súlyozott átlagában „on us” és „on others” tranzakciók között, de legalábbis a MIF arányához képest eltörlődik a különbség.
204. A megállapodás komoly, évről-évre súlyosodó versenykorlátozó hatását mutatja az is, hogy a hosszú évek alatt, a kártyák elterjedését és az elfogadó helyek számának növekedését követően sem csökkentették a MIF mértékét.
205. A két kártyatársaság díjstruktúrájának az érintett bankok általi együttes és közös megállapítására irányuló megállapodással az eljárás alá vontak korlátozták, illetve torzították a bankkártyás fizetési rendszerek közötti versenyt, melynek következtében korlátozódott az elfogadó bankok közötti verseny is. Mindez azonban végeredményében az eladási ár (kereskedői jutalék) közvetett meghatározásának minősül, sértve a Tpv. 11. §. (2) bekezdés a) pontját és az EK-Szerződés 81. cikk (1) bekezdését.

VI. 4. A mentesülés lehetősége

206. Egy versenykorlátozó megállapodás – még ha az célzat alapon versenyellenes is – mind a közösségi, mind a magyar versenyszabályokban rögzített feltételek esetén mentesülhet a tilalom alól. Ehhez azonban meggyőző erővel, a vizsgált

---

¹⁵³ A bankok által az „on others” tranzakciókon alkalmazott marzs súlyozott átlaga pedig 0,20% (a kettő különbsége).

időszak egészére kellett volna az eljárás alá vontaknak igazolni, hogy a korlátozással járó objektív előnyök nagyobbak voltak a hátrányoknál, és hogy a haszon méltányos része eljutott a fogyasztókhöz úgy, hogy a megállapodás közben az érintett vállalkozásokra nem rótt olyan korlátozásokat, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek, illetve nem tette lehetetlenné ezen vállalkozások számára, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében a verseny megszűnjön.

207. A GVH nem vitatta, hogy a többoldalú kártyás fizetési rendszerek számos hatékonysági előnnyel járhatnak. Nem látta azonban bizonyítottnak, elsősorban a két kártyatársaság együttes kezeléséből fakadó versenytorzulás miatt, hogy a korlátozás minden időpontban csak a feltétlenül szükséges mértéket érte volna el, illetve hogy a haszon megfelelő része eljutott volna a kártyabirtokosokhoz, illetve a kereskedőkhöz. Ebben közrejátszott az, hogy
- a) a MIF mértéke hosszú évekig változatlan maradt, miközben a piac mindkét oldala jelentősen átalakult és a költségek is csökkentek,
  - b) egységes MIF-et alkalmaztak a betéti kártyákra és a költségesebb hitelkártyákra,
  - c) a MIF megállapítását, illetve a későbbi módosításokat nem előzte meg költségelemzés és ami legalább olyan lényeges, a piac két oldala változó szükségleteinek, jellemzőinek figyelembe vétele.
208. A mentesülés kapcsán elsőként azt kellett volna bemutatniuk az eljárás alá vont vállalkozásoknak, hogy a bankközi jutalék mindkét kártyatársaságra nézve egységes, a bankok által közösen történő meghatározása (és ebből eredően annak mértéke) milyen hatékonysági előnyökkel jár és ezen előnyök meghaladják-e a verseny korlátozásából fakadó hátrányokat. Egy több évet lefedő versenykorlátozó megállapodás esetében ezt természetesen az egész releváns időszakra el kell végezni.
209. Az eljárás alá vont pénzügyintézetek túlnyomórészt a kereskedői POS tranzakciónál alkalmazott MIF megvédésére próbáltak érveket felsorakoztatni, a két társaság együttes kezeléséből eredő versenytorzításra kevésbé. Az, hogy az együttes kezelés hiányában a MIF társaságonként eltérő és akár nagyobb is lehetett volna a sajátos felhajtó erő miatt, nem a megállapodással járó hatékonysági előnyöket, hanem éppen a verseny torzulását mutatja.
210. A nemzetközi kártyás fizetési rendszerrel járó fogyasztói és kereskedői előnyök bizonyosan a két társaság együttes kezelése nélkül is, illetve nem kizárható módon a bankok közötti többoldalú megállapodás nélkül is elérhetőek lettek volna (nélkülözhetetlen korlátozások kritériuma). Mivel a két kártyatársaság díjstruktúrájának együttes és közös meghatározása nem nélkülözhetetlen korlátozás, így a megállapodás már emiatt sem mentesül a tilalom alól, ami miatt viszont másodlagossá válik annak kérdése, hogy ettől függetlenül, a MIF mindenkori mértéke feltétlen szükséges volt-e a rendszer kibocsátás maximalizálásához. Mindenesetre a Versenytanács megjegyzi, hogy az eljárás tárgyát képező megállapodás eredményeként létezett MIF szintek „nélkülözhetetlensége” az egyes eljárás alá vontak előzetes álláspontra tett nyilatkozatai alapján is megkérdőjelezhető:

- a) A K&H Bank elismerte, hogy két körülmény a rendszer módosításának irányába hatott: a versenyjogi változások (2002. július, a Bizottság Visa II. határozata) és az elfogadói oldali piaci nyomás. Elismerte, hogy tekintettel a rendszer működésére és az egységkötségek mérethatékonyság miatti csökkenésére, előbb-utóbb elkerülhetlenné és jogilag szükségszerűvé vált volna a MIF csökkentése – a bank ennek időpontját azonban a megállapodás felmondása utáni időpontra tette.
- b) A Budapest Bank szerint 2001 körülre tehető az időpont, amikor az elfogadóhelyek száma érezhetően növekedni kezdett, azaz amikor a kínálati viszonyok változása a MIF mértékének módosítását igényelte volna.
211. Megjegyzendő, hogy mégha a két kártyatársaságot nem együttesen kezelték volna, a kártyatársaságonként külön-külön megállapított MIF versenyjogi alapon mentesülő mértékének megállapítása rendkívül összetett bizonyítást igényelt volna az eljárás alá vontak részéről: 1995-ben kétségtelenül más piaci körülmények uralkodtak, mint 2002-ben, vagy 2007-ben. A bankok mindenesetre a díj meghatározásakor és módosításakor nem végeztek költségszámítást. Az iratok szerint a korábban létező kétoldalú bankközi jutalékok, más országokban létező jutalékszintek és a kártyatársaságok fallback díjai jelentették a viszonyítási pontokat.
212. A magyar rendszer költségalapúságának nyilvánvaló hiányát mutatja az is, hogy a magyar MIF megállapodás – szemben mindkét kártyatársaság egyfajta mintául szolgáló nemzetközi tranzakciókra vonatkozó díj struktúrájával – nem tartalmazott külön tételeket betéti és hitelkártyákra, jóllehet az azok mögött álló kibocsátói költségek jelentősen eltérnek.
213. Megállapítható, hogy a kártyás rendszer terjedésével, a kártyabirtokosi és a kereskedői oldal számának bővülésével, illetve arányának változásával évről évre más, akár egyre tagoltabb struktúrájú MIF mérték lett volna képes a kártyás rendszer előnyeit maximálni. Ehhez képest a MIF mértéke a hosszú évek során lényegében változatlan maradt. A jogosan felmerülő költségeken túl a keresleti-kínálati viszonyok változása is figyelembe vehető tényező.
214. A MIF létezésének utolsó éveiben ugyan mind a Visa, mind a MasterCard készített e célból tanulmányt, az – feltéve, hogy valóban indokolt költségek lettek figyelembe véve – legfeljebb a jövőre nézve lehetett volna irányadó. Azt egyébként, hogy ezek a 2% körüli mértéket eredményező költségszámítások mennyire lettek volna mérvadók, a magyar piacot kétségtelenül ismerő bankok véleménye önmagában megkérdőjelezi: az 1,4%-os MIF-et is túlzottan magasnak vélték, csökkentését profítérdekük szem előtt tartása mellett is szükségesnek tartották (a 2004-es OTP kezdeményezte csökkentést el nem fogadó két bank is más érvekre hivatkozott, nem magát az alacsonyabb MIF-et kifogásolta).
215. Azt is látni kell, hogy a MIF egyfelől éppen hogy költségelemet képez, másfelől nem minden, a kártyapiaccal kapcsolatos költség számolható el ily módon. Költséget visel ugyanis a kártyabirtokos is a folyószámla vezetéshez kötődően, bizonyos kártyáknak éves díja is van, a hitelkártyáknál bizonyos esetekben jelentős kamatot kell fizetnie; hasonlóan, a banki konstrukciótól függően a kereskedő is fizethet a rendszer működtetéséért. Önmagában a kibocsátói

oldalon felmerülő költségekre való hivatkozás nem elégséges a MIF igazolásához. Először is, a kibocsátói oldalon felmerülő költségek jelentős részét a MIF léte okozza. A bankok a kártyák terjesztésében a MIF révén válnak érdekeltté, így az ebből fakadó (pl. marketing) költségek kompenzációja nem igazolhatja a MIF létét. Másfelől nem csak a kibocsátói oldal költségeire kell figyelemmel lenni, hanem az ott keletkező bevételekre is. Ha ezek a bevételek (kamat, pénzváltás, díjak) és egyéb pénzügyi előnyök (adminisztrációs és bér költségek csökkenése) ellensúlyozzák a költségeket, akkor a MIF léte/mértéke/iránya indokolatlan, esetenként a piac fejlődésére nézve káros lehet.

216. Ha alátámasztottnak is tekintenénk, hogy a kilencvenes évek közepén rögzített MIF optimalizálta a kibocsátást, a bankkártya birtokosok és az elfogadóhelyek számának növekedése megváltoztatta a MIF számításának alapjául szolgáló keresleti és kínálati viszonyokat (beleértve az árrugalmasságot és költségeket a nemzetközi technológiai trendekre is figyelemmel), ami a MIF mértékének módosítását (csökkentését) kellett volna, hogy maga után vonja. Ennek a változtatásnak a szükségességét a bankok is elismerték, jelezve, hogy a megállapodás módosításának nehézsége miatt „bennragadtak” a kezdetben elfogadott jutalék alkalmazásába.
217. Megjegyzendő még, hogy:
- a bankközi jutaléokra vonatkozó megállapodás mentesítését a versenyfelügyeleti eljárás megindítását megelőzően az eljárás alá vontak nem kérték, jóllehet európai és nemzetközi példák alapján tisztában voltak a kollektív MIF megállapítás kapcsán esetleg előálló versenyjogi kockázatokkal (miközben a Fórum tagjai egy másik, a versenyt érdemben kevésbé érintő, csalás elleni közös fellépés tárgyában kértek és feltétellel kaptak is mentesítést a GVH-tól).
  - 2005. június 15-én a Fórum ülésén részt vevő Visa vendégelőadó szerint a magyar interchange díj struktúra nem teljesíti a Bizottság határozatából adódó mentesülési kritériumokat: nem költségtanulmányon alapszik, nincsen „flat rate” az „Immediate Debit” esetére, a kereskedői transzparencia nem nyilvánvaló és nem kizárólag a Visa-ra vonatkozik.
218. Az eljárás alá vontak mentesülés kapcsán előadott észrevételei alapján – amelyek lényegében megegyeznek a MasterCard ügyében folytatott bizottsági eljárás során előterjesztett és elutasított érvekkel – a Versenytanács nem látta alkalmazhatónak a Tpv. 17. §-át, illetve az EK-Szerződés 81. cikk (3) bekezdését. A Visa és MasterCard együttes kezelése önmagában olyan versenytorzító korlátozás volt, amely kihatott a MIF mértékére, megakadályozva, hogy annak mértékére a két társaság közötti verseny is hatással legyen. Önmagában emiatt azt lehet mondani, hogy a magyar MIF megállapodás nem csak feltétlenül szükséges korlátozásokat tartalmazott.
219. A Versenytanács megjegyzi, hogy az eljárás alá vontaknak a többoldalú megállapodás mentesülése kapcsán előadott észrevételei alapján – amelyek lényegében megegyeznek a MasterCard ügyében folytatott bizottsági eljárás során előterjesztett és elutasított érvekkel – sem valószínű, hogy mentesülésre érdemesnek tartotta volna a többoldalúan kötött versenykorlátozó megállapodást. Az előadottak alapján megállapítható volt, hogy a MIF mértéke egy idő után mindenképp felülvizsgálatra, s minden bizonnyal csökkentésre kellett volna, hogy kerüljön. (Ennek pontos dátumát a Versenytanács az előbbi ok miatt nem tartotta szükségesnek megállapítani, de az vélhetően közel esett

legkésőbb 2004-hez, amikor a bankok többsége a jelentős szegmenst jelentő nagyméretű áruházakra vonatkozó csökkentés mellett tette le a voksát.)

VI. 5. Szankciók

220. A Versenytanács indokoltan tartotta bírság kiszabását is azokra a szereplőkre, akik tevékenyen részt vettek a versenytorzító megállapodás létrehozásában, tekintettel arra, hogy a megállapodás versenytársak közötti kapcsolatot érintett és hosszú ideig érezte hatását. A versenykorlátozó megállapodás megkötésében, illetve működtetésében az eljárás alá vont vállalkozások eltérő mértékű felelősséggel bírnak, amit a jogsértés szankcionálásakor úgy vett a Versenytanács figyelembe, hogy a MIF megállapodáshoz, mint a piacralépés egyik feltételévé vált megállapodáshoz később csatlakozó bankokkal szemben nem állapított meg bírságot.
221. A bírságszámításnál a jogsértéssel érintett forgalomként – az alábbi okok miatt – a 2004-2007. években országosan kifizetett bankközi jutalék összegét vette alapul:
- a) A Versenytanács méltányolta azt az egyes bankok által előadott érvrendszert, mely szerint a MIF egységes meghatározásával kapcsolatos esetleges versenyjogi aggályok csak fokozatosan váltak az abban résztvevők számára világhosszá. Az EU Bizottság kifogásközlő nyilatkozatot elsőként 2000. októberben küldött a Visa MIF vonatkozásában. A nemzetközi kártyatársaságok oldaláról 2003 végén érkezett először jelzés a kártyatársaságok fizetési rendszerében alkalmazott MIF vonatkozásában zajló versenyhatósági vizsgálatról. Ekkor azonban a megítélésben még a Visa II. mentesítő határozat dominált, és a MIF mértékek költségtanulmány alapján való igazolhatósága tűnt a versenyhatósági vizsgálatokra való megfelelő reakciónak.
  - b) 2004-től az eljárás alá vontak magatartása és nyilatkozatuk szerint is helye lett volna a MIF mértékét csökkenteni, a bankközi jutalék struktúráját átalakítani.
222. A Versenytanács súlyosító körülményként különösen az alábbiakkal számolt:
- a) az egymással versenytársi viszonyban is álló bankok, illetve kártyatársaságok közötti megállapodás közvetetten a verseny egyik legfontosabb elemét, a kereskedői díjat érintette;
  - b) a megállapodást a gyakorlatban több évig alkalmazták, az az érintett piac egészét befolyásolta;
  - c) a bírsággal sújtott eljárás alá vontaknak tudniuk kellett volna, hogy a két kártyatársaságra nézve egységes díj alkalmazása érezhetően befolyásolja a piaci versenyt.
223. Enyhítő körülményként tekintettel volt a Versenytanács arra, hogy az eljárás alá vontak

- a) maguk is felismerték, hogy a MIF mértékén változtatni kellett volna;
  - b) az eljárás során kiemelkedően együttműködő magatartást tanúsítottak, így a jogsértés feltárását, a történeti eseményeket pontosabban megvilágító, saját versenyjogi felelősségük megállapításához szükséges iratokat maguk szolgáltatták és jelentős anyagi terhet jelentő kötelezettségvállalási javaslatot dolgoztak ki;
  - c) a megállapodás működtetésében a szavazatszámok megadásában szerepet játszott a Magyar Nemzeti Bank (azzal, hogy e szerepvállalás, amellet, hogy az együttes jutalék megállapításnak adott egyfajta állami elismerést, nem érte el azt a szintet, hogy az eljárás alá vontak versenyjogi felelősségét a bírság tekintetében semlegesítette volna – a jogsértés elkövetését az állami szerv nem ösztönözte, nem kezdeményezte, nem hagyta jóvá);
  - d) részben hasonló megállapodásokat sem a GVH, sem az EU Bizottság ezidáig nem sújtotta bírsággal.
224. A bírság mértékének egyediesítése során a Versenytanács tekintettel volt a bankok 1996-os piaci méretére (azt jól tükrözte a MIF elfogadásakor megállapított szavazati arányuk), illetve jelenkori piaci súlyukra is (ennek alapjául a kötelezettségvállalással járó költségek megosztására tett banki javaslatot vette a Versenytanács). Az elmúlt évek során ugyanis egyes bankok esetében jelentős mértékben megváltozott piaci szerepük, ami aránytalan méretű bírságot eredményezett volna.
225. A Versenytanács a kártyatársaságok esetében egyenként egyező módon nagyságrendileg azt a bírságösszeget tartotta indokoltnak megállapítani, amelyet az előbbi bekezdésben meghatározott arányok szerint a bankokra szétosztott. A bankoknál említett, a megállapodás természetéből adódó, továbbá a felróhatóságot megalapozó tényezők az esetükben is irányadók voltak. Az előbbieken ismertetett enyhítő körülmények közül csak az utolsó, azaz a korábbi szankcionáló döntések hiánya volt esetükben figyelembe vehető. A két kártyatársaság eltérő mértékű felelősségét megalapozó körülményeket nem látott a Versenytanács bizonyítottnak, így azonos mértékű bírságot szabott ki.

VI. 6. Eljárási jellegű kérdések

VI.6.1. Kötelezettségvállalás

226. Az eljárás alá vont bankok a Magyar Bankszövetség közvetítésével 2008. október 22-én vállaláscsomagot terjesztettek elő az eljárás ily módon való megszüntetése érdekében. A vállalások legfontosabb irányai a következők voltak:
- oktatási, tájékoztatási kampányok;
  - csatlakozás a MasterCard Merchant Mentor Programhoz, az elfogadói oldal tájékoztatásának erősítése, új piaci szegmensek bevonása az elfogadói körbe (közjegyzők, ügyvédek stb.);
  - piaci sztenderdek továbbfejlesztése, a bankkártyás folyamatok, felületek egységesítése;

- kormányzati kártyaelfogadás fejlesztése.
227. A Versenytanács már az első, 2008. decemberi előzetes álláspontjában is közölte az eljárás alá vontakkal, hogy a vizsgálati szakban előterjesztett vállalások alapján nem lát módot az eljárás kötelezettségvállalás elfogadásával történő megszüntetésére. Az első előzetes álláspont elkészítésekor a Versenytanács rendelkezésére álló információk alapján mégsem tartotta kizártnak megfelelő vállalások esetén az eljárás ily módon való megszüntetését. Az azonosított versenyaggályok egy részére reagálva 22 eljárás alá vont hitelintézet 2009. márciusban módosított, kibővített vállalást tett – amellet, hogy érdemben is kifogásolták az előzetes álláspont jogi következtetéseit¹⁵⁴:
- továbbra is fenntartották a kártyaelfogadást fejlesztő program vállalásukat, nemcsak kibocsátói, hanem elfogadói oldalon is szükségesnek tartva az edukáció kiterjesztését;
  - az újonnan csatlakozó kis- és közepes méretű kereskedők részére havonta, egy éven keresztül egy bizonyos összegű jóváírást terveztek biztosítani;
  - amennyiben a kártyatársaságok nem ellenzik, készek voltak a MIF díjak megjelenítésére.
228. A banki adatszolgáltatás nyomán kiteljesedett tényfeltárás során a Versenytanács számára világossá vált, hogy a versenykorlátozó magatartás olyan természetű volt, hogy az nem a jövőre nézve előremutató vállalásokkal, hanem a jogsértés kimondásával és megfelelő súlyú szankcióval sújtandó. A vállalások az azonosított versenyprobléma kapcsán vagy nagyon közvetett hatásúak, vagy olyan lépéseket helyeznek kilátásba, melyek megtétele a versenyfelügyeleti eljárástól függetlenül is a piaci szereplők érdekében áll, azok meglépése hatósági beavatkozás nélkül is megvalósul. A vállalások révén nem lehetett a múltbeli, a kartell természetéből fakadó túlárazásból adódó káros hatásokat felszámolni. Az eddigi gyakorlat szerint szintén nem lehetséges múltbeli, már megszűnt magatartás esetén kötelezettségvállalással megszüntetni az eljárást. Világossá vált az is, hogy a Magyarországon alkalmazandó bankközi jutalék sorsa közvetlenül nem a hitelintézetek, hanem a kártyatársaságok kezében van. Ráadásul a Bizottság által a Visa-val szemben 2009-ben indított eljárás kiterjed a – többek között – Magyarországon is érvényesülő „fallback” díjak mértékére.
229. Jelen esetben az eljárás kötelezettségvállalással való lezárását az is akadályozta, hogy egyazon eljárásban nem születhet egyszerre egy (jelen esetben a bankokra nézve kedvező) kötelezettségvállalást elfogadó végzés és egy, a kártyatársaságok és az egyik bank jogsértését kimondó határozat. Sem a MasterCard, sem a Visa, sem a BNP Paribas Magyarországi Fióktelepe nem terjesztettek elő a versenyproblémát kezelni hivatott érdemi kötelezettségvállalást.

VI.6.2. Az eljárás felfüggesztése

230. Több eljárás alá vont is kezdeményezte az eljárás felfüggesztését az 1/2003/EK irányelv 16. cikkének (2) bekezdése, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény („Ket.”) 32. §

---

¹⁵⁴ Vj-18/2008/188.

(1) bekezdése alapján, tekintettel a MasterCard határozat Elsőfokú Bíróság előtt folyamatban levő felülvizsgálatára, illetve a Visa-val szemben indult EU bizottsági eljárásra.

231. A Versenytanács szerint a versenyfelügyeleti eljárás felfüggesztésének nem volt helye, a meghozandó döntés nem függött más szerv eljárásától. Más ugyanis a két nevezett EU eljárás tárgya: jelen eljárásban a GVH az 1996-2008 között Magyarországon létezett, magyar bankok által megkötött és a két kártyatársaság által támogatott MIF megállapodást vizsgálta (és minősítette 1997. január 1-től kezdődően), ami nem tárgya egyik említett közösségi szintű eljárásnak sem. Kétségtelen, hogy vannak párhuzamok, közös jogértelmezési kérdések, ezek azonban nem jelentették a GVH eljárásának lezárási akadályát. Jelentős ténybeli különbség továbbá, hogy a magyar bankok együtt kezelték a két társaságot, továbbá dokumentáltan más motivációk is voltak, mint a rendszer stabilitása felett örködni. Megjegyzendő az is, hogy az EU Bizottság MasterCard ügyben hozott határozata a közösségi jog szerint jogerős és minden tagállamban végrehajtandó – a MasterCard maga sem kérte az Elsőfokú Bíróság elnökétől a végrehajtás felfüggesztését.

VI.6.3. Az eljárási határidő túllépése

232. A Budapest Bank és az MKB Bank szerint az eljárás megszüntetésének lett volna helye, mivel az eljárási határidő 2009. július végével lejárt. A határidő betartása a jogbiztonság alkotmányjogi alapelvének garanciája, túllépése esetén pedig megszűnik a hatóságnak az adott ügyben való eljárási jogosultsága, mintegy elveszti arra vonatkozóan a hatáskörét. Felhívták a figyelmet a Fővárosi és a Pest Megyei Bíróság egybehangzó jogértelmezésre, mely szerint a határozat módosítására törvényben megállapított 1 éves határidő túllépése olyan jelentős eljárásjogi szabálysértés, amely az ügy érdemére is kihatással rendelkezik.
233. A Versenytanács szerint ugyanakkor nem minden eljárási határidő túllépése jár azonos jogkövetkezménnyel. Más a természete egy már meghozott döntés kivételes, az ügyfélre nézve hátrányos módosításának, mint egy alapeljárást lezáró döntésnek. A versenytanácsi határozatokat felülvizsgáló bíróságok következetes joggyakorlata szerint a Tpvt.-ben rögzített eljárási határidő túllépése nem jár olyan jogkövetkezménnyel, hogy a GVH hatásköre megszűnne, vagy ne lehetne az eljárást érdemben lezáró döntést hozni. A Versenytanács azt is megjegyzi, hogy jelen esetben éppen az eljárás alá vontak eljárási jogainak garantálása érdekében vállalta fel azt a helyzetet, hogy az eljárási határidőn túlra tűzte ki a tárgyalást. Több eljárás alá vont vállalkozás (ideértve a határidő túllépésére hivatkozó bankokat is) még az ily módon megszabott felkészülési időt is kevésnek véelve kezdeményezte a tárgyalás elhalasztását: e kérelmüket a Versenytanács külön végzésekben utasította el. Az eljárás alá vontaknak ugyanis az eljárás egészét nézve, vagy akár a 2008. decemberi előzetes álláspont után is kellő idejük volt felkészülni arra „a nem várt esetre”, hogy a Versenytanács nem tartja megfelelőnek a kötelezettségvállalásokat. Törvényi rendelkezések hiányában nem bontható meg az egységes versenyfelügyeleti eljárás kötelezettségvállalást „megtárgyaló”, illetve „támadó-védekező” szakaszokra.

VI. 7. Egyéb kérdések

234. A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a Gazdasági Versenyhivatal kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik bíróság (86. §) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed. A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre az EK-Szerződés 81. cikke tekintetében az 1/2003/EK rendelet 5. és 35. cikkén, valamint a Tpv. 33. § (3) bekezdésén alapul.
235. A bírságot a határozat kézhezvételétől számított harminc napon belül kell megfizetni, függetlenül attól, hogy a határozattal szemben keresetet terjesztenek-e elő. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 110. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint a keresetlevél benyújtásának a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya, az ügyfél azonban a keresetlevélben a döntés végrehajtásának felfüggesztését kérheti. A végrehajtást a kérelem elbírálásáig a Versenytanács nem fogantatosíthatja.
236. A Ket. 138. §-ának (1) bekezdése szerint a pénzfizetési kötelezettségének határidőre eleget nem tevő késedelmi pótléket köteles fizetni. A (3) bekezdés szerint a késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. Ennek ellentételezéseként a Tpv. 83. §-ának (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha az eljáró versenytanács határozata jogszabályt sértett és ennek következtében az ügyfélnek igénye keletkezik a bírság visszatérítésére, a visszatérítendő összeg után a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres összegének megfelelő kamatot is meg kell téríteni.
237. A bírságnak a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557-00000000 számú bírságbevételei számla javára történő befizetéskor a közlemény rovatban feltüntetendő
- az eljárás alá vont neve,
  - a versenyfelügyeleti eljárás száma,
  - a befizetés jogcíme (bírság).
238. A határozat elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 83. §-ának (1) bekezdése biztosítja.
239. A megszüntető végzés elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 72. §-a (1) bekezdésének a) pontja és a Tpv. 82. §-a biztosítja.

Budapest, 2009. szeptember 24.